

קובץ

בצילא דמהימנותא

בְּקוֹדֶשׁ פְּנִימָה • דְּבַרֵי תוֹרָה • שִׁיחוֹת קוֹדֶשׁ

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

והנעשה והנשמע בחצר קדשינו

תשפ"ד

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

ערב חג הסוכות • כח אלול - יג תשרי פ"ד

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון א (תתשצ"ט)

ידיעות לקראת חג הסוכות ושמח"ת בצילא דמהימנותא

חג הסוכות:

בצילא דמהימנותא:

- עריכת השוה"ט של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בלילות חוה"מ לכבוד האושפיזין, בסוכה הגדולה והמורחבת שע"י ביתו נאוה קודש.
- בסוכה הגדולה נבנו פרענטשעס מיוחדים על מנת להקל על הלחץ זו הדחק, והסוכה מוזגה ע"י מערכת רבת עוצמה לרווחת אנ"ש, בעצה אחת עם הרבנים הגאונים שליט"א נפרסו צינורות מיזוג הראויים ע"פ הלכה בסוכה.
- ניתן להעמיד פירות ומשקה על השוה"ט לכבוד האושפיזין בכל אחד מלילות חוה"מ, כאשר במהלך השוה"ט יוכרזו שמות הנותנים ו/או שמות צאצאיהם בעלי האושפיזין.
- ניתן להצטרף אצל מוה"ר יצחק יהושע ווינברגר, מוה"ר משה דב לוינשטיין בטל' 09-953-1716.
- בכל לילה יועברו מהלך השולחן הטהור ודברות הקודש ישירות בשידור חי ע"י מערכת 'קול צאנו', בטל': 072-315-2000.

ידיעות לנשים:

- אין מקום לנשים בכל מתחם הסוכה הגדולה ומחמת גדר הציניעות מתבקשות הנשים לא להיכנס כלל לרחוב ר' סעדיה גאון במהלך השולחנות הטהורים.
- הקרנת שידור חי מהשוה"ט של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, תערך אי"ה במוצאי שב"ק יו"ט ראשון ליל אושפיזא דיצחק, וביום שני ליל אושפיזא דמשה, ברחבת הגינה ברחוב רבי מאיר והחניה הסמוכה.

הושענא רבה:

- בליל הושענא רבא לאחר קריאת משנה תורה יוגש בהרחבה סעודת יו"ט לכל הקהל בסוכה הגדולה.
- לאחר תפילת שחרית יוגש בהרחבה קידושא רבא לכל הקהל בסוכת כוס של ברכה בקרית החינוך.
- לאחר תפילת מוסף יוגש סעודת יו"ט בהרחבה לכל הקהל בסוכה הגדולה ובסוכת כוס של ברכה בקרית החינוך.

שמחת תורה:

- הכנסת אורחים: נמשך הרישום להכנסת אורחים בצל הקודש, עד ליום ג' י"ח תשרי ג' דחוה"מ בשעה 8.00 בערב. ההרשמה במוקד הכנסת אורחים: 0527-111-363 באמצעות כרטיס אשראי בלבד.
- לתשומת לבכם – גם אלו החפצים באירוח לסעודות בלבד – חובה להזמין מראש.
- ההרשמה לתלמידי הישיבות הקדושות, מתבצעת אך ורק באמצעות הנציגים בהיכלי הישיבות כמתפרסם בכל ישיבה, התלמידים יהיו במאורגן יחד עם האחראי הממונה מטעם הנהלת הישיבות.
- שימו לב! למען הסדר הטוב בעת סעודות החג יוצבו בחדרי האוכל מפות עם מקומות ישיבה מסודרים מראש לפי שמות על מנת להימנע מאי נעימות נא הקפידו ודייקו בעת ההזמנה!

סדרי ההיכל:

- כל ההיכל יהיה מסודר מיד בהתקדש החג לתפילות ולהקפות. כדלהלן, מזרח - חברי המקהלה, אברכים ובחורים. צפון - אברכים. דרום - בחורים [אך ורק ב-4 הקומות הראשונות].
- בעת השוה"ט נעילת החג: צפון ומערב - אברכים. דרום - בחורים.
- חובה לשמור על שקט מוחלט בין ההקפות בעת אמירת פסוקי הפיוטים.
- נא ונא להישמע להוראות הגבאים והממונים על הסדר.

עליה לתורה:

- כשעה קודם התפילה יתקיימו מניינים לקריאת התורה בחדר המלתחה בכניסה להיכל רוזנברג.
- בעת קריאת התורה, יתקיימו עשרה מניינים לקריאה"ת בתוך ההיכל, וכל הקהל יעלו לתורה במניינים אלו לפי סדר.
- התן תורה וחתן בראשית יעלו אך ורק במניין המרכזי של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. כמו"כ לא יאופשר בשופו"א להוציא ספרי תורה מחוץ להיכל.
- כמו"כ יתקיימו 3 עליות מרכזיות לכל הנערים בשעות קבועות: א' - במנין המרכזי של כ"ק מרן שליט"א, ב' - בשעה 13:30 במבואת הכניסה, ג' - לאחר ההקפות במבואת הכניסה.

עליה לתורה:

- לבני חו"ל יתקיים מנין לקריאת התורה בהיכל הישיבה לצעירים.

להחיות עם רב:

- בליל שמח"ת לאחר אתה הראית יוגש קידושא רבא בהיכל זיכרון אליעזר.
- במשך כל יום שמח"ת יוגש שתיה חמה בהיכל הנ"ל.
- ביום שמח"ת לאחר אתה הראית יוגש קידושא רבא בהרחבה בחדר האוכל ובהיכל זיכרון אליעזר.
- לאחר קריאה"ת יוגש קידושא רבא לאלו המקפידים שלא לטעום עד לאחר קריאה"ת, בהיכל זיכרון אליעזר.

חקל תפוחין קדישין - העפיל טיש:

- במעמד השוה"ט, לפני חלוקת הפרנסה חלה, 'ימכרו אי"ה את זכות רכישת נר למאור' במשך חודשי שנת תשפ"ד. כן תינתן האפשרות האחרונה להסתפח אל הקודש, להשתתף ברכישת נר למאור בשותפות עם כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.
- לאחמ"כ יוגש אל מול פני הקודש 'ספר החיים', בו נכללים שמות אלפי אנ"ש השותפים ב'נר למאור' אשר רכשו זכות יום בהיכלו ונכללים בספר החיים להיזכר - בזכות הארת היכלי התורה והחסידות ובזכות הרבים - בפקודת ישועה ורחמים להישפע בכל הברכות ברוחניות ובגשמיות.
- סכנת נפשות - איסור חמור עד למאוד לעלות על השולחן בעת השוה"ט, סדרנים מיוחדים יקפידו על הנ"ל מכל משמר.
- בסיום השוה"ט מתבקש הקהל הגדול בליעה"ר לצאת להתפלל תפילת ערבית מחוץ להיכל הגדול על מנת לאפשר לסדרנים להכין את ההיכל להקפות שניות.

דיעות לנשים:

- יש להקפיד על הכניסה והיציאה לקרית החינוך כפי שהוסדר מהשערים המיוחדים לציבור הנשים.
- מפני שיבה תקום - והדרת פני זקן! הבנות מתבקשות לשים לב יתר על המידה לכבד את הנשים המבוגרות ואת האורחות.
- מחמת הלחץ והדחק בעזה"נ, תותר כניסת בנות מתחת לגיל 14 אך ורק בליל יו"ט.
- ביום שמחת תורה, תהיה הכניסה אך ורק מעל לגיל 14.
- מקום הבנות הגדולות מפעיה"ק ומרחבי ארה"ק (תיכון-סמינר) הוא אך ורק על הפרנצ'ס, חל איסור מוחלט לעמוד על מקומות הנשים.
- נא לשמור על שקט מוחלט בכל עת ההקפות.
- קידושא רבא וכיבוד קל יוגשו בהיכל הישיבה לצעירים.
- הכניסה להיכל הישיבה אך ורק מהכניסה שבצד צפון.
- הבדלה לציבור הנשים במוצאי יו"ט - בשעה 8.00 ב-2 מוקדים; 1 - רחבת החנייה מול ביהכנ"ס אוהל נחמיה. 2 - ברחבה מול אולם 'מרכז החסד' ברח' רבי טרפון.

ערב ראש השנה

בשעה 5.05 לפנות בוקר נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות, מעוטף בטלית שאולה שהושאל ע"י מוסדותינו הק' באלעד (כשבסוף השנה ייערך עליה הגרלה בין כל תומכי המוסדות הק'). בהגיעו למקומו פתח מרן שליט"א באמירת אשרי יושבי ביתך וכו'. והתפלל הסליחות לפני העמוד. לאחר 'אשרי' זמרו הקדיש בניגון המקובל. את הסליחה 'איככה אפצה פה' וכו' אמר מרן שליט"א לבדו בקול רם ובבכיות גדולות. בפיוט 'שלוש עשרה מידות האמורות בחנינה', כפל מרן שליט"א ושילש התיבות בדיבורי מליצות יושר. בפסוקים 'אל תבוא במשפט עמנו' וגו', וקודם 'שמע קולנו' התכבדו בפתיחת הארון, הרה"ג ר' יעקב גליק שליט"א מפעיה"ק מח"ס אכסוף נועם שבת, והרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבתנו הק'. אמירת הסליחות נמשכה כשעתיים ורבע,

ובסיומה פשט מרן שליט"א הטלית, ונכנס מרן שליט"א לביתו.

בשעה 8.15 נכנס מרן שליט"א לתפילת שחרית בביתו נאו"ק. לאחר תפילת שחרית אמרו תהלים מקפיטל צ"א עד ק' (עפ"י הסדר שאומרים בכל יום מר"ח אלול י' קפיטלעך חוץ מבשב"ק), בסיום נכנס מרן שליט"א לחדרו, ולבש התפילין דר"ת.

לאחר כמחצית השעה יצא מרן שליט"א לביהמ"ד שבביתו נאוה קודש לה' התרת נדרים, כאשר מסביב לשולחן ישבו עשרה אברכים. מרן שליט"א החל באמירת נוסח ההתרת נדרים. לאחמ"כ אמר המסירת מודעה מהחיד"א בקול בכי. והוסיף לאמר 'לדעת הרמב"ם, לדעת הטורי זהב, ולדעת אבותי הק'. בסיום אמר מרן שליט"א ישר כח להמתירין, ונכנס לביתו.

ליל א' דראש השנה

שעה ארוכה קודם התקדש החג כבר היה ההיכל

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

ענו כל הקהל יחדיו ג"פ 'לשנה טובה תכתב' וכו', וענה מרן שליט"א אמן. אח"כ הכריזו על זמן תפילת שחרית בב' הימים בשעה 8.00, ועל זמן עריכת השוה"ט כב' שעות אחר התפילה, ועל תפילת מעריב ליל ב' דר"ה בשעה 9.00 בהיכל הגדול, אח"כ איחל מרן שליט"א לכל הקהל א גוט שבת און א גוט יו"ט. כל קהל האלפים עברו בסך כבני מרון אל מול פני הקודש, לברך ולהתברך בברכת א גוט געבענטשט יאהר, ובברכת שבת ויו"ט, הקהל עבר במהירות ללא נתינת יד, בכדי שכל הקהל הגדול בליעה"ר יוכל לעבור, כשבתחילה עברו הרבנים וזקני אנ"ש. כשעברו כמה מזקני העדה איחל להם מרן 'לשנה טובה' וכו', ונתברך מהם בברכה הנ"ל. ונמשך עד השעה 10.00. בסיום חזר מרן לביתו. בהגיעו לביתו איחל ברכת 'לשנה טובה' להרבנית תליט"א, ולכל נכדיו וניניו ובני המשפחה, לכ"א בנפרד בברכת 'לשנה טובה' וכו'.

קהל האורחים סעדו את סעודות החג אשר הוכן בהרחבה עצהיו"ט ע"י הנהלת היכלי התורה והחסידות צאנז, באולם הסעודות בקרית החינוך, וכן בעלי משפחות סעדו בהיכל הישיבה לצעירים בקרית החינוך. בשעה 11.30 נכנס מרן שליט"א להיכל המתכתא מלובש בווייסע בעקיטשע ווייסע גארטיל לעריכת השולחן הטהור דליל א' דראש השנה, והחל לזמר אשת חיל בניגון שלום עליכם כנהוג, ובירך על הבשמים. מרן שליט"א קידש על הגביע שיש לו בירושה מהרה"ק רבי משה מסאווראן זי"ע - מגנזי כ"ק מרן זי"ע, אשר נהג לקדש בה בכל שב"ק. בהגבהת הכוס לקידוש התכבד - הרב בנש"ק יחזקאל שרגא שווארץ מירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע (חתן הג"ר אהרן מוטצען שליט"א מירושלים).

לאחר קידוש פשט מרן שליט"א הגארטיל, ולא אמר למבצע על רפתא, ונטל ידיו לסעודה. על השולחן היו י"ב חלות כבכל שב"ק. את פרוסת המוציא חתך מרן שליט"א עם סכין חדש שנקנה לכבוד ר"ה, וטבל מרן שליט"א פרוסת המוציא בדבש, והחלות היו עגולות כנהוג.

והביאו הסימנים, כל סימן בנפרד, וקודם את ברכת בפה"א. מרן שליט"א אמר נוסח היה"ר מטבלה עתיקא שבירושה מכ"ק מרן זי"ע (שקיבלו מהרה"ח המפורסם ר' מרדכי הערש שמרלר זצ"ל מירושלים) - ובצידו בכת"ק של מרן זי"ע בסדר אכילת הסימנים, קרא, רוביא, כרתי, סילקא. אח"כ תמר וברכת בורא פרי העץ וכו', אח"כ רימון, ותפוח בדבש (ולקח מרן שליט"א תפוח אדום וקילפה בעצמו).

תחילה הביאו את ה'קרא'. ואמר מרן שליט"א שם הסימן 'קרא', ובירך ברכת בורא פרי האדמה, ואכל קצת מהקרא, ואמר יהי רצון מלפניך ה' או"א אבינו שבשמים וכו', ואכל עוד קצת, וחלקו שיריים להקהל. בחלק מהסימנים טעם מרן שליט"א קודם, ואמר

מלא וגדוש באלפי אנ"ש אברכים ובחורים אשר הכינו עצמם בהכנה דרבה בלימוד התורה לתפילות והשעות המרוממות בצל הקודש.

היכל הבהמ"ד היה ערוך ומוכן לקראת יו"ט עם מפה של אלפי המקומות שרכשו קהל אנ"ש, וכן הבחורים על הפראנצ'עס המיוחדים רבי הקומות שנבנו, כשהשנה הוסיפו עוד מקומות לציבור הגדל בליעה"ר.

הנהלת כוללי חיי תורה הדפיסו לרווחת הקהל את דפי הלימוד הנלמדים ע"י רבבות אלפי ישראל בימים אלו במס' קידושין במסגרת הדף היומי.

בשעה 6.50 יצא מרן שליט"א מביתו נאוה קודש לעבר ההיכל הגדול.

בשעה 6.55 נכנס מרן שליט"א להיכל הגדול 'היכל רוזנברג' לתפילת מנחה. בכניסה להיכל הגדול עמד מרן שליט"א ממושכות על יד המזוזה, ונשא תפילה חרישית בבכיות.

מרן שליט"א ניגש למקומו ע"ג הבימה, והחל בתפילת מנחה אשר נמשכה למעלה משעה והתחיל ב'ידבר' (ולא אמרו הודו כנהוג, ראה דרכי חיים ושלום אות תש"ד).

לפני אמירת 'אשרי יושבי ביתך' קרא מרן שליט"א להעסקן הרה"ח ר' בערל שטמר הי"ו והורה לו להכריז בשמו, שכל הגבאים הממונים בבתי מדרשינו העומדים על המשמר לבל ישוחחו בתפילות ובין גברא לגברא שיסתובבו גם כאן בבית המדרש, ובהאי זכותא שיזהרו לבל לדבר חלילה בשעת התפילות בוודאי יתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון, ויפעלו כל טוב וימלא ה' כל משאלותינו לטובה.

אחר מנחה אמרו הפיוט 'אחות קטנה' (מט"א סי' תקפ"א סעי' נ"ז), ונשאר מרן שליט"א עם הטלית על ראשו.

בסיום האמירה לאחר צאה"כ בשעה 8.00 ניגש לתפילת קבלת שבת לפני העמוד הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, והתחילו 'בואי כלה שבת מלכתא' - 'מזמור לדוד', לאחריה לא אמרו אנא בכח, ובזמר לכה דודי זמרו הקטעים: שמור, לקראת, התעוררי, לא תבושי, ימין, בואי בשלום.

אח"כ אמרו מזמור שיר ליום השבת, ה' מלך, ולא אמרו כגוונא. והתחיל הבעל תפילה 'ברכו' בניגון ר"ה (ופשט מרן שליט"א הטלית לאחר אמירת ברכו).

לאחר שמו"ע אמרו 'ויכולו' ו'ברכת אבות', לפני קדיש תתקבל פתח הבעל תפילה את ארון הקודש, ואמר מרן שליט"א לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו' פסוק בפסוק במתינות, ובקול גדול. בקדיש תתקבל זמרו כנהוג. אח"כ המשיכו מזמור לדוד ה' רועי, חצי קדיש ברכו ועלינו כבכל ליל שב"ק. וסיימו התפילה בשעה 9.15.

מיד בסיום התפילה פנה מרן שליט"א לאחוריו לעבר הקהל ובקול חוצב להבות אש כשמפנה את ראשו לכל צידי ההיכל, בירך את קהל האלפים 'לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום' (ג"פ), וענה כל העם אמן בקול גדול, לאחמ"כ

הר"ר יוסף מאיר ויינברגר מאלעד (ב"ר בערל מפעיה"ק), הרב אברהם אוירבך מקרית צאנז טבריה (בה"ר בנימין יצחק מפעיה"ק), הר"ר חיים גבירץ מקרית צאנז טבריה (בה"ר יעקב פנחס מפעיה"ק), הר"ר שלמה אסקל מקרית הבעש"ט (ב"ר אהרן מפ"ת וח"ר מנחם שנק מפעיה"ק), והכניסו ארבעס [ואמר מרן שליט"א: כבר פסק מרן אאדמו"ר זי"ע (ראה שו"ת דברי יציב ח"ז, סי' נ"ד) כי הגם שיש לימנע מאכילת דברים המרבים כיחה וניעה, אכן היינו דייקא באלו הנאכלים חיים, ולא באלו הנאכלים מבושלים, ובפרט במאכל 'ארבעס' שמורה על הפסוק (בראשית כב, יז) 'והרבה ארבה את זרעך', ובנדלעך, והביאו פירות, ואכל מרן שליט"א מהענבים (ירוקים, ראה ליקוטי מהרי"ח סדר ליל ר"ה בשם הייטב לב זי"ע), וחילקו פירות לכל הקהל, אח"כ איחל מרן שליט"א לחיים לכל הקהל, ונסתיים השוה"ט בשעה 1.20.

יום א' דראש השנה - יום שב"ק

בשעה 8.10 נכנס מרן שליט"א להיכל הגדול לתפילת שחרית, כשקודם לכן נעמד מרן שליט"א ע"י המזוזה משך זמן כאשר נושא תפילה חרישית. ואמר מרן שליט"א אדון עולם וברכות בקול, בנעימת ימים הנוראים.

אח"כ ניגש ה'בעל תפלה לפסוקי דזמרה' הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, ופתח בניגון 'אדון עולם' בנוסח הימים הנוראים, וכן ברכות. מרן שליט"א אמר או"א זכרנו בזכרון טוב לפניך וכו', וכל העקידה, והרבנונו של עולם כמו שכבש וכו', והאריך הרבה בזה, ונמשך עד השעה 8:55, (והוריד מרן שליט"א השטריימל רק לפני הודו כבכל שבת). [עד 'הודו' התפלל מרן שליט"א בסידור כתר נהורא - צאנז].

והתחילו הודו (פסוק והוא רחום וכו' דילגו כבכל שבת וי"ט), והמשיכו באמירת כל פסוקי דזמרה במתינות ובהתעוררות, בפסוקד"ז זמרו 'רוממות' כנהוג כשיש שמחת ברית, ואמר מרן שליט"א 'וכרות' פסוק בפסוק כנהוג.

פסוקי דזמרה נמשך עד השעה 10.25, וניגש ה'בעל שחרית' הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, והחל על מקומו ב'המלך' בהניגון המקובל, והמשיך אצל העמוד. בברכת יוצר אור אמר מרן שליט"א 'אור עולם באוצר חיים' וכו', אח"כ אמרו 'הכל יודוך' וכו', וזמרו הא"ל הפותח וא"ל אדון כבכל שב"ק. חזרת הש"ץ התחילו בשעה 11.40, בחזרת הש"ץ בעת שאמרו הפיוטים, 'ה' מלך' וכו' נעמד מרן שליט"א, וכן אחר קדושה כשאמרו הפיוטים

היה"ר, ואח"כ טעם עוד קצת, ובחלקם אמר תחילה היה"ר ורק אז טעם.

אחר אכילת ראש הכבש שתה מרן שליט"א יין ואיחל לחיים. והביאו ראש דג, ואמר יה"ר וכו' שתשיג עלינו בעינא פקחא שנפרה ונרבה כדגים ושנהיה לראש ולא לזנב. ואמר מרן שליט"א: דראוי להזכיר מה שכתב הגה"ק החתם סופר (ראה דרשות דף שנט"ע"ב ד"ה ואמנם) אודות פקידת חנה שהיה בראש השנה שחל להיות בשבת, וכדאיתא בחז"ל (ברכות דף כ"ט ע"א) בראש השנה נפקדה חנה, ומשמע דיום זה מסוגל הוא לפקידת עקרות, אמן.

והוסיפו להביא עוד דגים, ואמר מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע הורה פעם אחת בעת שבתו ביוניאן סיטי, בר"ה שחל בשבת שלא להכין גם את הזוירע פיש', כי הרי נקרא 'זוירע פיש' ונהגו לא לאכול מאכלים חמוצים. ושתה יי"ש ואיחל לחיים.

בעת אכילת הסימנים אמר מרן שליט"א כמה גרגירים, [תוכנם, ותוכן כל דברות הקודש שנשא כ"ק מרן שליט"א בקדשו במהלך ימי ראש השנה, דרשת שבת שובה ויוה"כ שלא נדפסו בגליון זה, יבואו עלי גליון בעז"ה].

אח"כ נשא מרן שליט"א פלפול כנהוג בליל שב"ק משך כמחצית השעה. ושוב המשיכו להגיש שאר מאכלי יום טוב, במאכל ה'מרק' היו ה'לאקשען' מרובעים כנהוג בכל חודש תשרי, כן היו בו 'בונדלעך' כבכל שב"ק.

כן הוסיפו להביא בשר בהמה לכבוד יו"ט (ואכל מרן שליט"א מזה עם חלה כמו בכל פעם שמביאים בשר בהמה). לאחריה שתה מרן שליט"א שוב יין לכבוד שמחת יו"ט ואיחל מרן לחיים.

מקהלת המשוררים הנעימו במהלך השוה"ט מניגוני יו"ט. באכילת הקומפוט לא בירך מרן שליט"א בפה"ע כיון שכבר בירך על הסימנים. אח"כ אמר מרן שליט"א 'תורה'.

אח"כ הכניסו מאכל ה'כבד' כנהוג בכל ליל שב"ק. והורה מרן שליט"א לזמר 'אלוקינו ואלוקי אבותינו מלוך' וכו', וזימרו בניגון שמחה כשמרן שליט"א מעודד השירה, (ולא זימרו שאר זמירות).

ברכת המזון על הכוס בירך הגאון רבי משה טוביה וייסברגר שליט"א אב"ד דק"ק עדת יראים בודפשט ביתר. אחר כך נערך שמחת השלום זכר והוואך נאכט לבן הר"ר מאיר בנימין גוטליב מפעיה"ק (ב"ר אריה זנויל מב"ב חתן ר' הערשל הלפרין מפעיה"ק), והשלום זכר לבני

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

מעט), בסיומה אמר המוהל מי שברך להרך הנימול (ולא אמרו עלינו וכו').

אח"כ לקח מרן שליט"א הס"ת בידו ואמר בנוסח הימים הנוראים 'אשרי יושבי ביתך' וכו', ונתיישב והמשיך באמירה, בסיום קם ואמר 'יהללו' וכו'.

בשעה 2.25 החלו בתפילת מוסף, כשמרן שליט"א אומר קודם התפילה 'הנני העני ממעש' וכו' בקול ובבכיות עצומות. ואמר הארבעה פסוקים המקובלים מר"ת, וזימרו הקדיש.

בשעה 3.15 התחיל מרן שליט"א בתפילת חזרת הש"ץ, כשקודם ניגש לפתיחת הארון קודש. בחזרת הש"ץ אמרו כל הפיוטים גם במלכיות זכרונות שופרות. מקהלת המשוררים בניצוחו של הרב מרדכי ברוך בלומנטל הי"ו עמדו בסמוך למרן שליט"א, והנעימו בגרונם בניגונים מעוררים במקומות שנהגו לשורר במוסף ('מכלכל חיים' - ניגון עתיק שהושר ע"י הרה"ח ר' שמשון פישער ז"ל והרה"ח ר' ישראל ארליך ז"ל; 'מלך עליון' - ניגון שמחה עתיק מבית מדרשו של הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל זי"ע; 'וכל מאמינים' - ניגון שמחה מיוחס להרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע ומקובל אצל צאצאיו שאמר שכל זמן שיזמרו ניגון זה יהיה להם טוב; 'ויאתי' - ניגון שהולחן ע"י הרה"ח ר' ישראל אברהם שנק הי"ו מחיפה; 'היה עם פפיות' - ניגון קדוש אשר מקורו טהור ומקובל או מהרה"ק המגיד מקוזניץ זי"ע או מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע).

בפיוט ונתנה תוקף אמר מרן שליט"א, מי יעשר ומי יעני, מי ישפל ומי ירום. הנוסח היה שידענו ה' אלוקינו שהשלטן לפניך, וכל הרשעה כולה בעשן תכלה, (תפילת לחש התפלל מרן שליט"א בסידור כתר נהורא ולא במחזור). בכתר אמר מרן שליט"א 'משבחים ואומרים'.

בעלינו לשבח וכו' אמר מרן שליט"א (קצת בלחש) שהם משתחווים להבל וריק וכו', ב'ואנחנו כורעים', השתחוה רק מרן שליט"א בפישוט ידים ורגליים על הארץ ולא כל הקהל.

קודם מודים אמרו 'ותערב' (אע"פ שחל בשב"ק), וסיים מרן שליט"א בברכה: שאותך לבדך ביראה נעבוד. בברכת כהנים לא זמרו הכהנים.

תפילת מוסף נמשך עד השעה 5.20, לאחריה אמר מרן שליט"א יישר כח להמשוררים, ולכהנים שעמדו שם בסמיכות. אחר עלינו איחל לכל הקהל במאור פנים מכל צידי ההיכל בברכת א גוט שבת און א גוט יו"ט, וחזר מרן שליט"א לביתו. כשהקהל הגדול המשיך בתפילת מנחה בהיכל הגדול.

את סעודת שב"ק ויו"ט ערך מרן שליט"א בקליינע זאל שבביתו נאוה קודש, שם השתתפו בסעודה צאצאיו ובני המשפחה, וכן כמה אורחים צאנזער אייניקלעך.

מרן שליט"א לא זימר 'אתקינו סעודתא', אחר הברכה על הבשמים קידש מרן שליט"א על יי"ש (ללא הטלית כבכל שבת) ואמר בזה הסדר: 'ושמרו', 'אם תשיב', 'זכור', 'על כן ברך', 'אלה מועדי', 'וידבר משה', 'תקעו בחודש'. והביאו מזונות ו'אתרוג'. אח"כ נטל

שבקדושה המשיך מרן שליט"א לעמוד עד אחר שהתחיל הבעל תפילה לדור ודור וכו'. אחר חזרת הש"ץ לא אמרו אבינו מלכינו (מחמת שבת). ונמשך תפילת שחרית עד השעה 1.00. בין הפרקים עיין מרן שליט"א בספה"ק ייטב פנים.

והתחילו מיד באמירת אתה הראת [העליות נמכרו עוד קודם יו"ט למנוע טירחא ועיכוב הציבור הגדול בליעה"ר]. מרן שליט"א ניגש לפתיחת ארון הקודש. ולא אמרו ה' ה', ורבונו של עולם וכו', אלא רק בריך שמה וכו'.

בנשיאת הס"ת הב' התכבד - הרה"ח ר' דוב אריה בירנבוים מפעיה"ק. הבעל קורא היה הרה"ג ר' יעקב יוסף שטייגר שליט"א מראשי כולל מבצר התורה בירושלים שהיה לבוש בקיטל.

בעליות התכבדו, כהן - הנדיב הרה"ח ר' יחזקאל וואלף הי"ו מירושלים, לוי - הר"ר אברהם יצחק הלר מאלעד, שלישי - 'הבעל שחרית' הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, רביעי - הרה"ג רבי דניאל אליאס שליט"א ראה"כ אדירי התורה בב"ב, חמישי - הרה"ח ר' משה קלוגר מב"ב, שישי - מרן שליט"א. לאחר העליה לתורה הורה מרן שליט"א לעשות מי שברך לכל משפחת בית המלוכה, אחיו כ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א, אחיותיו הרבניות תליט"א, חתני כ"ק מרן זי"ע, ולכל צאצאיו, וכן מי שברך לקונה העליה ופתיחת הארון. כן עשה מרן שליט"א 'מי שברך' מיוחד של בעל התוספות יו"ט 'לכל מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה'. כן נערך מי שברך לרגל הולדת הבנות וקריאת השם, להר"ר יקותיאל יהודה בויס מקרית צאנז טבריה (ב"ר יהושע מעיה"ק צפת וח"ר משה טהלר מרחובות), והר"ר משה אהרן גולדמן מקרית צאנז טבריה (חתן ר' יעקב פרידמן מפעיה"ק).

ונשאר מרן שליט"א לעמוד ליד בימת הקריאה עד אחר ההפטורה. שביעי - הגה"ח רבי שמואל אריה שפירא שליט"א ר"מ בביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק. אחרון - הרה"ג ר' ישראל פולק שליט"א יו"ר בטאון מרוה לצמא, מפטיר - הרה"ח ר' אברהם רייך ראש הקהל דקהלתנו הק' בלייקווד, הגבה בס"ת א' - הרה"ח ר' אהרן בורד מי-ם, גלילה - הרה"ח ר' יוסף בורד מי-ם, הגבה בס"ת ב' - הרה"ג ר' אהרן וייספיש שליט"א ראה"כ מבצר התורה בבית שמש, גלילה - המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר. קריאת התורה סיימו בשעה 1.45, לאחר קריאת התורה הכריזו על הפסקה של רבע שעה.

מרן שליט"א נכנס לחדרו, ולבש הקיטל, הוואסע קאפיל והוואסע גארטיל. ולא הלך מרן שליט"א לטבול במקווה. בשעה 2.00 חזר מרן שליט"א להיכל, ונערך שמחת הברית לבן הר"ר מאיר בנימין גוטליב מפעיה"ק (ב"ר אריה זנויל מב"ב, ח"ר הערשל הלפרין מפעיה"ק), כאשר מרן שליט"א משמש כסנדק ואומר הברכות (בברכת בפה"ג יצא אחד הילדים נ"י, ושתה הילד

היה שמרן זי"ע היה יוצא לקהל מאוחר יותר לאחר סיום סעודה שלישיית, וזימרו אז יחדיו הזמירות, ואף נשא בקדשו מדברי תורתו את ה'שלוש סעודות תורה'.
 כן שוחחו אודות מנהגי יום י"ג מידות, ואמר מרן שליט"א כי שמע מכ"ק מרן זי"ע שאצל אביו רביה"ק מרודניק זי"ע היו מתאספים כל הקהל ביום י"ג מידות בבית המדרש ואומרים בצבור כל ספר תהלים, כשנהגו לכפול כל מזמור ולאומרו פסוק בפסוק, ובסיום להוסיף את העשרה המזמורים הראשונים. והיתה עבודה זו נמשכת שעות ארוכות כמעט על כל משך שעות היום.

וכן אצל רבוה"ק מצאנו וסיגעט זי"ע היה עבודה גדולה ביום זה במשך כל היום, הישמח משה והייטב לב זי"ע היו נוהגים לדרוש ביום זה, והייטב לב זי"ע פעמים היה שדרש בעת הסליחות לפני שמע קולנו, אחר אמירת ספר תהלים מחצות הלילה ואח"כ סליחות, ושוב המשיכו בעבודת היום בתפילת שחרית אמירת תהלים, סדר הקרבנות ותשליך. ופעמים שהיה הדרשה אחר אמירת התהלים לפני סדר הקרבנות.

בספה"ק ייטב פנים יכולים לראות כי עיקר הדרשה לעורר העם לתשובה היה ביום י"ג מידות, פחות מיום הכיפורים.

עוד אמר מרן שליט"א, כי על הישמח משה זי"ע מובא שהיה אומר כמה וכמה דרשות ביום הכיפורים, כמו לפני אמירת כל נדרי, ולפני תפילת נעילה. וכן בערב ראש השנה בעת אמירת הסליחות (לפני הפסוקים 'אל תבוא במשפט עמנו').

כך אמר מרן שליט"א אודות ראש השנה שחל בשבת, דנודע מה שנפסק (שו"ע או"ח, סי' תקצ"ז א; ועי' שאגת אריה, סי' קא-קב) דאוכלים ושותים ושמחים ואין מתענין בראש השנה, ואמנם ישנם שיטות דמצוה להתענות בראש השנה. ברם בראש השנה שחל בשבת בוודאי שאין להתענות ויש לאכול סעודות השבת.

ואדרבה נודע מאמר רביה"ק מגארליץ זי"ע באחד השנים שחל אז ראש השנה להיות בשבת, דבשנה כזו אשר אין תוקעין בשופר בשבת כדרשת חז"ל (ראש השנה כט, ב) גזירה שמא יעבירו ד' אמות ברשות הרבים, אזי המתקת הדינים נעשית על ידי הקב"ה בעצמו מכח סעודות השבת שלנו.

ופירש הנוסח בזמירות (זמר שבת היום) מעבור דרך וגבולים מעשות היום פעלים לאכול ולשות בהילולים וכו', דמשום חשש מעבור דרך וגבולים, היינו שמא יעבירו, נמנעים מעשות היום פעלים לתקוע בשופר, ואם כן היאך יכולים לפעול כל התיקונים הנצרכים לעשות, על כן משיב ואומר, **לאכול ולשתות בהילולים**, היינו סעודת השבת, דאז זה היום עשה ה', רצ"ל שהקב"ה עושה עבורנו כל הפעולות והתיקונים, עכד"ק.

ליל ב' דראש השנה

בשעה 9.00 יצא מרן שליט"א מביתו לעבר ההיכל

ידיו לסעודה, ובצע על י"ב חלות, והביאו הדגים ואייער מיט צוויבעל, וזמרו כמה ניגוני ויו"ט, וכן הזמר 'חי ה'.

בשעה 6.15 הפסיקו (בלא ברכת המזון, ואמר מרן לא' הנכדים שיהיה שומר להזכיר לברך ברכהמ"ז) ונכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה בהיכל המתכתא, לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. והתכבדו בעליות, כהן - הרה"ג רבי שלמה שטרן שליט"א דומו"צ דקהלתנו הק' בחיפה, לוי - הרה"ג ר' נחמיה שלום פריזנט שליט"א ממונטריאל - נכד כ"ק מרן זי"ע, שלישי - העסקן הר"ר יחזקאל שימון ממאנסי, הגבה - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, גלילה - הר"ר דוב מרדכי שימון מב"ב. אחר חזרת הש"ץ לא אמרו צדקתך (ראה שו"ע או"ח סי' תקצ"ח סעי' א').

מיד אחר התפילה נכנס מרן שליט"א לקליינע זאל בביתו לסעודה שלישיית, ולא התיר מרן שליט"א האבנט (ככלל רעד"ר), הביאו י"ב חלות, ונטל מרן שליט"א ידיו לסעודה (ולפני נטילת הידים הניח ידיו על צווארו), ובצע על לחם משנה (ולא בירך שוב ענט"י והמוציא. ראה שו"ע או"ח סי' קעח, סעי' ז, וראה מג"א שם סקי"ג, ועי' משנ"ב שם סקמ"ז; וראה הליכות חיים, מהדו' תשפ"ג, עמ' ש"ו, בענין שמח"ת שחל בשבת שנת תש"ל שכ"ק מרן זי"ע נטל ידיו לסעודה אכל כזית מהחלה, קצת מהדגים, קם לתפילת מנחה, ואח"כ שוב נטל ידיו בלא ברכה, כי טרם בירך ברכהמ"ז, וכן היה לפעמים ביו"ט שחל בשבת שלא בירך ברכהמ"ז רק יצא ואח"כ נטל ידיו בלא ברכה ובצע על חלה שלימה, ועי"ש עוד מזה). מרן שליט"א טבל החלה בדבש ובפרוסה חתך בסכין הסימנים כבכל שב"ק, ואכל כזית מהחלה. והביאו הפיצ'ע, המרק-קאשע, כן הביאו ג' קוגלעך לכבוד שבת ויו"ט, ושאר מאכלי שב"ק ויו"ט, וזימרו הזמירות ברוך ה' (עד בבואו מאדום), ברוך א"ל עליון, ושבת היום, ואמר מרן שליט"א תורה. ברכת המזון על הכוס בירך כ"ק מרן שליט"א, (בשעה 7:46).

במהלך הסעודות שוחח מרן שליט"א עם המסובים, כשבתוך הדברים דיברו אודות חילוקי המנהגים בחלוקת הסעודה ביו"ט שחל בשב"ק, שכ"ק מרן זי"ע האריך בזה בתשובה (ראה שו"ת דברי יציב או"ח ח"ב, סוף סי' קפ"ט) ומנהגו בקודש של מרנא הדברי חיים זי"ע כפי ששמע מרן זי"ע מהרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע שלא היה מחלק הסעודות. ואולם מנהג סיגעט שכן נהג הייטב לב זי"ע היה לחלק הסעודות.

ואמנם אצל מרן אאדמו"ר זי"ע בשנים האחרונות היה פעמים שחילק הסעודות בלא שיברך ברכת המזון בינתיים, ואף בשבתות השנה הרגילים, אם לא היה הזמן די, היה מחלק הסעודות בלא ברכהמ"ז. ואולי יש בזה משום פשרה לצאת ידי"ח ב' המנהגים. כמו כן בענין זמירות של סעודה שלישיית, פעמים

דקהילתינו הק' בבארא פארק, חמישי - מרן שליט"א והורה מרן שליט"א לעשות 'מי שברך' לקוני הפתיחה והעליה. מפטיר - הרה"ג רבי פרץ טוביה בינדר שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' בבית שמש, הגבה בס"ת א' - הרב בנש"ק אריה לייבוש שמרלר מי-ם, גלילה - הר"ר יעקב הופמן מבית שמש, הגבה בס"ת ב' - העסקן הרה"ח ר' אשר מאיר בורד מי-ם, גלילה - העסקן הר"ר שמעון גוטמן מי-ם - מנהלי מוסדותינו הק' בעיה"ק ירושלים. קריאת התורה סיימו בשעה 1.35, לאחר קריאת התורה הכריזו על הפסקה של חצי שעה.

והלך מרן שליט"א לטבול במקווה שבחדרו, והלביש הקיטל, והוואסע קאפיל והוואסע גארטיל. בשעה 2.10 נכנס מרן שליט"א להיכל, כשנרתיק השופרות בידו וניגש לעבר בימת הקריאה. והחל באמירת דרשת ההתעוררות קודם תקיעת שופר בקול בוכים בעיניים עצומות ובהתעוררות רבה, משך כמחצית השעה. ובעת שהזכיר מאמרים מרבוה"ק נ"ע הזכירם מרן ברטט ובאמירת 'זכותו יגן עלינו' ברוב רגש ובעת הזכירו את הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בעל הקדושת לוי הוסיף מרן שליט"א ג"כ 'זי"ע סגורם של ישראל'.

אח"כ נטל מרן שליט"א לידיו הק' את ספר הקוויטל של 'משתמרת' ובו נחרטו כל הלומדים המסכמים והנבחרים של לימוד הדף היומי במסגרת ארגון 'תורתם משתמרת', והניחם מתחת לתכריך השופרות. [ספר השמות נשאר עד גמר התפילה סמוך לכ"ק מרן שליט"א].

מיד עם סיום הדרשה החל מרן שליט"א באמירת 'למנצח' ז' פעמים בקול רעש גדול. אח"כ אמר מרן שליט"א בלחש התפילה לתוקע מהאריז"ל בבכיות נוראות. אח"כ פתח בקול רעש גדול הפסוקים 'מן המצר' וכו' פסוק בפסוק, ופתח בברכת השופר בקול חוצב להבות אש, וכן ברכת שהחינו, כשהשופרות מונחים בתוך הנרתיק מכוסים עד לאחר הברכה, וידו הימנית על השופרות שבנרתיק.

הבעל מקריא היה הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' ומח"ס שו"ת ישיב יצחק שהיה לבוש ג"כ בקיטל [נתמנה כעת ע"י כ"ק מרן שליט"א, עם הסתלקותו של הדומו"צ הגר"י שווארץ זצ"ל בשנה זו לב"ע].

בתקיעות דמיושב היו התשר"ת בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד בשני נשימות. לאחר התקיעות אמר מרן שליט"א היה"ר שבסיום התקיעות. ולקח מרן שליט"א הס"ת בידו ואמר בקול הפסוקים 'אשרי העם' וכו', 'אשרי יושבי ביתך' וכו'. ונתיישב מרן שליט"א והמשיך באמירת אשרי, ובסיום קם ואמר 'הללו', וניגש להחזיר הס"ת לארון הקודש.

בשעה 3.00 התחיל מרן שליט"א תפילת הנני העני ממעש קודם מוסף, והנוסח היה כדאמול. תפילת הלחש דשמו"ע במוסף נמשך עד השעה 4.00 והתחיל

הגדול לתפילת מעריב, לפני העמוד ניגש - הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, לאחר שמו"ע פתח הבעל תפילה את הארון קודש ואמר מרן שליט"א לדוד מזמור פסוק בפסוק בנעימה. בסיום התפילה (בשעה 10.00) איחל מרן א גוט יו"ט לכל הקהל.

לאחמ"כ חזר מרן שליט"א לביתו לסעודת החג שנערך בקליינע זאל שבביתו נאוה קודש.

בעת הקידוש, אחר ברכת הבדלה וקודם ברכת שהחינו הניחו על השולחן כמה מינים של פירות חדשים, והביט מרן שליט"א עליהם קודם שברך שהחינו. מרן שליט"א קידש על היין. בברכת מאורי האש צירף המשב"ק הרב אברהם שליט"א ב' נרות וברך מרן שליט"א עליהם.

לאחר הקידוש בירך מרן שליט"א בורא פרי העץ על תאנה, ואכל ממנה פחות משיעור כזית. והורה מרן שליט"א למסובים לכוון בברכת בופה"ע לפטור ה'קאמפוט' שבסוף הסעודה.

והגישו מאכלי יו"ט, ובמאכל ה'קאמפוט' הביאו חבוסים. במשך הסעודה זמרו כמה ניגונים לכבוד יו"ט, וכן הזמר 'אלוקינו ואלוקי אבותינו מלך וכו'. כן ביקש מרן שיזמרו המארש שניגנו על 'ויאתיו'.

ברכת המזון על הכוס בירך הרה"ג ר' נחמיה שלום פריזנט שליט"א ממונטריאל - נכד כ"ק מרן זי"ע.

יום ב' דראש השנה

בשעה 7.55 בבוקר יצא מרן שליט"א מביתו לעבר היכל הגדול 'היכל רוזנברג', ובידו החזיק התכריך של כ"ק מרן זי"ע עם השופרות. ופניו בוערות כלהב אש ובעיניים עצומות. מרן שליט"א נכנס בשעה 8.15 להיכל התפילה לתפילת שחרית, כשקודם לכן נעמד ע"י המזוזה משך זמן כאשר נושא תפילה חרישית.

מרן שליט"א אמר אדון עולם וברכות, נוסח התפילה היה כדאמול, וניגש ה'בעל תפלה לפסוקי דזמרה' הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. (והוריד מרן שליט"א השטריימל לפני אמירת העקידה) בשעה 9.00 התחילו הודו. בשעה 10.25 ניגש ה'בעל שחרית' הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א והחל על מקומו ב'המלך' בהניגון המקובל, והמשיך אצל העמוד. חזרת הש"ץ התחילו בשעה 11.20. ואמרו אבינו מלכנו, בשעה 12.55 סיימו תפלת שחרית.

והתחילו מיד באמירת אתה הראת, מרן שליט"א ניגש לפתיחת ארון הקודש. ואמרו ה' ה', ושיר המעלות וכו', וברך שמיה וכו'. בנשיאת הס"ת הב' התכבד הגאון רבי יעקב שאול לייזער שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' באלעד.

סדר העליות היה: כהן - הר"ר גרשון יעקב ישראלי מלייקווד, לוי - הרה"ח ר' אברהם יצחק צבי קליין ממאנשעסטר, שלישי - ה'בעל שחרית' הגה"צ אב"ד קהילותינו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, רביעי - הנגיד הרה"ח ר' יחזקאל ליפשיץ ראש הקהל

גשמיים ואנו מבקשים זכרנו לחיים וכו' בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וגזירות טובות וכו', ולכאו' היאך התקינו כן לבקש על דברים אלו, אם בזה"ק מתרעם על כך כל כך, ואף כי צדיקים פירשו בכל התפילות דרומזים על בקשות רוחניות ויראת שמים וכו', מכל מקום הרי אין הפירוש יוצא מידי פשוטו כהבנת בני אדם.

בתפילת מוסף לר"ה, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים אם כבנים אם כעבדים, אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים ואם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש. וראוי לבאר מה נתנו אנשי כנסת הגדולה פתחון פה לומר שנהיה נידונים חלילה כעבדים, ומפני מה לא ביקשו שידונו אותנו תמיד כבנים למקום.

כעין זה יש לבאר במה שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה (קידושין דף ל"ו ע"א) דרבי מאיר ס"ל בין כך ובין כך קרויים בנים, ורבי יהודה ס"ל שאם אין בני ישראל עושין רצונו של מקום אינם קרויים בנים למקום כי אם עבדים למקום. דלכאו' היאך מנע רבי יהודה עצמו ולא היפך בזכותן של ישראל לומר כי בכל עת יהיו נקראים בנים, ומפני מה פסק דכאשר אין עושין רצונו של מקום חלילה קרויים עבדים.

- בני ישראל כשאינם ראויים ניוזנים מדין עבד כהן האוכל מתרומת רבו -

ואפשר לפרש בזה עפ"י פשטות, בהקדם מה שכתב בספר צפנת פענח החדש (ערך ברכה) על הא דאמרו חז"ל דיעקב ועשיו חלקו בנחלת שני עולמות דיעקב נטל העולם הבא ועשיו נטל העולם הזה. והנה כי כן קמה וגם ניצבה התמיהה היאך אנו בני ישראל נהנים מן העוה"ז השייך לעשו, ובני אומות העולם טוענים לאמר כי בני ישראל ניוזנים חלילה מן הגזל, מאחר וכל ענין הנאה מענייני עולם הזה שייכים הם לבני עשיו אשר להם ניתנה בירושה.

וכתב עפ"י מה דקיי"ל דעבדי כהן אוכלים בתרומה, כדכתיב (ויקרא כב, יא) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו וגו', ואמרו חז"ל (סנהדרין דף ל"ט ע"א) אלוקיכם כהן הוא, ונמצא שבני ישראל אשר אמרה תורה (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים וגו' יש להם דין עבדי כהן, ומכח זה שפיר אוכלים בעוה"ז מחלק גבוה.

מרן שליט"א חזרת הש"ץ, כאשר קודם לכן הלך לפתוח הארון קודש, ואמרו כל הפיוטים כדאתמול. בפיוט ונתנה תוקף אמר מרן שליט"א 'ומאליו יקרע', ו'מאליו יקרא'. בפיוט 'וכל מאמינים' עודד מרן שליט"א השירה בפסקא 'וכל מאמינים שהוא יוצר הכל'. תפילת מוסף סיימו בשעה 6.20.

לאחריה התפללו מיד מנחה, (מרן שליט"א חבש השטריימל על ראשו לפני תפילת מנחה) לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' יעקב יוסף שטייגר שליט"א מירושלים. בסיום תפילת מנחה (בשעה 6.40), איחל לכל הקהל מכל צידי ההיכל במאור פנים בברכת א גוט יו"ט, והכריזו על זמן שוה"ט בהיכל הגדול בעוד כשעה. מרן שליט"א נכנס לחדרו, שם קידש על היי"ש, ואכל מזונות.

בשעה 7.45 (זמן צאה"כ 7.59) נכנס מרן שליט"א להיכל הגדול, לעריכת השולחן הטהור של נעילת החג, ונתיישב על גבי בימה מוגבהת במזרח ההיכל, והיה ההיכל מלא וגדוש בכל צדדיו בקהל האלפים. מרן שליט"א קידש על היין, נוסח הקידוש היה: 'אלה מועדי', 'וידבר משה', 'תקעו בחודש'. ונטל ידיו לסעודה, והביאו מאכלי יו"ט. כן הביאו קוגל לכבוד יו"ט.

במשך השוה"ט זמרו המשוררים ניגוני ר"ה במהלך השירה עודד והלהיב מרן שליט"א את הקהל לשיר בחוזקה. אח"כ אמר מרן שליט"א 'תורה'. וזהו תוכנה:

המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה אומר במזמוריו (תהלים פא, ד-ו) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגנו, כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים וגו'. וראוי לבאר כפל הלשון שאמר 'כי חוק לישראל' ושוב 'משפט לאלוקי יעקב'. כן ראוי לבאר המשך ושייכות המקראות.

בגמ' (ביצה דף ט"ז ע"א) כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה וכו', שנאמר תקעו בחודש שופר וגו' כי חוק לישראל, וחוק לישני דמוזוני, שנאמר (משלי ל, ח) ואכלו את לחם חוקם. וראוי להבין דמשמע דענין הפרנסה יוצא מכללות הדין אשר ע"ז אמרו (ר"ה דף ט"ז ע"ב) דרך צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים וכו' בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, וא"כ מפני מה נקצב מזוני בראש השנה דייקא. כן ראוי לבאר דלמה נרמז דבר זה בפסוק המדבר על תקיעת שופר.

ובענין בקשה ותפלה על הפרנסה בימים אלה נודע מ"ד בזה"ק (תיקון, תיקון ג, דף כ"ב ע"א) צווחין ככלבא הב הב וכו' יעו"ש. ברם הלא כבר תיקנו אנשי כנסת הגדולה בקשות ותפילות על צרכים

מקום והן בעין עושין חלילה רצונו של מקום, ובפרט לפימש"כ התוס' יו"ט (ברכות פ"ז) שחז"ל התקינו לומר בברכת המזון 'ברוך אלוקינו', יען וביען כי הדין נותן לכלכל בריותיו, יעו"ש, ולזה אמר אם עושין רצונו של מקום קרויים בנים, ואז שפיר ראויים הם לשפע פרנסה כי בדין הוא שהאב יזון את בנו ויהיו מסובים על שולחן המלך, כי לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם (תהלים לו, כה), ואמנם גם אם אין עושין רצונו של מקום מכל מקום יהיו ניוונים מצד אשר קרויים עבדים, וכדין עבד כהן האוכל בפני האדון. ובוזה היה רבי יהודה למליץ על כל אחד מישראל באשר הוא להמשיך עליו טובה וברכה, פרנסה חיים וחסד בשפע רב, כי גם כשאינם ראויים מכל מקום המה בבחי' עבדים, וכדין הוא שיקחו תרומתם ויאכלו משולחן גבוה.

- אחר שמקבלים עומ"ש שפיר ראויים בני" -
לשפע פרנסה בהרחבה -

הנה עם בני ישראל תוקעים ביום ראש השנה בשופר כדי להמליך עליהם את הבורא ב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ואנו מבקשים שנזכה לראות באתגליא כבוד מלכותו, כאמרינו מלוך על כל העולם כולו ביקרך והנשא על כל הארץ בכבודך וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו וכו', וממשיכים על ידי התקיעות מלכות שמים שבכל מקום ומקום ובכל אתר ואתר ינשא מלכותו.

וזהו שאנו מבקשים ביום הדין היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, כי כל העניינים נקבע מן השמים, והכל בא בחשבון איזה לשובע ואיזה לרעב, בריות בו יפקדו, ומי לא נפקד כהיום הזה, ולזה המשיך ואמר אם כבדים או אז בוודאי רחמנו כרחם אב על בנים, ואמנם גם מי שאינו בר הכי והוא בגדר עבדים אפ"ה עיננו לך' תלויות, כי הגם שאנו עבדים, מכל מקום הלא עבדים אנו לבוראינו יוצרינו, וא"כ בדין הוא שיפרנסנו כדין עבד כהן האוכל בתרומה, ועל כן תחננו ותוציא כאור משפטינו להשפיע לנו שפע פרנסה וכל המצטרך.

ויובן בזה מה דאיתא בבוה"ק (פר' פנחס, ח"ג דף רל"א ע"ב) במעם יו"ט שני של ראש השנה, לפי שביום הראשון יש דינא קשיא ובויום השני דינא רפיא, וכבר ביאר מרן אאדמו"ר זצלה"ה (שפע חיים לראש השנה,

ברם הרי קי"ל (יבמות דף כ"ט ע"ב) דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו, וא"כ אי אפשר לבני ישראל ליהנות מעוה"ז אלא אם כן השכינה שורה ביניהם. ואולם איתא באלשיך הק' דבזמן שביהמ"ק היה קיים היו בני ישראל ממשיכין השראת השכינה להיות שרויה בתוכם על ידי עבודת הקרבנות בבית הבחירה, ובזמן הזה אשר בעוה"ר חרב בית המקדש ממשיכין השראת השכינה ע"י הברכות שמברכים ישראל, על כן נתקנו מטבע הברכות בלשון נוכח 'ברוך אתה' כי ע"י הברכה השכינה יורדת. ובכך שהאדם מברך קודם אכילתו הריהו ממשיך שיהיה הקב"ה מצוי לידו, וממילא נמצא שעל ידי הברכה יהיה נידון כעבד כהן בפניו, ושפיר יש בידו ליהנות בעוה"ז.

עפי"ז פירש שם הפסוק (תהלים קמה, טז) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, הקב"ה הוא משפיע לכל חי שפע פרנסה לשובע ולא לרוזן, והוא פותח אוצרותיו לבני ישראל להשפיע עליהם שפע רב לכל יחסר המזג כלל וכלל, ולכאו' הרי אסור לישראל ליהנות מעוה"ז, ואמנם באמת כי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו ומפרנס את ישראל כדין עבד כהן [ויש להוסיף דחסיד רמז לכהן ע"ד מאה"כ (דברים לג, ח) תומיך ואוריך לאיש חסידך, וז"ש צדיק ה' בכל דרכיו וא"ת א"כ היאך מפרנס לישראל בעוה"ז עז"א וחסיד בכל מעשיו], אמנם הרי אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו, עז"א קרוב ה' לכל קוראיו שע"י שקוראין בשמו בברכה הקב"ה מתקרב אלינו ושפיר לנו לקבל בבחי' עבדי כהן בפני רבו.

ועפי"ז מבאר מה שאמרו (ברכות דף ל"ה ע"א) אסור לו לאדם שיהנה מן העוה"ז בלא ברכה שכל הנהנה מהעוה"ז בלא ברכה מעל וכו', וכן אמרו עוד (שם) כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים וכו', ולהנ"ל יובן כי כל מה שניתנה לנו הרשות ליהנות מהאי עלמא הוא מחמת שאוכלים אנו משולחן גבוה מקדשי שמים, ואם אינו מברך לפנינו שוב אין לו הדין של עבדי כהן שאוכל רק בפניו, וכאילו נהנה מקדשי שמים ומועל בהם. עכתו"ד יעו"ש.

ועפי"ז יש לומר דרבי יהודה נתכוון להכריע לטובתן של בני ישראל, שבכל מצב יקבלו מזונותיהם ושפע פרנסה תמיד מן השי"ת, הן בעושין רצונו של

מאמרי קודש, מאמר עב) דביום הראשון כל בקשותינו הם רק על רוחניות ויאתיו כל לעבדך ויברכו שם כבודך ויגידו באיים צדקך, ובכך תן פחדך ה' אלוקינו על כל מעשיך וכו', ואילו ביום השני התפילה היא על ענייני גשמיות להמשיך שפע פרנסה לבני ישראל, יעו"ש. ולהנ"ל יבואר שפיר, דביום הראשון אנו מקבלים עול מלכותו עלינו וממליכים אותו ית"ש על תבל ומלואה ועל כל היצירה, ואנו מעידים כי הוא לבדו מלך העולם אשר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, ומבקשים להתדבק אליו ית"ש בבחי' הכתוב (דברים ה, ד) ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום, בהרהורי תשובה וחרטה וכו', על ידי כך יכולים שוב לבקש ביום השני שישפיע לנו ענייני גשמיות ושפע פרנסה מכח דין עבד כהן בפני רבו כנ"ל.

זהו שרמו הכתוב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו אשר ענינו להמליך את הבורא ב"ה כנודע, ועל ידי כך כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, רצ"ל שע"י שהמלכנו את השי"ת על כל העולם כולו א"כ הרי אנו קרובים וסמוכים לאלוקי יעקב, ובכך מכח זה זוכים ל'חוק' לישיני דמוזני, מדין עבד כהן בפני רבו, והבן.

ועל כן מוזנותיו של אדם קצובין לו דייקא מראש השנה ועד ראש השנה, דיש בכך מליצה גדולה להמשיך טובה לבני ישראל, דהרי כאמור ביום זה שתוקעים בשופר להעיד על מלכותו ית"ש כי מלכותו בכל משלה, בכך מתברר כי בני ישראל עומדים סמוכים וקרובים להשי"ת, ובכך בדין הוא שבכל אופן יקבלו שפע פרנסה עכ"פ מדין עבד כהן בפני רבו.

ומה גדלו חסדי הבורא ית"ש שדייקא ביום זה אשר כל אחד ואחד מתקרב אליו ית"ש קוצבים לו את מוזנותיו לכל ימות השנה, כי מעתה בדין הוא שיזכו לפרנסה בכבוד, כי כולם נעשים בבחי' נותנים תרומה לעבד כהן בפני רבו.

- כשבנ"י ניזונים משולחן המלך הרי שהברכה הוא ברוחניות ובגשמיות יחדיו -

וי"ל עוד שכאשר זוכים בני ישראל להיות ניזונים משולחנו של מקום בכך אף להתעלות ברוחניות, כפי שהאריך מרן אאדמו"ר זצלה"ה (שפע חיים לר"ה, מאמר נו) לבאר במה שמבקשים על ענייני גשמיות ביום ראש השנה, עפ"י הידוע מרביה"ק

הרבי מלובלין זי"ע שכאשר שפע הגשמיות והפרנסה בא ממקום גבוה ממקור השפע דלעילא או אז יש בה גם שפע ברוחניות, ופירש בזה הפסוק (משלי י, כב) ברכת הוי"ה היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה, דאם השפע מגיע לאדם ממקום גבוה וקדוש בבחי' שם הוי"ה ב"ה וב"ש מהוה כל הויות, אזי בד בבד עם המזון נשפע לאדם גם שפע רוחניות וקדושה והוא נתהפך לבריה חדשה ונעשה מתמכין דאורייתא להיות בעל צדקה ומעשים טובים. וזהו ברכת הוי"ה היא תעשיר, שכאשר הברכה באה לאדם משם הוי"ה, אזי העשירות היא באופן של ולא יוסיף עצב עמה ולא יגיע לו מזה שום נזק ברוחניות עכדה"ק (עי' דברי אמת, פר' ויחי, ד"ה אוסרי לגפן; אור לשמים, פר' חיי, ד"ה וה' ברך; שם, פר' אמור, ד"ה עוד ממושבותיכם; משמרת איתמר, פר' ויצא, ד"ה ועי"ל ויחלם). ויעו"ש מה שביאר כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע לדרכו בקודש.

ולזה כשאנו מבקשים על מזונינו אנו מוסיפים לבקש 'ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידי המלאה הפתוחה' וכו', כי כאשר יושפע שפע הפרנסה מידו המלאה והקדושה, הרי שיושפע בזה בד בבד הן ברכה בגשמיות והן ברכה ברוחניות. ויש להסמך לזה העובדא שהיה אצל רביה"ק מלובלין זי"ע, דשאל להחסיד המפורסם מוה"ר מרדכי ראקאווער ז"ל (אשר היה נאמן ביתו, והיתה דרכו לבדח בכל עת את הרבי מלובלין בדברים שמשמחים את הלב כדי להפיג כל עגמת נפש מלבו), מה רצונך שאתקע וענה לו בדרך צחות: דער רבי זאל בלאזען גרויסע פעסער מיט גאלדענע רענדלעך (הובא בחקל יצחק, פרשת ראה, ד"ה ושמעתי מאאמו"ר). דאותו חסיד בדייקא אמר כן לרביה"ק מלובלין לעורר בכך שיטתו של רביה"ק מלובלין זי"ע, שעל ידי שיתקעו לנו מן השמים ויוריקו שפע פרנסה על ראשי עם קודש, ממילא לא יחסר להם מאומה גם בענייני רוחניות.

- בנ"י במצרים היו מצויינים בזכות שניזונו משולחן יוסף הצדיק -

והנה כשהיו בני ישראל ממצרים הגם אשר ויתערכו בגוים וילמדו ממעשיהם (תהלים קו, לה), אעפ"כ אמרו חז"ל (במדב"ר כ, כב) דהיו מצויינים שם, שלא שינו שמם לשונם ומלבושם. והרהרתי די"ל דזכו לכך שגם בהיותם שקועים בעומק הטומאה והזוהמא, מאחר והיו ניזונים משל יוסף, אשר הוא

טובה מידו הגדולה ית"ש שבכך ממילא נשפע גם ברוחניות וכאמור, לכן גם התקינו לנו אנשי כנסת הגדולה לבקש רחמים בספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזרות טובות וכו', וכאשר תהיה הברכה נשפעת מאת הבורא ב"ה בעצמו, או אז בוודאי יושפע בזה ג"כ שפע קדושה וטהרה, יראת ה' ואהבת השי"ת.

יעזור השי"ת, וכל התפילות והבקשות שהתפללו וביקשו בני ישראל בהאי יומא יעלו ויבואו ויתקבלו לפניו ית"ש לרעווא. עלינו להאמין באמונה שלימה כי הקב"ה שומע תפילת כל פה, ולהאמין כי בוודאי שמע הקב"ה לקול תפילתי והקשיב לשוועתי. ומעתה עלינו רק להזהר שלא לאבד חלילה כל מה שזכינו לקנות בהאי עלמא, ושלא להיות מאלו המאבדים כל מה שזכו בגורל וכיוצ"ב. וזאת על ידי שנקבל עלינו קבלות טובות על העתיד. וכשיראה הבורא ית"ש כי חפצים אנו להתקרב אליו ולהיות קרובים אליו תמיד, בוודאי ישפיע עלינו כל טוב ברוחניות ובגשמיות.

ויה"ר ונוכה והשנה הזאת תהא שנת גאולה וישועה באמת, כי כבר כשל כח הסבל לעמוד עוד במצב מר זה, ותן לכל איש ואיש די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה, וימלא השי"ת כל משאלות לבבנו לטובה, בכני חיי ומזוני רווחי, רפואות וישועות, אך אורה ושמחה ישכנו באהלם של כל ישראל, ונוכה להגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אחר התורה זימרו 'אבינו מלכנו' בניגון שמחה. והורה מרן שליט"א לזמר 'מלוך'. בשעה 8.40 בירך מרן שליט"א ברכהמ"ז על הכוס. - בהגבהת הכוס התכבד הרה"ג ר' נחמיה שלום פריזנט ממנוטריאול - נכד כ"ק מרן זי"ע. בסיום השוה"ט התפללו מיד מעריב, לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' אהרן יוסף הלברשטאם שליט"א ר"מ בישיבתנו הק' בבני ברק. לאחר תפילת מעריב בשעה 9.05 הבדיל מרן שליט"א על הכוס לאלפי האורחים, בהגבהת הכוס להבדלה כובד הרב בנש"ק הרב שמואל הלברשטאם שליט"א מב"ב - נכד רבוה"ק. אח"כ בירך מרן שליט"א מברכות קדשו לכל הקהל בברכת אגוט יאר ואמר מרן שליט"א: הברכות לכל אחד ואחד אי אפשר לפורטם כי רבים הם, ואחת היא הברכה שיהיה לכל אחד ואחד גמר חתימה טובה, אגוט'ן תמיד

צבר בר לפני בא הרעב, וכיון שזכו ישראל לזון ממה שהכין להם צדיק יסוד עולם, הרי שכל זה השפיע להם שיוכלו גם בתוקף הטומאה להתחזק בדרכי האבות ולזכור כי הם זרע קודש מאבות העולם שלא לשנות שמם לשונם ולבושם.

ויתבאר בזה המדרש (עי' ב"ר פז, ה; מדרש תהלים, מזמור קיד, ט) הים ראה ויננס (תהלים קיד, ג) מה ראה ארונו של יוסף ראה, כי כשהגיעו בני ישראל ועמדו לפני הר סיני לא רצה להקרע בפניהם, וכאשר טען שרו של ים (ילקוט בשלח, רמז רלד) מה נשתנו אלו מאלו הללו והללו עובדי ע"ז, אך כאשר ראה את ארונו של יוסף עמם, וראה שבני ישראל זכו לזון ולהתפרנס ממה שהכין להם יוסף צדיקא, הבין שעל ידי כן יש בפנימיותם ניצוצי קדושה ובכל מצב לא נאבד מהם הנקודה היהודית, ומוכח לה ממה שלא שינו שמם לשונם ולבושם, על כן מיד ויננס.

מעתה יובן המשך הכתובים, דכיון שרמזו כאן הכתוב תקעו בחודש שופר וגו' כי חוק לישראל הוא חוק לישיני דמזוני, כי בני מבקשים שיושפע להם הפרנסה ממקום גבוה כדי שמתוך כך יושפעו גם ברוחניות ויקבלו רוח טהרה וכו' כנ"ל, על כן הסמיך והביא ראי' להנ"ל ואמר עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים, שזכותיה דיוסף הצדיק שהוא היה זן אבא וברא, ובקדושתו השפיע על ידי מה שניזונו בני ישראל גם שפע רוחני שגם בעומק ובתוקף הטומאה והקליפה עדיין נאחו בהם רוח קדושה, והיא שעמדה להם נמי שיקרע הים ויננס מלפניהם. ומזה נבין גם ענין בקשותינו בהאי יומא גם על שפע גשמי, שכאשר תבוא השפע משם הוי"ה ב"ה כנ"ל בוודאי יהיה בזה שפע רוחני וגשמי כאחד.

הנה שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע כמה וכמה פעמים, כי אע"פ שאמרו חז"ל (ראה חובות הלכות, שער הכניעה, פ"ד; תורת משה להאלשיך הק', פר' בהר, ויקרא כה, לח) שנסיון העושר גדול מנסיון העוני, מכל מקום כל זה הוא דווקא בדורות קדמונים, אך בדורינו אנו דור יתמי דיתמי ברור הדבר שנסיון העוני קשה יותר עשרות מונים מנסיון העושר. לאחר מכן אמרו לו שכבר אמר כן הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והיה לו קורת רוח גדולה על שכיוון לדבריו. ולדידן ברור הוא ומוסכם שבשמים ממעל פוסקים כוותיהו של הני תרי צדיקי שהתבטאו ונתנבאו בסגנון אחד. ועל כן בזמננו בוודאי ראוי לבקש גם על פרנסה

קהל האלפים אשר עלו לרגל לשהות בימים הנוראים בצל הקודש הרימו על נס את העסקנים הנמרצים שעסקו בכל מרצם להכשרת ההיכל הגדול לקליטת קהל האלפים, ולסידור מקומות האכסניות והסעודות כראוי וכיאות. עבור האורחים הוכנו אכסניות בכל בניני מוסדותינו הק', ע"י ועד הכנסת אורחים שע"י היכלי התורה והחסד, וכן בבנין מרכז החסד 'אש"ל הלפרין'.

כן הודו קהל ההמונים קדם הנהלת היכלי התורה והחסידות וארגון כוס של ברכה ע"י הרה"ח ר' משה גליק מנהל בטאון צאנז, על העמדת השתיה והמזונות בשעת ההפסקות, בשפע רב ובהרחבה.

יום שני פר' האזינו ג' תשרי - צום גדליה

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א לאמירת הסליחות בהיכל המתיבתא, לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' ישכר דוב אליאס שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שמעון רפאל נ"י בן הרה"ח ר' אשר כהן מפעיה"ק.

בפתיחת הארון קודש אמרו ה' ה', ושיר המעלות, ואמר מרן הרבוננו של עולם מסידור כתר נהורא לעשי"ת. בסיום התפילה אמרו תהלים מקפיטל ק"א עד קי"א (עפ"י המשך הסדר שאמרו בכל יום מר"ח אלול י קפיטלען חוץ מבשב"ק).

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר מנשה בן חיים מחיפה (כ"ר שמואל מפעיה"ק). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל אורחי חו"ל האברכים והבחורים שבאו לשהות בצל הקודש על ימי ראש השנה.

אחר הצהרים נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לתפילת מנחה, לפני העמוד התפלל - הרה"ג ר' יעקב עזרא ראטה שליט"א נאמן בית מרן שליט"א, בעת פתיחת הארון אמרו ה' ה', שיר למעלות ורבוננו של עולם של עשי"ת.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג ר' צבי אלימלך שטרן שליט"א מפעיה"ק רא"כ בעמנואל, לוי - הר"ר חיים ישעי' אבעלעס מיוניאן סיטי, מפטיר - מרן שליט"א, ולאחריה אמר מרן ההפטורה, הגבה - הר"ר ישראל דוד נוסנצווייג ממאנסי, גלילה - הר"ר זאב שטרן מבארא פארק.

מיד לאחר מנחה התפללו מעריב. (אחר התפילה קרא מרן שליט"א וכל הקהל שנית קריאת שמע, מאחר ובתפילה קראו קודם זמן ר"ת, כמנהג כ"ק מרן זי"ע שהחמיר על עצמו שלא לטעום מאומה במוצאי תענית לפני קריאת שמע) לאחר התפילה עלה מרן לביתו לאויספאסטין.

יום שלישי פר' האזינו ד' תשרי

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא

און א גוט יאר, א פריילעכן יאר בכל העניינים. מרן שליט"א הורה לבחורים ולאברכים לגבי תענית צום גדליה, שכל מי שלא טעם ואכל לפני התקיעות ותש כוחם שלא יתענה למחרת. כל בחורי ישיב"ק שלא יתענו וילמדו לכה"פ ב' דפים גפ"ת, וכן בחורים מבוגרים יותר אשר הם תשושים וחלושים שלא יתענו וילמדו לכה"פ ב' דפים גפ"ת. ואברכים אשר תשושים וחלושים בכוחם יעשו שאלת חכם ויש להקל. ופצחו הקהל ברוב רגש ותעצומות בניגון 'וימלא משאלותינו' וחזר מרן שליט"א לביתו.

בפתיחות הארון בשני הימים התכבדו ((בכל פתיחות ההיכל הורה מרן שליט"א שיפתחו לגמרי את ב' דלתות ארון הקודש): הגרי"ש גליק שליט"א מח"ס פני שבת; הגרי"י שמרלר שליט"א ראש הכולל במרכז התורה; הגרש"א שפירא שליט"א ר"מ בביהמ"ד המרכזי פעיה"ק; הגר"ק מלר שליט"א ראש כולל ש"ס בירושלים; הגר"נ גרינצווייג שליט"א ראש ישיבת וינער ישיבה; הגרי"ש לייזער שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' באלעד; הגרי"י שוורץ שליט"א דומו"צ בית מדרשינו בשכונת האתרוג בביתר; הגרא"ש שטיגליץ שליט"א דומו"צ בית מדרשינו הק' בשכונת הגפן בביתר; הגר"ז וקסברגר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בקרית צאנז טבריה; הגר"ש שטרן שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בחיפה; הגרי"א ישראלי שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' באשדוד; הגרפ"ט בינדר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בבית שמש; הגרנ"צ בלך שליט"א דומו"צ בית מדרשינו בגני הדר בחיפה; הגרצ"א הורוביץ שליט"א דומו"צ בית מדרשינו בכפר גנים פ"ת; הגרי"י פלדמן שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' וראש הכולל בברכפלד; הגרי"י העסקל שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' ביוניאן סיטי.

בימי ר"ה התקיים מנין מיוחד לתפילות היום, עבור צעירי הצאן, תלמידי רשת התת"ם דחסידי צאנז בארה"ק, אשר התפללו יחדיו בהיכל המתיבתא. התלמידים התאספו בארגונם של 'קול הצאן', שע"י ת"ת דרכי אבות פעיה"ק, בניהולו של הרב אלתר יעקב שמעון שר שמשקיע דמים וכוחות מרובים בגיוס המימון ובהעמדת המניין על תילו מידי שנה בשנה - ובו משתתפים צעירי הצאן מכל הארץ - ואף מחדיר בדרשותיו בצעירי הצאן על חשיבות תפילתם בכלל, ובפרט בימים קדושים אלו. ומתנהל בראשותו של הר"ר משה (בר"מ) רייך הי"ו, שמארגן את סדרי התפילה במקום יחד עם צוות המחנכים מת"ת דרכי אבות פעיה"ק שמקדישים את הימים הנוראים כדי להתפלל עם הילדים ולהשגיח עליהם בעינא פקיא.

עם פתיחת יום ראש השנה קיבלו עליהם אלפי הילדים בקבלה גמורה שלא לשוח כלל שיחת חולין בעת התפילות במשך כל ירח האיתנים, ומה נהדר היה המראה כאשר שעות רבות ישבו הכל ברצינות עוסקים בעבודת התפילה כראוי וכיאות.

מרן שליט"א תפילה חרישית. בסיום וחזר לקרית צאנו.

היום הורה מרן שליט"א להשיב לרבים השואלים אודות אברכים בשנה הראשונה, דלפי מה ששמע מתשובתו בקודש של כ"ק מרן זי"ע בשו"ת דברי יציב, הרי שכל מי שהוא בשנה הראשונה לנישואיו לא ילכו לבוש בקיטל ביום הקדוש.

יום חמישי פר' האזינו ו' תשרי

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות, לפני העמוד ניגש - הרב בנש"ק יקותיאל יהודה לייפער מפעיה"ק מטובי סופרי המלך. לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה צבי נ"י בן הרב שמואל ישראלי משגיח בישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה (ב"ר אליעזר מרדכי מחיפה, וח"ר יוסף וייס מפעיה"ק). אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר יוסף מאיר וינברגר מאלעד (ב"ר בערל מפעיה"ק).

בשעה 3.20 אחה"צ נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, לאמירת ספר התהלים ברוב עם כנהוג בחצרות קדשנו ביום י"ג מידות. לפני העמוד ניגש - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, ונמשך עד השעה 5.15, ואמרו היה"ר שלאחר התהילים. לאחמ"כ נעמד מרן שליט"א, ואמרו הוידוי דרבינו ניסים, ואח"כ אנא תבוא וכו', אשמנו וכו' בניגון המקובל, סרנו וכו' מה נאמר וכו', אתה יודע וכו'. והוציאו הספר תורה מארון קודש. קריאת הקרבנות קרא העסקן הרה"ח ר' הערשל רייכמן, ונמשכה עד השעה 5.35, ומיד לאחריה התפללו מנחה. לפני העמוד ניגש הרה"ג ר' יעקב עזרא ראטה שליט"א מנאמני בית מרן שליט"א.

בשעה 6.10 הגיע מרן שליט"א לאמירת תשליך על שפת הים. בהגיע מרן שליט"א פתח באמירת התשליך, ואמר 'מי קל כמוך' ג"פ. בעת אמרו הפסוק ותשליך במצולות ים כל חטאתם נייער מרן שליט"א את שולי בגד הציצית. אח"כ אמרו התפילה מהחיד"א מספר עבודת הקודש בבכי רב. בסיומו זימר מרן שליט"א 'רננו צדיקים'. אח"כ זמרו הקהל 'תקע בשופר'. וחזר מרן שליט"א לביתו.

אח"כ נכנסו לקודש פנימה גבאי המעמדות והגישו את שקלי הקודש לחודש תשרי, בצירוף הכוללות קוויטעל' הקבוע המוגש מדי חודש בחדשו. מרן שליט"א הרעיף מברכותיו ואמר "הברכה אחת היא לכולם, שיתברכו בשנה טובה ומתוקה אמיתית, בבני חיי ומזוני רויחי עם כל המשמעויות, וכל מילי דמיטב". כן נכנסו לקו"פ לקבל את ברכת הקודש, העסקן הרה"ח ר' בערל שטמר יחד עם העסקן הר"ר יצחק זמל מראשי דגל התורה בנתניה, לקראת הבחירות לרשויות המקומיות, והאחדות המבורכת ברשימת 'גל'.

לאמירת הסליחות, לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' ניסן רייך רא"כ במרכז התורה. אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר שלמה אסקל מקרית הבעש"ט פ"ת (ב"ר אהרן מק. הבעשט, וח"ר מנחם שנק מפעיה"ק).

יום רביעי פר' האזינו ה' תשרי

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות, לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' מאיר נטע שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן שליט"א. לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה נ"י בן הר"ר יצחק דוד גרוסברגר מירושלים (בה"ר יהושע מירושלים), להבחור הבר מצוה נתן נטע נ"י בן הרה"ח ר' יעקב לייב גנזל מביתר, להבחור הבר מצוה נפתלי מאיר נ"י בן הר"ר ישראל דיקשטיין מב"ב (ב"ר יוסף מרחובות), ולהבחור הבר מצוה אברהם יצחק נ"י בן הר"ר איתן וקשטוק מירושלים.

אחר תפילת שחרית נסע מרן שליט"א לעבר בית החיים בנתניה, לפקוד את הציון המצוינת של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, כמנהגו בכל שנה קודם יום הקדוש לפקוד את ציון אביו לעורר רחמים ולשפוך שיח לקראת יום הגדול, עבור צאן מרעיתו.

בהגיע מרן שליט"א לבית החיים פנה אל חלקת צאנו, נטל ידיו ואמר הברכה שאומרים בבית החיים כשלא היו שלושים יום, ונכנס אל האוהל פנימה, והדליק מרן שליט"א ב' נרות ע"ג הציון הק' וכן על ציון אמו הרבנית הצ' ע"ה.

מנהלי היכלי התורה והחסידות מוה"ר בר יוחאי שמעון הי"ו ומוה"ר זאב קליין הי"ו, הגישו את תכריך 'שטרי החיים', עם שמות אנ"ש ובני משפחותיהם אשר נענו לקריאה הקדושה לעמוד לימין הנהלת היכלי התורה והחסידות לביסוס והמשך קיום המוסדות הק'.

מרן שליט"א החל באמירת מזמורי תהלים מקאפיטל צ' עד סיום ספר תהלים, משך קרוב לשעה. האמירה עברה בהתעוררות גדולה ובכיות עצומות. כמו"כ קרא מרן שליט"א קוויטעל מיוחד מחולי אנ"ש. לאחר מכן ניגש מרן שליט"א לעבר הציון הק', והרכין ראשו כאשר נשען על הציון, ונשא תפילה חרישית מלווה בכיות משך זמן רב. אח"כ נשא מרן שליט"א תפילה חרישית על ציון הרבנית הצ' ע"ה. בסיום הניח מרן שליט"א אבן על גבי הציון הק' ועל ציון הרבנית הצ' ע"ה, ולאחמ"כ יצא מאוהל לאחוריו. והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו ואמר: מרן אדמו"ר זי"ע מתפלל ומעתיר בעד כולם בשמי מעל. שיתברכו כל הכחותים לחיים בשנה טובה ומבורכת, שנת אושר ושמחה, מתוך סייעתא דשמיא. מ'זאל האבן געפוילט אלעס גוט.

אח"כ ניגש מרן שליט"א לציון חותנו - חותן המלך הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל, ונשא שם

יום שישי פר' האזינו 'יום י"ג מידות' ז' תשרי

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות. לפני העמוד ניגש הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. את הפייט ה' ה' אמר מרן שליט"א לפני התיבה בבכיות עצומות. כשלפני אמירת הפיוט הורה מרן שליט"א לפתוח הארון קודש.

לפני התפילה הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה ישראל יעקב נ"י בן הר"ר יצחק צבי פיליפ מפעיה"ק.

היום אחר תפילת שחרית סיימו את ספר התהלים בפעם השניה לפי הסדר שאמרו מר"ח אלול ואילך.

שב"ק פר' האזינו 'שבת שובה' ח' תשרי

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי אשר דוד גליק שליט"א מנה"ר דישיבה"ק לצעירים פעיה"ק. בשוה"ט היו החלות עגולות כנהוג בחודש תשרי. על השולחן היו הדבש והמלח כנהוג. והטביל רק בדבש כנהוג.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג רבי דניאל אליאס שליט"א רא"כ אדירי התורה בב"ב, מה ידידות - הרה"ג ר' יעקב יוסף שלאף שליט"א מירושלים. בברהמ"ז התכבד המחותן הרה"ג רבי יחזקאל שרגא היילפרין שליט"א דומו"צ בית מדרשנו ברמות ומראשי ישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים.

אחר ברכהמ"ז נערך שמחת הוואך נאכט והשלום זכר לבן הר"ר יקותיאל לוק מפעיה"ק (ב"ר מנחם מפעיה"ק, וח"ר משה חיים יוספוביץ מפעיה"ק), ושמחת השלום זכר לבן הר"ר דוד לוי מפעיה"ק (ב"ר משולם פייש מפעיה"ק, וחהג"ר יצחק אייזיק יגר מפעיה"ק), להר"ר שמאי אליאס מירושלים (בהג"ר דניאל מב"ב), להר"ר שמואל לוינשטיין מב"ב (ב"ר בצלאל מב"ב), להר"ר משה בנימין שטמר מקרית צאנז טבריה (ב"ר שלום מפעיה"ק), ולהר"ר יעקב ישראל בן דוד מפעיה"ק (ב"ר יוסף מבית שמש). וחילקו פירות לכל הקהל.

הפלפול היה עה"פ האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי וכו', ודקדקו המפו' אמאי פתח הכתוב בלשון נוכח וסיים בלשון נסתר, דהו"ל לומר האזינו השמים ושמעו הארץ או תאזינו השמים ותשמע הארץ.

באפמרתא דיומא (הושע יד, ב-ג) שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו, וכבר דייקו חז"ל (עי' יומא דף פ"ו ע"ב) על אומרו 'עד ה' אלוקיך' דלכאו' הו"ל לה' אלוקיך כמו שאמר ושובו אל ה', גם יל"ב המשך הכתוב ונשלמה פרים שפתינו מה

ענינו אצל האמור למעלה שובה ישראל עד ה' וגו'. ובספרי (פר' האזינו ס"א) ואומר קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ואין דברים אלא דברי תורה שנא' את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם, וכע"ז במד"ר (שמות פל"ח ס"ד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ואני מוחל על כל עונותיכם, ואין דברים אלא דברי תורה שנא' אלה הדברים אשר דבר משה עי"ש, וצ"ב למה דייקא ע"י דברי תורה יועיל להם תשובה.

עוד במדרש (ילקוט אות תקל"ג) קחו עמכם דברים רבי נחמיה אומר קחו עמכם דרשנים טובים וכו', (ראה בבנין דוד הנדמ"ח בדרשות ש"ש שביאר ע"ד דרוש בכמה אנפין).

ובפסיקתא (הובא בתוס' מגילה דף ל"א ע"ב, שו"ע או"ח ס' תכה, סעי' ח) דבעינן לומר תרתי תיובתא דרשו ה' בהמצאו וגו' שובה ישראל עד ה' אלוקיך וגו', וצריך להבין ענין הני תרתי דתיובתא.

ואפ"ל בדרך דרוש, דהנה בגמ' יומא (דף פ"ו ע"ב) היכי דמי בעל תשובה אמר רב יהודה כגון שבאת לפניו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ופירש הימנה, מחוי רב יהודה באותה אשה ובאותו פרק באותו מקום, וכ"ה ברמב"ם (פ"ב מתשובה ה"א) אי זו היא תשובה גמורה זה שבא לידו דבר שעבר בו וכו', עי"ש.

ואמנם במנחות (דף כ"ט ע"ב) קאמר בגמ' מאי דכתיב במחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים וגו', אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד, איני יודע אם העוה"ב ביו"ד והעוה"ז בה"י אם העוה"ז ביו"ד והעוה"ב בה"י, כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם הוי אומר העוה"ז בה"א והעוה"ב ביו"ד, ומפני מה נברא העוה"ז בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, מ"ט תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, ולעייל בהך לא מסתייעא מילתא וכו', ובמהרש"א בחדא"ג שם ביאר דלכן אינו יכול להיכנס באותו צד פתוח שבו יצא ע"י החטא, כיון שהחוטא אחר שחטא א"א לו לשוב וליטהר עד אשר ירחיק עצמו הרחקה גדולה מצד אשר חטא, כמ"ש הרמב"ם בח' פרקים, לכן צריך פתח אחר, דבצד הפתוח שבו חטא ויצא לא מצי מעייל כשחפץ לחזור בתשובה עי"ש, הרי

כמ"ד במד' (ב"ר פ"ב ד) בראשית בשביל משה שנקרא ראשית שנאמר וירא ראשית לו, והיינו שהעולם נברא בגין התורה אשר משה קיבל תורה מסיני וכו', דהגמ' במנחות דדריש בהבראם בה' בראם, משום דס"ל דבזכות משה שהוא עמוד התורה נברא העולם, לכן דריש בה"א בראם לרמוז על התורה המחומשת בה' ספרים, והמדרש דדרש בהבראם על אברהם ס"ל דבזכות אברהם נברא העולם, עי"ש (ועיין מ"ש כ"ק אאמו"ר בשפ"ח פלפולים לירח האיתנים דרוש צ"ה).

ובזה יש ליתן טעם למש"כ קמאי (ראה חרדים פרק ז' מפרקי התשובה, והחיד"א בדבש לפי מערכ' תי"ו אות ג') שלכל בעל תשובה נתגלה ניצוץ של משרע"ה, והיינו כי כאשר האדם רוצה לשוב למוטב, יתכן שיהא לבו דואג שמא לא תתקבל תשובתו, כי ראוי לעשות תשובה שלימה באותו אשה ובאותו מקום, ולזה כדי להוציא ממחשבה זו מאיר בו ניצוץ של משרע"ה, ומורה כי כל הבריאה הוא בעבור משרע"ה, ולא דרשינן בהבראם באברהם, אלא דרשינן בה' בראם, ומעמא שנברא בה' להורות שהבעל תשובה אין ראוי לו ליכנס במקום שנכשל, כי עלול ח"ו ליכשל ולבוא לידי חטא, ובוה ידע נכוחה כי אין מהראוי לנהוג כן, כי ראיתי בני עליה והמה מועטין, ועלול ח"ו ליכשל שוב, ועל כן עדיף שלא להביא עצמו לידי נסיון שנית, וכ"כ בספר חסידים (סי' קס"ז) אל יאמר הרי אמר רב יהודה באותו אשה באותו מקום באותו פרק, אקיים זה, כי שמא יחפוץ להזדקק ויהיה לו חטא ולא אמרו שיביא עצמו לידי עון, (והו"ד בענף יוסף שם).

ודב"ז אם העולם נברא בשביל משה או בשביל אברהם נברא העולם, תליא במה שכבר האריכו המפוי' אם העולם קיים בזכות התורה דאלמלא תורה לא נבראו שמים וארץ, או בזכות העבודה והקרבנות העולם קיים, דמציינו בזה חילוקי מדרשות, דבמד"ת (יתרו סימן י"ד) ותלמוד תורה כנגד כלם ראה כמה חביבה התורה שבשבילה נברא העולם, וכה"א (ישעיה נ"א) ואשים דברי בפוך ובצל ידי כסיתוך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, וכו' כיון שקבלוה ישראל נתיישב העולם וכו', ובילקוט (בראשית, פ"ב רמז י"ז) אלה

דלעשות תשובה על ידי שיעמוד שוב באותו נסיון ובאותו מצב קשה מאוד, שהרי היצר סוכן להכשילו שוב ח"ו.

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה (דרוש פר' מטות שנת תשי"א) ביאר לפי"ז דהה שאמר רב יהודה שצריך לעשות תשובה באותו אשה ובאותו מקום וכו', אינו דבר מוסכם, דהרי להך ברייתא דמנחות מבואר דלכך הוזקק הקב"ה לפתוח פתח מיוחד באות ה"א שבה נברא העולם דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, מבואר דלא כמ"ש רב יהודה הנ"ל דעיקר התשובה הוא באותו אשה וכו', אלא דאדרבה ראוי שיהא החוטא מתרחק מהמקום שבו נכשל בדבר עבירה ולא יכניס עצמו שוב לידי נסיון. ואמנם כ"ז מוכח רק אי דרשינן בהבראם בה"א בראם, והיינו שברא השי"ת את העולם דומה לאכסדרה ופתח פתח מיוחד לבעלי תשובה, ומוכח דהבעל תשובה צריך להתרחק ממקום החטא ודלא כרב יהודה ביומא שם. אבל לפי"מ דאי' במדרש (ב"ר יב, ט) אמר רבי יהושע בן קרחה בהבראם באברהם בזכותו של אברהם, רבי עזריה אמר על הדא דרבי יהושע בן קרחה אתה הוא ה' לכדך אתה עשית וגו' וכל אשר בהם (נחמיה ט) כל האונקים הזה (פי" כל היגיעה הזה של הבריאה) בשביל מה בשביל אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברם וכו', א"כ ליתא להא דרשא דעוה"ז נברא בה"א, ולא מוכח דצריך הבעל תשובה להתרחק ביותר ממקום החטא.

נמצא מזה דהך פלוגתא אם התשובה צריך להיות דייקא באותו אשה וכו', או דאדרבה הבעל תשובה צריך שיתרחק ביותר מאותו המקום שנכשל בו, תליא בהנך דרשות עה"פ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, דלגמ' דידן דבה"א בראם ותליא כרעיה דלא מסתייעא מילתא דלעייל באותו פתח שיצא בו, ש"מ דעדיף טפי שהבעל תשובה יתרחק ביותר מאותו המקום שנכשל בו, ולהמדרש דבזכות אברהם נברא העולם י"ל כרב יהודה דעיקר התשובה דייקא באותו מצב ונסיון כמו בשעת החטא, עכתו"ד א"א זצללה"ה.

והנה בבגדי אהרן (סו"פ בהעלותך) כתב דהנך דרשות עה"פ בהבראם אי בה"א בראם או דקאי על אברהם, קמיפלגי אם נברא העולם בזכות משה

בשביל הקרבנות דרשינן קרא על ברית המילה
דהוא בכלל עבודה.

ואמנם בתוס' יו"ט (בנדרים שם) הקשה דהיאך
דרש קרא דאם לא בריתי על מילה, הרי מילה אינה
אלא ביום ובקרא כתיב אם לא בריתי יומם ולילה,
ותירץ בחוט המשולש (פר' לך) דאתיא כמ"ד
דמילה שלא בזמנה בין ביום ובין בלילה, ולפי"ז
הנך דרשות בקרא דאם לא בריתי וגו' תליא בדין
מילה שלא בזמנה אם רק ביום או גם בלילה ודו"ק.

*

נודע קו' התוס' בקידושין (דף כ"ט ע"א ד"ה אותו)
בהא דדרשינן דאשה פטורה למול את בנה
מדכתיב וימל אברהם את יצחק בנו כאשר צוה
אותו, אותו ולא אותה, דאמאי צריך קרא תיפוק"ל
דהא מילה הוי מצות עשה שהזמן גרמא דמילה
אינה אלא ביום ונשים פטורות, ותירצו דכיון
דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום ובין בלילה
שפיר הו"ל כמ"ע שלא הזמן גרמא ע"ש.

ובפנ"י שם תי' קו' התוס' דמשו"ה בעינן קרא
לפטור נשים אף דמילה הוי מצות עשה שהזמן
גרמא, משום דלא שייך האי כללא דמ"ע שהז"ג
נשים פטורות אלא במצות הגוף שאי אפשר לקיים
אותן ע"י שליח, כגון כל הנך דקחשיב לקמן לולב
שופר סוכה ותפילין, משא"כ במצות האב על הבן
דאפשר לקיים ע"י שליח לא שייך האי כללא,
וקרוב לזה יש בחידושי הריטב"א, ע"ש.

ובעט סופר (כלל מ"ט פרט א' אות ה') הסביר דברי
הפנ"י עפי"ד האבודרהם והכלבו בטעם דפטרה
התורה לנשים ממ"ע שהז"ג, משום דהמה
משועבדות לבעליהן ועליהן מוטל חובת סידור
הבית וכו', ובהיותה חייבת במ"ע שהז"ג ותעסוק
בהן יופרע חיובה לבעלה וייגרם מחלוקת, לכן
פטרן רחמנא ממצות עשה שהז"ג, משא"כ במצות
עשה שלא הז"ג שגם אם תהיה עסוקה עדיין תוכל
לקיים המצוה לאחר זמן ועת וזמן לכל חפץ חייבת
בהם, ועפי"ז מבואר די"ל דמה"ט לא פטרן הכתוב
אלא ממצות הגוף, דכיון דעליה גופא רמיא החיוב
יש לחוש שתמנע מלעשות חובתה לבעלה,
משא"כ במצות עשה שיכולה לקיים ע"י שליח
ושפיר תוכל לעשות חובותיה בבית ולקיים המצוה
ע"י שליח, מחויבות, ודו"ק.

תולדות השמים והארץ בהבראם, אמר ר' יודן
בזכות התורה נברא העולם שנאמר אלה החקים
והמשפטים והתורות, וכע"ז עוד בכמ"ק.

אבל בתענית (דף כ"ז ע"ב) אמר רבי יעקב בר
אחא אמר רב אסי אלמלא מעמדות לא נתקיימו
שמים וארץ וכו', (וכע"ז במגילה דף ל"א ע"ב, ובילקוט
בראשית, פט"ו, רמז ע"ז), ובפסיקתא רבתי (פר' ז)
עה"פ ויהי המקריב ביום הראשון, ד"א ביום
הראשון א"ר שמואל בר מתא, מהו ביום הראשון,
מן היום הראשון שברא הקב"ה את העולם נתאוה
לדור עם בריותיו בתחתונים וכו', אלא כיון שהוקם
המשכן והשרה בו הקב"ה את שכינתו ובאו
הנשיאים להקריב אמר הקב"ה יכתב שביום
הראשון נברא העולם, ויהי ביום שהוקם המשכן
אין כתיב כאן אלא ביום הראשון מהו הראשון
ראשון לבריאת העולם, והיינו דבריאת העולם היה
בשביל הקרבנות. ולפי"ז אי נקטינן דבריאת העולם
היה בגין התורה הרי דתלמוד תורה עדיף מעבודה
שהרי רק בזכותה העולם קיים, אבל אי עבודה
עדיף בשביל הקרבנות נברא העולם.

דאם הבריאה היה בגין התורה, מסתברא כמ"ד
דזכות משה נברא העולם כי הוא עמוד התורה,
אבל אם הבריאה בזכות הקרבנות דרשינן
בהבראם באברהם, כי הוא מסר נפשו לעבודתו
ית"ש והולך לכבשן האש, וכן העלה את יצחק בנו
ע"ג המזבח לעולה ובזכות נברא העולם.

וכבר דברנו דדב"ז אם בריאת העולם היתה בגין
התורה או בגין העבודה, תליא בהא דאיתא במשנה
דנדרים (דף ל"א ע"ב) גדולה מילה שאלמלא מילה
לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם
ולילה וגו' (וכ"ה בשבת דף קל"ז ע"ב דהאי קרא קאי על
מילה) הרי שהעולם עומד בזכות המילה, ומבואר
בוזה"ק ובמדרש (פדר"א פ"י, ועוד בכמ"ק) דהמל את
בנו כאילו הקריב קרבן, והיינו דהמילה בכלל עבודה
וכנ"ל, ואמנם בגמ' שם ופליגא דר' אליעזר דאמר
ר"א גדולה תורה שאילמלא תורה לא נתקיימו
שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי וגו', וי"ל דאם מעלת התורה
עדיף מן הכל ובריאת העולם היתה בשביל התורה,
א"כ דרשינן קרא דאם לא בריתי על ברית התורה,
משא"כ אם מעלת העבודה עדיפא ובריה"ע היתה

ביום, ומ"מ איצטריך למעט אותו ולא אותה דהו"א דשאני מילה וכנ"ל. אבל אי לא דרשינן טעמד"ק ולא נקטינן דטעמא דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג משום דמשועבדות לבעליהן, שוב אין מקום לחלק בחיוב מ"ע בין היכי דאפשר ע"י שליח, או דמסייעת לבעל, ועכצ"ל דהא דצריך קרא למעט נשים היינו משום דמילה שלא בזמנה בין ביום ובין בלילה והו"ל כמ"ע שלא הז"ג, ודו"ק.

על פי הדברים האלה יתבארו קראי דאפטרותא דיומא, דמשו"ה נקבעו הנך תרתי תיובתא, שבא ללמדנו דכאשר מתעורר החוטא לשוב בתשובה אל יחזור אל אותו המקום שבו חטא ונפל, כי עלול ה"ו ליפול שוב בנסיון זה, וע"ז אמר דרשו ה' בהמצאו, שובו למוטב לסור מרע, ותתרחקו מאותו מקום שבה נכשלתם, אלא יעזוב רשע דרכו שלא ילך לאותו דרך שנפלו בו תחילה ולא יכניס עצמו לידי נסיון, אלא וישוב אל ה' דייקא לעסוק בתשובה בבית ה' וירחמהו.

על זה הוסיפו לומר עוד מאמר הנביא כדי להשלים הדברים, שובה ישראל וזאת עד ה' אלוקיך רצ"ל שיהיו רגליו מוליכות אותו לביהמ"ד ולביהכ"נ מקום משכן שכינתו, ושם ישב באהלה של תורה ולעסוק בתשובה כראוי, וימנע רגליו מאותו המקום והסכיבה ששם הפילו היצה"ר, וטעמא דמילתא שהרי כי כשלת בעונך, רצ"ל הרי כבר נכשלת שם ואל תאמין בעצמך, לכן קום וברח לך משם ואל תכנס עוד לבוא לנסיון ולידי בזיון ח"ו. ולא יירא ויחשוש שבאופן זה לא תתקבל התשובה שהרי צריך שיהיה באותו מקום וכו', ע"ז אמר דלא כן הוא, כי על האדם להתרחק ממקום ההזיק והמכשול, ולראיה אמר קחו עמכם דברים אין דברים אלא דברי תורה, שהרי כבר הוסכם מפי ספרים ומפי סופרים קמאי ובתראי שעיקר התשובה הוא ע"י עמל התורה, כאמז"ל במדרש (ויק"ר פכ"ב ס"א) היכי דמי בעל תשובה אם למד דף אחד ילמד שני דפים, ויש לבאר דטעם הדבר כי יגיעת התורה הוא הוא תשובת המשקל לכל החטאים והעוונות, כי ע"י קילקול החטא גרם להחריב את העולם כמ"ש במשנה (אבות פ"ה מ"א) להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, לכך התיקון הוא בריבוי לימוד

וכע"ז כתב הגאון מוה"ר יוסף שאול זצ"ל ביד שאול (יו"ד סי' רס"א) לתרץ קו' התוס' הנ"ל, ותו"ד דכיון שכל סיבת הפטור ממ"ע שהז"ג הוא מטעם דיש לחוש שכאשר תעסוק במצוה לא תוכל לשרת את בעלה, א"כ היינו דווקא במצוה אשר גם אם האשה תקיימה לא תפטור בכך את בעלה, בזה י"ל שחובת וטרת המצוה תמנע ממנה קיום חובותיה כלפי בעלה ויבא לידי מחלוקת, אבל במצות מילה שהחיוב על האב למול את בנו, ואם האשה תזדרז למולו הרי בכך פטרה את בעלה מהמצוה, א"כ בעצם קיומה את המצוה לא רק שאינה פועלת נגד חיובה לבעלה אלא אדרבה ה"ה מסייעת ביד בעלה, ולא הוי בכך שום התנגדות לשיעבוד האשה לבעלה, לכן הו"א דלא שייך לפטרה מצד מ"ע שהז"ג.

ובשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סי' צ"ד אות י') הביא סברת האבודרהם הנ"ל ושכן הוא גם בתשב"ץ (מגן אבות פ"ב מ"ו) ע"ש, וש"כ דבהכרח שדברי האבודרהם והתשב"ץ על דרך הדרוש נאמרו דהרי בכיבוד אב דאמרינן בקידושין שהאשה פטורה מכבוד אביה מטעם שרשות אחרים עליה, ואמרינן עלה דבנתגרשה מבעלה חייבת בכבודו, וכ"ה גם בירושלמי שם נתגרשה או נתארמלה חייבת, ולפי"ז דכל טעם הפטור ממ"ע שהז"ג משום דמשועבדת לבעלה א"כ הו"ל למימר דבנתגרשה או נתארמלה וכמו"כ כל הנשים הפנויות חייבות בכל המ"ע שהז"ג, וזה דבר שלא שמענו מעולם, וצ"ל דבוודאי גם היכא דלא שייך טעם הנ"ל מ"מ נשים פטורות דקי"ל דלא דרשינן טעמא דקרא עכ"ד ע"ש, הרי מדבריו דהא מילתא אי נקטינן כסברת האבודרהם הנ"ל תליא בפלוגתא אם דרשינן טעמד"ק, וכ"כ בחמדת ישראל (קונטרס נר מצוה חלק הלאוין אות א') ועיין שו"ת שם אריה (או"ח סי' ב' ד"ה והנה בא).

נמצא מעתה דאי דרשינן טעמד"ק, ונקטינן דהטעם דנשים פטורות ממעשההז"ג משום דמשועבדות לבעליהן, שפיר יש לומר דמש"ה צריך קרא לפטור נשים ממצות מילה משום דהו"א דבמילה חייבות משום דאפשר למול ע"י שליח, או כדתי' ביד שאול משום דע"ז מסירות עול הבעל, ולפי"ז שפיר י"ל דגם מילה שלא בזמנה אינו אלא

זכות עבודה, כי היא עומדת במעלה יתירה יותר מתורה, לא היה ביכולת שתהא התורה משלים את הקרבנות אשר המה עומדים במעלה יתירה הימנה, וע"כ מדחוינן שע"י עסק התורה ניתן להשלים פרים שפתינו, ש"מ שמעלת תורה גדולה יותר, וממילא בזכות תורה העולם קיים ודרשינן בה' בראם, ומזאת נדע כי אין ראוי לבעל תשובה לילך למקום שהיה לו מכשול, ודו"ק.

ועל כן כיון שעמד משרע"ה לומר דברי תוכחה לבני ישראל כדאי' בספרי ריש פרשתן, וחשש שמא כשירצו לשוב למוטב ולעסוק בדרכי תשובה ילכו למקום שכבר נכשלו כדי לעמוד בנסיון ולהתגבר ולעשות תשובה מעליא, ע"ז אמר האזינו השמים ודיבר כלפי מעלה שיהיו מסכימים לדבריו כיצד סדר התשובה, ע"ז אמר ואדבר - ה', אדבר לבני ישראל שילמדו ממה שנברא העולם בה' להורות דאם ירצה החוטא לחזור לעייל מהך, כי אין ראוי לחזור למקום הנסיון, ועל כן אמר לבני ישראל דרי מטה ותשמע הארץ אמרי פי, שידעו כשישמעו התוכחות האמורות וירצו לשוב למוטב, לא ינסו עצמם למקום שכבר נכשלו, אלא יעסקו בתורה בבית ה', יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, וזהו יועיל לתקן את כל מה שנתקלקל ע"י החטא, ואין מן הראוי להתגולל בנסיון במקום שכבר נפל מתחילה, ודו"ק.

התורה היה עה"פ בפרשתן (דברים לב, א) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי וגו', ובמסורה ג"פ לקחי, יערוף כמטר לקחי, ואידך (מלכים א-י, יא) לקחי נא לי פת לחם, ואידך (איוב יא, ד) ותאמר זך לקחי, וצ"ב.

ובבעל הטורים ביאר בזה וז"ל, הכא משתעי בתורה שאין לקח אלא תורה, שנאמר (משלי ה, כ) כי לקח טוב נתתי לכם, וזו שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) אם אין קמח אין תורה. יערף כמטר לקחי, מתי לקחי קמח אם יש קמח יש תורה, לקחי בגימטריא קמח. והיינו שהבעל הטורים מלמדנו שרק כשיש לו לאדם פרנסה בריוח אז יוכל לעסוק בתורה ולעבוד את קונו כראוי, כי כשאין לו פרנסתו בהרחבה, הרי שהעניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין

התורה אשר בזכותה נברא העולם ובכך יתקן מה שקלקל [ושמחתי כששוב הראוני כי יסוד זה אי' בספה"ק מאור עינים (פר' יתרו, ד"ה נגמ') דכיון דהקב"ה אסתכיל באורייתא וברא עלמא, ממילא כל כלי שנתקלקל הולכין לאומן לתקנו, והתורה כביכול הוא כלי אומנתו של הקב"ה, שעל ידו ובזכותו נברא העולם, עי"ש]. והא דבזכות התורה נברא העולם אתיין מהא דדרשינן בהבראם בה"א בראם רמז על חמשה ספרי התורה, ומהי"ט תליא כרעיה דה"א דאי הדר יעייל בהך, הרי להדיא דאדרבה עדיף שהבעל תשובה יתרחק מאותו המקום שנכשל בו וכו', ובכך שפיר מהני התשובה באופן זה, ועי"ז ושובו אל ה'.

על זה מוסיף ודרש רבי נחמיה קחו עמכם דברים קחו עמכם דרשנים טובים, היינו שיודעים לדרוש טעמא דקרא, והיינו דהא דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג לפי דרכיה דרכי נועם ונשים משועבדות וכו', ומעתה שפיר ס"ל דמש"ה איצטריך אותו ולא אותה לפוטמן משום דהו"א דבמילה שפיר נשים חייבות משום דאפשר ע"י שליח או דמסייעות לבעליהן וכנ"ל, ולעולם מילה הוי מצ"ע שהזמן גרמא כי מילה שלא בזמנה אינו אלא ביום, ולפי"ז לא יתכן דקרא דאם לא בריתי יומם ולילה וגו' קאי על המילה, ובהכרח דקאי על התורה, והיינו דבזכות התורה נברא העולם, ועי"ז א בהבראם בה"א בראם, ומה"ט תליא כרעיה דאי הדר יעייל בהך, דעדיף שהבעל תשובה יתרחק ממקום ששם נכשל, ובכך אמרו אליו כל תשא עון שהשי"ת ישכיח ממנו את העוונות שלא יעלו על דעתו כלל, אלא קח טוב להרבות בלימוד התורה, ובכך והוא רחום יכפר עון לזכות לכפרה שלימה.

ועי"ז הוסיף הכתוב וכ"ת מגלן דבזכות התורה נברא העולם דנדרוש כן בה' בראם, דילמא בזכות עבודה נברא, וממילא לא דרשינן בה' בראם, ותו אין ראי' מזה שראוי לבעל תשובה להתרחק מנסיון החטא, לזה הוסיף הכתוב להוכיח שהעולם לא נברא בזכות עבודה, כי מעלת תורה עומד במעלה יתירה, ועי"ז אמר ונשלמה פרים שפתינו, הרי חזינו שמועיל לבני ישראל שיח שפתותיהם בלימוד התורה ליחשב כשילום פרים, כי העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ואילו היה העולם נברא

דף מ"א ע"ב), ושוב אין שייך שיעסוק בתורה כדבעי, ולכן בהכרח שישפיע הקב"ה פרנסה לישראל די מחסורם אשר יחסר להם, וכך יוכלו לעבוד את הבורא ית"ש כראוי.

ונראה להוסיף בזה, דהנה על מנת שיהיו מזונותיו מצויין לו, הרי שעליו לקיים בחי' הכתוב (דברים טו, יח) וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה, ויש לו לעשות פעולה והשתדלות לצורך כך, ברם בפסוק לא נאמר כמה מוטל עליו לעשות, ודי גם בעשיה כל דהו.

ובספה"ק מאור ושמש (פר' בשלח) כתב וז"ל, שמעתי הפירוש מהרה"ק מו"ה מרדכי אב"ד נשחזי זצוק"ל שעקימת שפתיו הוי מעשה לענין מלקות, בודאי מדה טובה מרובה שעקימת שפתיו בתורה הוי מעשה לענין זה שיקיים בו וברכתך בכל אשר תעשה, שיתברך לך הפרנסה על ידי עקימת שפתיו בתורה ובתפילה, וממילא כשהאדם עוסק בתורה לשמה יותר אזי יהיה בטוח שיהיה פרנסתו יותר בריוח, וכל מה שעוסק אדם בתורה ובתפילה יותר בדביקות יהיה פרנסתו יותר מצויה בריוח, כי זה עיקר עבודת האדם בעולם הזה כמאמר המשנה (פאה פ"ב מ"א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. ובודאי יוכל האדם להיות בטוח בזה שעל ידי עקימת שפתיו בתורה ובתפילה בא לו פרנסתו, עי"ש.

וכיוצ"ב כתב בספה"ק קדושת יו"ט (לשמיני עצרת, אות א) לפרש הכתוב (במדבר כט, לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, וכתב שם דהנה נודע מש"כ בספרים הקדושים שיום שמיני עצרת מסוגל להתפלל על עניני גשמיות, כי הגם שבראש השנה ויום הכיפורים יומי הסוכות, עיקר התפילה הוא על צרכי גבוה, על אהבת ה' ויראת ה', לתורה ולתשובה שלימה, מכל מקום בשמיני עצרת מתפללים אנו על גשמי ברכה. וענין הדבר כי למרות שכן גזרה חכמתו ית"ש, שצריך האדם לעשות מעשה לצורך פרנסתו, וכמו שכתוב (דברים טו, יח) וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה, ולכן נמי דרכו של עולם, כפי שנדמה לאדם, שכדי שיזכה לפרנסה עליו לעבוד בכל מלאכת עבודה ולהשתדל הרבה לפרנסת ביתו, אבל האמת לא כן הוא, כי אע"ג שצריך לעשות מעשה באתערותא דלתתא, הרי לא מפורש בכתוב שהמעשה צריך להיות בידיים, שהרי מצינו שאמרו (כריתות דף ד' ע"א)

עקימת שפתיו הוי מעשה, וכשאדם זוכה אזי בדיבור בלבד נהיה כמעשה, ויורד אליו שפע רב של פרנסה. בזה מפרש שם בקדושת יו"ט הכתוב בפרשת המן (שמות טו, ד) ולקטו דבר יום ביומו, דהנה 'דבר' הוא מלשון דיבור, כי אז היה די לישראל באמירא בעלמא שיבוא להם מן אל פתח ביתם.

וזהו שאמר הכתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם', היינו כאמור שעד עתה היו כל התפילות קודש לה' על עניני רוחניות, אבל ביום השמיני אפשר להתפלל גם על עניני לכם', גשמיות ופרנסה, וכיון שכן שמא יעלה על דעתו של אדם שצריך הוא שיתעסק במלאכתו בבית ובשדה כדי שיזכה לפרנסה, לזה אמרה תורה כל מלאכת עבודה לא תעשו, אין אתם צריכים לעמוד בעבודה קשה, יען כי בדיבור בלבד תצאו ידי חובת ההשתדלות, אתד"ק.

והנה ענין זה שהדיבור הוא מועיל למעשה מצינו כבר מיד בראשית הבריאה והיצירה, דכתיב (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה, וכתב רש"י, וכל עשב השדה טרם יצמח - עדיין לא צמח, ובג' שכתוב ותוצא לא יצאו אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום שישי, ולמה כי לא המטיר, ומה טעם לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים, עכ"ל, ולכאן ראוי להבין דהרי כל הבריאה ברא ויצר הקב"ה אף בלא שיתפלל על כך האדם, ומפני מה דייקא כאן לא המטיר הקב"ה מטר עד שלא התפלל האדם. אלא הנודע ש'גשם' רומז על כל עניני גשמיות, ושפע פרנסה הכל כלול בגשם, ולכן מראשית כזאת הודענו, תיכף בבריאת העולם, כי על מנת שיהיה לאדם סיפוקו ומזונו ופרנסתו אין מן הצורך שיעמול ויעבוד קשה להשתדלות עבור פרנסתו, אלא על ידי התפילה יזכה לברכה משמי מעל, ויצמחו האילנות והדשאים, ועל ידי דיבורו בלבד איתעבד מעשה להיחשב כאילו עבד את האדמה, והצמיחה פירות אילנות ודשאים, וכן לעולם על ידי תפילה בלבד יזכה לשפע פרנסה בריוח.

זהו שרמז המסורה, שעל מנת שיהא ותאמר זך לקחי שיוכל לעסוק בתורה צריך שיהא לקחי לי פת לחם, ולקחי בגימטריא קמח וכנ"ל מהבעל הטורים שצריך שיהא לו פרנסה שיוכל לעסוק בתורה, ובא

אח"כ נערך שמחת הברית לבן הר"ר יקותיאל לוק מפעיה"ק (ב"ר מנחם מענדל מפעיה"ק, וח"ר משה חיים יוספוביץ מפעיה"ק).

בקרית הבעש"ט נחוגה ברוב שמחה שמחת בית צדיקים, שמחת הולדת הנינה לכ"ק מרן שליט"א, בת לנכדו הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א בן הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א וחתן חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. ויקרא שמה בישראל פעסיל טויבא, פעסיל ע"ש הרבנית מגארליץ ע"ה, וטויבא ע"ש אמו של הרבני החסיד מוה"ר יוסף זונדל מוטצען זצ"ל.

בשעה 4.50 אחה"צ נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, מעוטף בטלית, לאמירת דרשת 'שבת שובה', וישב על מעלות הארון קודש, ופתח בדברי תורה בפרשתו, ולאחמ"כ הרחיב בפלפולי דאורייתא בענין תקיעת שופר בר"ה שחל בשבת, ושוב המשיך בדברי חיזוק והתעוררות בדברי אגדה משך כשעה ארוכה, וזהו תוכנה:

בתוה"ק בפרשתו (דברים לב, א) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, המפו' דייקו מה שפתח בדבריו בלשון 'נוכח' שאמר 'האזינו השמים', ושוב סיים בלשון נסתר לאמר 'ותשמע הארץ', ויותר היה לו לומר הכל בחד לישנא.

- ככל דור ודור עומדים לדרוש בכוחו וזכותו של משה רבינו ללמד תורה לבנ"י -

הנה בשעה שניצבים לעמוד ולדרוש לפני ציבור גדול, ובפרט בזמן גדול כזה ביום שבת שובה, שאנו עומדים כבר ממש בערב יום הקדוש והנורא, הרי שמהרהר אני לעצמי מי אני ומה חיי שאעמוד כאן לדבר ולעורר העם לתשובה.

גם יש לבאר מנהג ישראל מקדמת דנא כפי שמוצאים אנו הרבה בספרי הקדמונים לפני מאות בשנים שבשבתא דריגלא היו מתחילים תחילה לדבר בדברי פלפול ודרוש, שלכא' בעת הזאת צריך היה יותר לעורר העם בענינים העומדים על הפרק, אם בשבת שובה על מצות התשובה ודברי אגדה, או ללמד לעם ההלכה למעשה כדת מה לעשות, ומפני מה תחילו דייקא לפלפל כדת של תורה בשמעתתא ובגמרא.

והרהרתי בזה, עפ"י מה דאיתא במדרש בפרשתו (תנחומא, ה) בפסוק (דברים לב, ו) הלא' תגמלו זאת, וז"ל, הלא' רחוקה מן השם, למה שהוא סיום חתימתו של משה, קח ראשי תיבות של פסוקים עד

המסורה לבאר שלא ידמה האדם כי צריך הוא להשתדלות מרובה עבור פרנסתו, אלא יתברך באופן כזה אשר יערוף כמטר לקחי, וכשם שבבריאת העולם לא המטיר ה' מטר עד שיהיה האדם על האדמה להתפלל עליהם, כמו כן בכל דור ודור יקיים האדם בחי' 'וברכתך בכל אשר תעשה' בדיבור תפילה לא"ל חי, ובזה גופא בדיבורא יתעבד מעשה, ויזכה לשפע רב ופרנסה בריווח.

או ירמוז עוד המסורה, ותאמר זך לקחי, ולקחי לי פת לחם דמרמוז על עסק התורה הק', וע"ד מה שנא' (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי, שעל מנת לזכות לתורה הרבה יש להתפלל והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו, ותן בלבנו דעה בינה והשכל, להבין ולהשכיל בדברי תורה, ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך, ועל ידי שיעתיר בתפילה על כך לפני הבוכ"ע יזכה ויפתחו לפניו שערי החכמה להשיג בחכמת התורה, ועל ידי אשר יערוף כמטר לקחי וכנ"ל דמרמוז על עבודת התפילה, על ידי כן יזכה להבין ולהשכיל בתורה הק' באמת.

יום שבת קודש

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' אברהם שלמה זלמן היילפרין מפעיה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' יעקב אריה שווארץ ממאנשעסטר, לוי - הרה"ח ר' אברהם יצחק צבי קליין ממאנשעסטר, שלישי - הגאון רבי מרדכי ברנט שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק', רביעי - הבחור הבר מצוה ישראל יעקב נ"י בן הר"ר יצחק צבי פיליפ מפעיה"ק, חמישי - הרה"ח ר' מאיר רייך מבארא פארק, שישי - מרן שליט"א, [ונערך מי שברך לרגל הולדת הבת להר"ר ברוך זלמנוביץ מפעיה"ק (ב"ר אברהם מצפת עיה"ק, וחהג"ר יעקב גליק מפעיה"ק), להר"ר יוסף צבי ברנט מפעיה"ק (בהג"ר מרדכי מפעיה"ק, וח"ר משה גליק מפעיה"ק), להר"ר עמרם גרין מפעיה"ק (בה"ר אהרן מרדכי מפעיה"ק, וח"ר חיים המרמן מפעיה"ק), להר"ר אלטער חיים ווייכברויט מבארא פארק (בה"ר ירוחם ממאנסי), ולהר"ר גבריאאל הלר מחיפה (ב"ר יואל מאשדוד), שביעי - הרה"ח ר' משה הרשקוביץ מלונדון, אחרון - הרה"ג ר' חיים שלום אינטראטר שליט"א ראה"כ בלונדון, מפטיר - הרה"ח ר' שלמה זאב קליין מפעיה"ק, הגבה - הרה"ח ר' יואל הלר מאשדוד, גלילה - הרה"ח ר' יצחק מאיר וינקלער מנהל משרדי היכלי התורה והחסידות בארה"ב.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרב בנש"ק ברוך יעקובוביץ מב"ב - נכד רבוה"ק.

ובזכות משה רעיא מהימנא אשר הוא מלמדנו תורה להועיל, ונמצא שכשדורשים מעניינו של חג הרי זה כאילו משה רעיא מהימנא דורש לעם בני ישראל.

והנה אמרו חז"ל (נדרים דף ל"ח ע"א) אמר ר' יוסי בר חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו שנאמר כתב לך פסל לך מה פסולתן שלך אף כתבן שלך, משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל ועליו הכתוב אומר טוב עין הוא יבורך וגו' מתיב רב חסדא וכו' למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל אלא פילפולא בעלמא, והיינו דחלק הפלפול של תורה ניתנה למשה בלבד, והוא נהג טובת עין ומסרה לישראל. וזהו שאנו אומרים 'ישמח משה במתנת חלקו', היינו מה שקיבל הוא לבדו את חלק הפלפול, אלא שהוא כאמור נהג טובת עין ומסרה לישראל.

ומעתה יובן מה שנהגו קדמאי לפתוח הדרשה בדברי פלפול דייקא, להורות וללמד שכל מה שדורשים המה הכל הוא בזכותיה דמשה רעיא מהימנא, ובזכותו אנו זוכים ללמוד ולדרוש לפני עם ה', כשם שיש בידנו חלק פלפולה של תורה שהוא מסרה בידנו בטובת עין, וכמו כן הוא הוא שמלמדנו להועיל כל מה שאנו עומדים לדרוש בכאן.

זהו שרמו הכתוב האזינו השמים ואדברה, ואמר בלשון נוכח שהוא הוא המדבר כעת אליהם דברים אלו, אמנם לא רק עתה אלא גם כאשר ותשמע הארץ אמרי פי נקט לשון נסתר, שגם בדורות העתידים ואלו שאינם נמצאים פה כעת, מכל מקום גם להם אשפיע ללמדם ולהשכילם שיזכו לתורה. ובכל דור ודור כל מי שמרביץ תורה ומלמד לאחרים הכל הוא בזכות ובידי משה רבינו ע"ה, בכח אתחזק שגם אני אפתח פי לדבר בפני הציבור.

★ ★ ★

כאן האריך מרן שליט"א משך שעה ארוכה, בדברי פלפול בסוגיא דשמא יעבירנו.

★ ★ ★

- יסוד האמונה שאין אדם נוקף אצבעו מלמדה
אא"כ מכריזין עליו מלמעלה -

באפטרותא דיומא (הושע יד, ב-ג) שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ובייטב פנים (שוב אשיב, אות ה) דקדק על שינוי לשונו, דמתחילה אמר עד ה' אלוקיך, ואח"כ אמר 'ושובו אל ה'', יעו"ש מה שביאר בזה לדרכו בקודש.

ה' מהלה', כגון ה' מהאזינו, וי' מיערף, כ' מכי שם ה' אקרא, ה' מהצור, שי"ן משחת לו, ה' מהלה', ותמצא שהכל עולה בנגימטריא כמנין משה. וזו היא חתימתו של משה כאדם שמסיים ספרו וחותר את שמו בסיום ספרו, ולכך הה' רחוקה מהשם, עכ"ל.

לכאן דברי חז"ל הללו מעונים ביאור, דהרי הגם כי מצינו שמשה רבינו כתב התורה, אכן אין זו תורתו כי אם תורת ה', ולא היה בידו לכתוב כל מה שחפץ כי אם מה שנצטווה על ידי הבורא ית"ש, וכדמצינו בחז"ל על השמונה פסוקים האחרונים שבתורה (ב"ב דף ט"ו ע"א), וימת שם משה עבד ה' (דברים לד, ה), אפשר משה חי וכתב וימת שם משה וכו', אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב, מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע וכו'. ואם כן איפוא מה הכוונה שחתם משה רבינו שמו בסוף ספרו. ובפשטות יש לפרש הכוונה ע"ד מה שנאמר (מלאכי ג, כב) זכרו תורת משה עבדי, והיינו שכביכול נתן הקב"ה את הזכות למשה שתהא התורה קרויה על שמו, ולזה גם חתם שמו בסיום הספר.

ובביאור ענין הדבר מה שנקראת אכן התורה על שמו י"ל, עפ"י מה שאמרו חז"ל עוד (סוטה דף י"ג ע"ב) כתיב הכא וימת שם, וכתוב התם (שמות לד, כח) ויהי שם עם ה', מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, והיינו שמשה רבינו ע"ה מלמד לכל איש מישראל בכל דור ודור את דברי התורה הק', וע"ד דאיתא בזוה"ק (תיקו"ז תיקון ס"ט) אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, וכשם שמצינו שבחיים חיותו היה מלמד את כל מה ששמע מהקב"ה לבני ישראל באופן כזה שהיה מלמד התורה לאהרן ושוב לבני אהרן, ואח"כ לזקני ישראל, ולכל ישראל בנפרד (עירובין דף נ"ד ע"ב), כן בכל דור ודור עומד הוא ללמד תורה לעם ישראל, וכדמצינו כמ"פ בש"ס (שבת דף ק"א ע"ב; סוכה דף ל"ט ע"א, ועוד) הלשון משה שפיר קאמרת.

ומעתה זאת נחמת, שיודע אני שבשעה שהנני נעמד לדבר ולדרוש בפני ציבור מישראל, הרי שאין אני המדבר, כי אם משה רבינו ע"ה נמצא כאן, והוא שאומר את הדברים הלו ומעורר אותנו לתשובה. ויתבאר ביותר על פי מה שאמרו חז"ל (מגילה דף ד' ע"א) משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, על כן כאמור כל מה שלומדים ומלמדים עד הדור האחרון הכל הוא בכח

בפרטיות מן השמים. דבר זה מוכח ממאות מאמרי חז"ל הקדושים שיש השגחה על כל תנועה, וענין זה שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה מוזכר גם בזהר הקדוש כמה וכמה פעמים (ח"ג דף רע" ע"ב; ויעויין בח"ב דף קע"א ע"א; ח"ג דף פ"ו ע"א).

כן אמרו במדרש (ב"ר י, ו) אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל וכו' עיי"ש, ובמקום אחר (השמטות הוזהר ח"א דף רנ"א ע"א) הגירסא, אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין ממונה עליו מלמעלה ושומר אותו שמכה אותו ואומר לו גדל וכו' עיי"ש. כי אין מעצור להשי"ת המהווה כל הוויות לברוא אלף אלפי רבוא רבבות מלאכים לאין שיעור, ומה מנו יהלוך לברוא לכל עשב מלאך בפני עצמו. וכשאדם הולך בשדה מלאה עשבים, ישנה השגחה מיוחדת על כל עשב, איזה עשב יידרס תחת רגליו ואיזה יישאר על מקומו, איזה עשב ייתלש ואיזה לא.

השי"ת יצר את עשבי השדה בחכמה נפלאה, כמו שאמרו במדרש (מדרש הגדול בראשית ד, ב) אין לך כל עשב ועשב שאין בו רפואה לפי מה שהוא, אף על פי שיש בה עשבים ממיתין הן ממיתין לזה ומחייין לזה וכו' עיי"ש, וכיום גם חכמי הרפואה שאין מכירים בין ימינם לשמאלם, מדרמים לומר על כמה מיני חולאים שאין להם רפואה ולפעמים קוטעים איברים בשביל זה וכדומה, ואילו היו מכירים ברפואות העשבים היו מוצאים רפואה לכל דבר. וכדאי' במדרש (ויק"ר כב, ד; ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקעב) מעשה באדם שנתגלה לו עשב המחיה מתים, נטלו והגיעו לאריה מת, עמד האריה ואכלו, עיי"ש, וכפי הנראה נענש בדבר לפי שלא היה לו לזלזל בעשב שניתן להחיות בו בני אדם ולנסותו על בעלי חיים.

- גם המיחושים הבאים על אדם אינם במקרה אלא מרמזים לאדם מה שעליו לתקן -

עלינו להאמין שהקב"ה הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ושום דבר בעולם אינו קורה ללא השגחה דלעילא. אפילו המיחושים שהאדם חש בגופו כולם בכוונה מיוחדת, במידה ובמשקל, כמו שהובאו דברים נפלאים במדרש תלפיות (ענף רפרוף איברים) ובספר חסידים (סימן קסב) על כל מיחוש שהאדם חש בגופו על מה הוא מרמז, שמיחוש במקום פלוני מרמז

להבנת הענין נקדים מדברי כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע מה שדרוש דרש בשיעור חורש"י פר' מטו"מ תש"מ שהאריך שם בעניני חיזוק האמונה בהשגחה פרטית, ותוד"ק שם, דהנה הידיעה העיקרית שמחובת כל בר ישראל לדעת כי כל הקורה לו וכל הסובב אותו הכל בא מן השמים, ולא די בזה שיודע שה' אחד בורא העולם, כי העיקר הוא לחיות עם אמונה תמה בהשגחתו התמידית זה, ותחושה זו תלווה את האדם בכל עת ובכל שעה, שכל תנועה ותנועה היא מעת השי"ת, וכמו שאמרו חז"ל (חולין דף ז' ע"ב) אמר רבי חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, שנאמר (תהלים לו, כג) מה' מצעדי גבר כוננו, ואדם מה יבין דרכו (משלי כ, כד). הרי שאין שום מקרה בעולם, ולא יאמר אדם נחבלתי במקרה בדרך הילוכי וכדומה, כדרך אומות העולם המדמים כן, עלינו לדעת שבכל דבר ודבר ישנה השגחה פרטית מהבורא ית"ש. ומה שאמרו שם בהמשך הגמרא, אמר רבא כגודל ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה, לא קאי על דברי רבי חנינא, אלא קאי אדםמך ליה שאמר רבי אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה, אבל לגבי ההכרזה מן השמים ברור שאין חילוק בין גודל ימין לאצבע אחרת, וכל דבר ודבר שבא עליו אירע בהשגחה פרטית להענישו על דבר מה. וזהו פשוטו של מאמר הכתוב (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד.

וכן מצינו ברבי שמעון בן יוחאי (ירושלמי, שביעית פ"ט ה"א; ב"ר עט, ו) אחרי שיצא עם בנו רבי אלעזר מן המערה שם נחבאו י"ג שנים, ראו צייד הפורס רשתות לציפורים, וכשיצאה בת קול שתהא ניצודה, ניצודה הציפור, וכשיצאה בת קול שלא תהא ניצודה, לא ניצודה, אמר רבי שמעון, אם ציפור אינה ניצודה מבלי גזירה מהשמים, אדם על אחת כמה וכמה. עיי"ש. ידיעה זו היא יסוד היהדות כמו שאמרו חז"ל (מכות דף כ"ד ע"א) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה, לדעת שאין בעולם שום מקרה, אלא כל תנועה ופסיעה מוכרות מן השמים.

ישנם רבים שאינם משיגים דבר זה לאשורו, וגם היו חוקרים ופילוסופים אשר הלכו בדרך אחרת בזה, אבל דרך האמת לאמיתה כפי שקבלנו מתלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע אשר הם אמת ותורתם אמת, שכל תנועה ותנועה הנעשית בעולם היא מושגחת

המדרש פגע בו הרבי ר' אלימלך ואמר לו: הראית עתה כי צדקו דברי...?

אמונה זו היא יסוד כל היהדות, להאמין באמת שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. מלפנים בישראל היה כל יהודי יודע בבירור שכל תנועה ומעשה שהוא עושה הכל בא רק על ידי סייעתא דשמיא; כשחש בטוב וגופו בריא היה יודע כי מאת ה' היתה לו זאת; כשנודמן לו ריוח הבין שהשי"ת הכל יכול הוא שהזמין ריווח זה לידו, והאמין בבירור כי ה' אלקיך הוא הנותן לו כח לעשות חיל (דברים ה, יח).

- לראות בכל דבר את יד ה' ולא לתלות הכל במקרה ו'מבע' -

על כך התקינו חז"ל לברך את השי"ת על כל דבר ודבר שהאדם זוכה בו, כמו בנה בית חדש, קנה כלים חדשים, שמברך עליהם שהחיינו (ברכות דף נ"ד ע"א), להורות ולגלות כי הכל מידו יתברך ולו צריך להודות. כן גם תיקנו (שם דף ס' ע"ב) בברכות השחר להודות להשי"ת על כל תנועה ותנועה, כשהוא שומע את קול התרנגול יברך הנותן לשכוי וכו', כשהוא פוקח את עיניו יברך פוקח עורים, וכן על שאר הפעולות יברך מלביש ערומים, מתיר אסורים, שעשה לי כל צרכי. כן תקנו נוסח הודאה מיוחד על שיבת הנשמה לגוף בכל בוקר בברכת אלקי נשמה, כי ידעו שלולא חסדיו יתברך לא היה האדם יכול לפקוח את עיניו, כמאמרם ז"ל (ב"ר יד, ט) על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלם לבורא, מאי מעמא (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל יה, כל הנשימה תהלל יה, כי אלמלא רצון השי"ת לא היינו יכולים אפילו לנשום אויר.

דא עקא, שבדור הזה התקיים בנו מאמר הכתוב (הושע יד, י) צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, ומה נואלו אלו הנכשלים בענין זה ומדמים לומר שח"ו בימינו אלה אין השי"ת עושה עמנו נסים, וטועים לתלות כאילו ישנם דברים הנעשים בדרך הטבע. בכך הם מהפכים הקערה על פיה לחשוב שיש ח"ו רשות אחרת זולתו יתברך רח"ל, הללו באיוולתם אין יודעים שכל דבר הקורה הוא בהשגחתו הפרטית יתברך, אלא טועים לתלות כל דבר תקלה וחולי הבא עליהם בדברים טבעיים וכו', ועל כל דבר יש להם מיד סיבה ותירוץ מדוע זה קרה. הם מתעלמים ממה שאמרו חז"ל (בבא בתרא דף קמ"ז ע"א) והובא

לכך ומיחוש במקום אחר מרמוזו כך, כי אין שום מקרה בעולם. להוציא מליבם של הפתאים חסרי הדעה שעל כל מיחוש קל הם ממהרים לפנות לרופאים, תחת להתבונן מה ה' אלקיהם דורש מעמם. אלא על האדם לדעת שבכל מיחוש מרמוזים לו מן השמים מה מוטל עליו לתקן.

כלל מוסד עלינו לדעת שאין בעולם שום דבר הנעשה או מתנהל מעצמו, ואין שום דבר שהוא קורה בכדי מבלי סיבה. להוציא מדעת חסרי לב המדמים שישנם בעולם מקרים מבלי סיבה, ולאמיתו של דבר אפילו אם למשל פגע בו גוי והכלימו וכדומה, עליו לדעת שמאת ה' היתה זאת לו, כדאיתא מהאר"י הקדוש ומתלמידי מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (עיין צוואת הריב"ש דף יד, ב) שאפילו שום דיבור שאדם שומע מגוי עליו לדעת אילו לא היה דיבור זה נוגע לנשמתו לא היה שומעו. והמתבונן בספרי תלמידי הבעש"ט יעמוד מבהיל לראות עד היכן הדברים מגיעים ועד כמה מגעת השגחתו הפרטית יתברך (עיין פרי הארץ פרשת פינחס; שפע חיים דרשות חורש"י תשמ"ב, פרשת נח).

- עובדות מצדיקים על גודל ההשגחה הפרטית -
הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע אמר פעם, אפילו חתיכת קש הנופלת מעגלה מליאה קש, מושגחת בפרטות מן השמים שדוקא קש זה יפול, ודווקא במקום הזה, לאורך הרחוב או לרוחבו. והוסיף, אל תתמהו לשאול מנין לי זאת, מפני שבשעה שהנני רואה את הקש נופל, מיד אני יודע מדוע נפל קש זה, ומדוע נפל לאורך הרחוב או לרוחבו דייקא.

כן ידוע מרבה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שאמר פעם, שגם הבהמה ההולכת לדרכה וממלת גללים, ישנה השגחה פרטית על כל גלל היכן יפול. באותו מעמד היררה אחד מתלמידיו הקדושים בלבו איך יתכן שתהיה השגחה פרטית מאתו יתברך על דבר מאוס כזה, ורבו הקדוש שהרגיש בכך חס עליו והואיל לאלפו בינה. ויהי בבוקר כשהשכים אותו תלמיד קודם אור היום לילך לבית המבילה, ירד במורד ההר שהיה מכוסה שלגים שקפאו ונקרשו, ולפתע מעד ונפל והחל להחליק וכמעט שלא נתרסקו כל אבריו, עד שנתקל בחפץ כלשהו ונעצר, כשהביט היטב ראה שחפץ זה לא היה כי אם גלל שנפל מבהמה וקפא ונקרש מחמת הקור, ועל ידו ניצל מריסוק איברים. בהגיעו לאחר מכן לבית

שנקצב לו מהשי"ת בדיוק יגיע אליו, לא פחות ולא יותר. נקודת האמונה האמיתית הופכת לגמרי את חיי האדם, לראות כל דבר כפי שהוא באמת.

עלינו להבין שכל שפל המצב שהגענו אליו בדור האחרון אשר נפלנו לדיוטא תחתונה, התחיל מחסרון האמונה האמיתית בהשגחת הבורא כל עולמים על כל פעולה ותנועה הנעשית בעולם. הילדים בעודם רכים בשנים, בכל פעם שאירע עמהם חולי או מכה וכדומה, שמעו מהוריהם שחולי פלוני בא מחמת צינה וחולי פלוני בא מחמת סיבה פלונית, הילד למד והתאמץ יותר מדי ולכן קרה לו כך וכך, וכך תלו את כל מקרי העולם בסיבות טבעיות, תחת להבין כי הכל בא להם מאת השי"ת והוא עונש על חטאיהם, ועל כל דבר קטן כגדול יש להתפלל אל השי"ת ולהתחנן לפניו אם באמירת פרקי תהלים ואם הנשים בעת הדלקת הנרות.

מוטל עלינו ללמד את בני ישראל להאמין בהשי"ת ולדעת באמת שכל הנעשה תחת השמש הכל הוא מעשה אלקינו. לא רק ביום כיפור נחשב את מפעלות השי"ת ונאמר בקול על כל דבר 'מעשה אלקינו' או 'מלך עליון', אלא בכל עת ובכל רגע נדע שהשי"ת הוא מלך עליון והכל הוא מעשה אלקינו, עכתוד"ק יעו"ש.

- עיקר העבודה בימים אלו להחדיר ולשרש ענין ההשגחה הפרטית -

עך כך עיקר העבודה בימים אלו, שמתחיל כבר בימי ראש השנה שנועדו להמליך את הבורא ב"ה, וכל פסוקי מלכויות שאנו מזכירים בתפילותינו הם יסודי היסודות שכל איש מישראל צריך לחזור ולשנן לעצמו, לא רק בידיעה וזכרון בעלמא, אלא להחדיר היטב הדברים לעומק פנימיות לבו, לדעת ולזכור כי "זה הדבר אשר צוה ה'", כל מאורע וכל פרשה של יחיד או ציבור הכל הוא מאת ה', ואין שום סיבה טבעית או מקרה כל שהוא גורם שיארע כך וכך וכו', כי הכל מאיתו ית' כקטן כגדול אשר הוא מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה.

ויש לפרש כי דברים הללו רמוזים במקראי קודש דפרשתן, האוינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, ובהקדם מ"ש רביה"ק מוהרצ"א זי"ע באגרא דכלה (פר' בראשית, אות י') עה"פ (בראשית א, י') ויקרא אלוקים ליבשה ארץ, ותו"ד, דהנה אמר הכתוב

להלכה ברמ"א (יו"ד סימן של"ה, סעי' י), כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, ותחת להרבות בתפילה תשובה וצדקה המעבירים את רוע הגזירה (ר"ה דף ט"ז ע"ב), הם טועים לומר שאינה גזירת שמים, אלא דבר טבעי ועולם כמנהגו נוהג, מקרה אחד לאדם ומקרה אחד לבהמה, מקרה אחד ליהודי ומקרה אחד לגוי, ולכן הם ממהרים לבקר אצל רופאי האליל הרשעים לבקש את טובתם.

- על ראשי המטות ללמד לבני"י שכל הנעשה בעולם הכל הוא מבח ציווי השי"ת -

עפי"ו ביאר שם מרן אאדמו"ר זי"ע הפסוק (במדבר ל, ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'. הרמז, משה רבינו דיבר אל ראשי 'המטות', אל אלה שהשי"ת נתן בהם כח להיות ראשי בני ישראל בזמן שבני ישראל ירדו מטה מטה להיות בשפל המדריגה, וצוה אותם ללמד תמיד לבני ישראל ולהחדיר בהם, שעל כל דבר הנעשה בעולם ועל כל דבר שהם רואים לאמר זה הדבר אשר צוה ה', ובכל פעולה הנעשית יידעו שהיא מתקיימת אך במאמרו ובגזירתו יתברך. אם גוי ניפץ את חלונו או רדף אחריו, ידע כי זה הדבר אשר צוה ה', אם יורדים גשמים או שיש חמה בעולם, יאמר זה הדבר אשר צוה ה'. גם רימוז באומרו 'המטות', שאפילו אלו שהם במדריגה שפילה וירדו מטה מטה, ילמדוהו שלכל הפחות תהא לו אמונה פשוטה בהשי"ת.

דבר זה הוא יסוד היסודות, לראות בכל דבר ופעולה את יד השי"ת ואת כח ההשגחה העליונה, כל מה שנשמע וכל מה שנראה נדע שהוא מעשי ידי השי"ת, הכל מונהג על ידי הבורא כל עולמים, ושום דבר אינו קורה ואינו נעשה מאליו. כל נחשוב על שום דבר שהוא נעשה מאליו, רק נדע נאמנה כי לולא שהשי"ת מנהיג העולם צוה על כך, לא היה הדבר נעשה. וכשאכן נאמין בכל זאת בבירור, נראה את כל תהלוכות העולם בצורה אחרת לגמרי.

המתבונן בדברינו אלה יראה על נכון שעל ידי האמונה האמיתית ישתנו כל חייו לטובה. האיש היודע שפרנסתו ורווחיו כולם הם מאת השי"ת, וגם הפסדיו הם מהשי"ת, אינו מבקש ליגע בממון שאינו שלו, אינו מחניף לאחרים, ואף אינו מבקש לעבוד שעות נוספות כדי להרוויח יותר, שהרי הוא יודע בבירור שכל השתדלויות אלו לא יועילו לו מאומה, ורק כפי מה

עם זה בשלימות, ותמיד ימצאו לתלות כל מקרה בסיבות מסיבות שונות, זה קרה מחמת כך וכך וזה מחמת סיבה פלונית וכו'.

מן הראוי להתבונן בדבר ולעשות חשבון נפשינו, מה הוא הגורם לחסרון האמונה בהשגחה פרטית, ומפני מה אין אנו זוכים ממש לחיות עם מציאות זו, ותשובה לזה נראה מדברי סניגרון של ישראל הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע - שהיו שגורים בפי מרן אאדמו"ר זצלה"ה - שאמר כי שורשו של כל משומד נעוץ בניאוף, כי האדם שחסר לו הקדושה, מתקיים בו הכתוב (דברים כג, טו) ולא יראה כך ערות דבר ושב מאחריך, ונעשה ליבו מתועב ומטומטם עד אשר מרחיק מעצמו אותה רגשי קרבת ה', וקשה לו לחיות באמת עם האמונה השלימה, על אף שיודע על קיום מציאות הבורא ית'.

מעתה, מאחר שהאמונה תלוי' במידת הקדושה, לפיכך מתגבר היצר הרע כ"כ בכל הנוגע לענין הקדושה, ובתחבולות שונות בא ולוחם בכל כוחו להחטיא את עם ה' בכל מיני פגעים ומרעין בישין להחדיר העדר הקדושה בעם ה', כי יודע שבכך מתערערת אמונתנו בהשי"ת וממילא תתעכב הגאולה. אך העצה להתגבר ע"כ הוא להתחזק בלימוד התורה הק', שהוא התבלין נגד היצה"ר, וכאשר נתאמץ ונשתדל בעסק התורה נזכה להתחזק ג"כ במדת הקדושה, וממילא בד בבד אף נזכה להרגיש אלוקותו בכל דבר בעולם.

הוא אשר דבר הנביא כשמבקש לעורר את עם ה' לשוב בתשובה שלימה, וע"כ מורה ואומר שזבה ישראל שבכדי לשוב בתשובה אל ה' צריך ראשית דבר לשוב על עד ה' אלוקיך היינו מה שהיה חסר האמונה, שכל דבר היו תולים בסיבות שונות, וכל הטעמים והסיבות ידעו, ואת העיקר שכחו, שרק עד ה' אלוקיך, ולא עד בכלל, והוא לבדו עושה הכל ואין זולתו, וע"כ העבודה היא להתחזק בדיעה זו כי ה' אלוקינו והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ועתה בא כמסביר ומפרש מדוע באמת נפגמה אמונתנו כ"כ, כי כשלת בעונך, ונודע מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (מאמרי תשרי, מאמר ד, דרוש ג' אות ט') כי סתם עון היינו אותו החטא הפוגם במדת הקדושה, כי 'עון' עם המילואים עולה בגימטריא רמ"ח, והיינו שבחטא זה פוגם האדם בכל רמ"ח איבריו, יעו"ש. וזו היא הגורם לחסרון האמונה, כי

(תהלים פה, יב) אמת מארץ תצמח, והכוונה עפ"י מה שנודע שהקץ האחרון והגאולה השלימה הנרמז בספר דניאל (יב, יא) עי"ש, הוא אחר אל"ף מאתיים ותשעיים שנה, והגם דאין אתנו יודע עד מה, ואיננו בקיאים לדעת מהו החשבון ועל מה קאי החשבון הזה, אך כך מבואר שם בדניאל. וסימנך אמ"ת, אל"ף, מ'אתים ת'שעים, ואותה גאולה הנקראת אמ"ת היא מארץ תצמח היינו ממה שקרא השי"ת ליבשה ארץ, ומאותה שם ארץ שהוא ג"כ ר"ת אל"ף ר' - מאתיים, צ' - תשעים שנה. להורות שעיקר בריאת שמים וארץ היה בשביל אותו הזמן שאז ימלא כבוד ה' את כל הארץ, והיה ה' למלך על כל הארץ, עכד"ק עי"ש והבן, כי הם דברים סתומים ונעלמים.

וזה שאמר משה רבינו, 'האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ' היינו שדבריו נועדו לאותו הזמן אחר אלף מאתיים ותשעים שנה, גם אז ישמעו אמרי פי, אף שכבר שמרע"ה לא יהיה עמנו להשמיענו דבר ה', עכ"ז ישמעו וישכילו להבין כי אין ישראל נגאלין אלא בזכות האמונה, כי בזכות שיתחזקו באמונה וידעו בכל עת כי כל אשר בארץ הכל מאת ה' בזכות כך יזכו לישועת ה'.

על זה י'ערוף כמטר לקחי, צאו נא ולימדו מה שהורו חז"ל להודות להשי"ת על הגשמים, והוא במס' ברכות (ברכות דף ג"ט ע"ב) מודים אנחנו לפניך על כל טיפה וטיפה וכו', ולכאן היה ראוי לכלול הכל יחד לומר 'מודים אנחנו לפניך על הגשמים' וכו', אלא להורות לנו כי ישנה השגחה מיוחדת על כל טיפה וטיפה בנפרד, היכן יפול ואנה ילך, ולא אמרו שיודה על כללות הגשמים כאילו ויש רק השגחה כללית ותו לא, וע"כ י'ערוף כמטר לקחי, שמאותו המטר ילמדו ויחדירו בלבבם, כי השי"ת משגיח על כל דבר שבעולם באופן פרטי, וכשעירים עלי דשא וכרכיבים עלי עשב, כמו שבכל עשב ועשב ישנו מלאך המכה ואומר לו גדל, ובלי שיצוו לו לא יגדל כלל, כן תדע כי שם ה' אקרא ובכל מאורע לטוב או למוטב תדע להזכיר שם ה', ועל ידי זה הבו גודל לאלוקינו, זהו עיקר גדולתו ופרסום אלוקותו ית', וזה יביא לקיום היעוד 'והיה ה' למלך על כל הארץ'.

מה נאמר ומה נדבר, לדאבוננו רבתה הספחת הזאת בקרב עם בני ה', אשר למרות שרובם ככולם המה אנשים היודעים ומזכירים את ה', וכל שיחם וסיגם הוא כי יש בורא עולם, עכ"ז עדיין אין חיים

הוא היפך הדעת ומבלבל ומטמטם מחשבות הלב, וע"כ שוכחים העיקר.

העצה לשוב לדרך האמת, הוא קחו עמכם 'דברים', וכבר דרשו חז"ל (שמו"ר לה, ד) אין דברים אלא דברי תורה, שעל ידי חיזוק בעסק התורה, אז תזכו ושובו אל ה', שתזכו לחיות תמיד בידיעה שלימה ואמיתית כי השי"ת הוא מנהיג העולם, והכל מושגח על ידו ית' כקטן כגדול. וזהו הדרך האמיתית לשוב אל ה', כי בכך גורמים נחת רוח להבורא ית' שברא העולם לפרסם אלוקותו ית'.

לעת כזאת בזמנים הללו קל הוא לדעת ולהבין על כל מה שקורה בעולם כי באמת יש יד מכוונת מלמעלה, שהרי רואים אנו בחוש היאך שניטל הדעת מאלפי אנשים אשר ממש בשגעון יתנהלו, לסכן עצמם ובני ביתם וכו', הרי כל המתבונן במאורעות השונות בארץ ישראל בשנה האחרונה יראה כי הכל דומה ל'פורים שפיל' אמיתי ללא דעת ותבונה, והרי זה אות ומופת כי מן השמים נפעל ונטלו את השכל והדעת שרבות אנשים יתנהגו כבהמות ארץ, וכאשר כבר דברנו כי עוד טרם הגאולה צריך הרע לבלות את עצמו על ידי שכל מה שפעלו ועשו אין לו כל בסיס והכל הוא שקר שאין לו רגליים, כדי ללמדנו כי ה' הוא האלוקים ואין זולתו ואז ירום ה' קרן עמו ישראל.

מעתה איך נוכל לתלות מאומה במעשיו ודיבוריו של בשר ודם, שעשה או פעל או יפעול כך וכך, ומה שייד לתת איזה סיבה טבעית או פוליטית בכל מה שקורה, הלא גם הטבע וגם הדיבורים והאמירות וההבטחות וכו' הכל תלוי ביד ה', ומה שיאמר ויצוה הוא אשר יהיה.

עלינו לזכור ולתת את הדעת על מה שעובר עלינו מידי יום ביומו, כמה צרות ואסונות אנו שומעים חדשים לבקרים, כמה מחלות שונות ומשונות פוקדות את רבים מאחינו המתייסרים ונאנקים תחת מכאוביהם. הלא יודעים אנו ומאמינים באמונה שלימה כי כל זה נכתב ונחתם בימי ראש השנה ויום הכיפורים, ובידינו הדבר לנצל ימים קדושים ונעלים אלו להתפלל לשלומם של ישראל בכל מקום שהם תוך כדי התחזקות באמונה לדעת כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו.

בני א"ל חי, הנה מתקרב ובא יום הקדוש והנורא,

והנה העת והעונה שנקבל עלינו תשובה שלימה ואמיתית, להתנזר מכל אותם גורמים לפגום בקדושתן של ישראל, לקדש ולטהר מחשבות לבנו, בריבוי עסק התורה, ולהרבות מחשבות מוחנו רק בתורה ובדברים שבקדושה, ועל ידי זה נזכה לחיות עם השי"ת, ע"כ קחו עמכם דברים ושוב אל ה', אמרו נא להשי"ת אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה, ובכך נגביר ונחזק השמירה עלינו, שיהיה שומר ישראל מכל צרה וצוקה, כי כבר כשל כח הסבל וכבר סבלנו די והותר.

והעיקר הוא שכל אחד יקבל על עצמו קבלה טובה, אפי' משהו קטן ביותר, אך דבר שיכול לקבוע זאת לעצמו יום יום מבלי להתרשל, וכבר ידוע מה דאי' במפוי' לענין קנין משיכה שגם אם אוהו רק בקצה הכלי ממש, נחשב כאילו מחזיק כל הכלי בידו, שע"י הבית יד של הכלי מטלטלים כל הכלי, עי"ש, כיוצ"ב הוא אותה קבלה טובה, אפי' שהוא במעט מן המעט, אולם כיון שהוא מראה להשי"ת כמה משתוקק הוא וחפץ להתקרב אליו, והבורא ית'ש הלא יראה ללבב, אזי הוא מקרבנו אליו באהבה גמורה, וממילא משפיע כל מילי דמיטב.

יעזור השי"ת ויערה רוח טהרה וקדושה על עם ה' שיזכו לשוב אל ה' כבראשונה באמונה שלימה ואמיתית, ויתן לנו השי"ת שנה טובה שנה של שפע ושל ברכה ברוחניות וגשמיות, שנוכל לעבוד את ה' כראוי וכנכון בלי כל צער ודאגה. וכבר ישלח השי"ת ישועה לכל המצפים לישועה ויתרבו שמחות בכל בתי בני ישראל שלא נשמע עוד שוד ושבר כגבולנו. ויזכו בני ישראל להחתם בספר החיים ובספרן של צדיקים גמורים, וכבר יתמלא היעוד (ישעי' יא, ט) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, בהתגלות כבוד מלכות שמים, ובא לציון גואל, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש נכנס מרן לביתו, ואחר זמן קצר נכנס לתפילת מנחה, לפני העמוד התפלל - הרה"ג ר' יעקב עזרא ראטה שליט"א מנאמני בית מרן שליט"א, בעליות התכבדו, כהן - הר"ר ישראל דוד שווארץ מבארא פארק, לוי - הרה"ג ר' מאיר בריקמן שליט"א רא"כ מבצר התורה בטבריה, שלישי - הרב

שמעיה יוספוביץ מקרית הבעש"ט, גלילה - הרה"ח ר' שלמה רייכמן מבארא פארק.
בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ח ר' ישראל משה מנדל מפעיה"ק, דרוור יקרא - הרה"ח ר' משה חיים יוספוביץ מפעיה"ק, שבת היום - הרה"ח ר' מנחם לוק מפעיה"ק.

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ באפטרותא דיומא (הושע יד, ב-ג) שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו, וראוי לבאר מהו שאמר 'כי כשלת בעונך', שהוא כנתינת טעם על התשובה, דהא פשיטא ואין צריך לומר דהחוטא צריך לעשות תשובה על אשר נכשל בחטא ועון, וכיון שאמר 'שובה ישראל עד ה' אלוך' לא היה לו לומר אלא להמשיך 'קחו עמכם דברים' וגו'.

כבר הזכרנו אמש מ"ד בפסיקתא (הובא בתוס' מגילה דף ל"א ע"ב, שו"ע או"ח סי' תכה, סעי' ח) דבעינן לומר תרתי תיובתא דרשו ה' בהמצאו וגו' שובה ישראל עד ה' אלוך וגו', וצריך להבין ענין הני תרתי דתיובתא.

- תשובה שלימה היא דייקא ע"י יסורים ממרקים - איתא במדרש (ילקוט תהלים, רמז תשב; ירושלמי מכות, פ"ב, ה"ו) שאלו לחכמה הנפש החוטאת מה תהא עליה, אמרה להם חטאים תרדוף רעה (משלי יג, כא), שאלו לנבואה חוטא מה ענשו, אמרה להם הנפש החוטאת היא תמות (יחזקאל יח, ד), שאלו לתורה חוטא מה עונשו, אמרה להם יביא אשם ויתכפר, שאלו להקב"ה מה עונשו, אמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו, ה"ד (תהלים כד, ח) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך וגו'. ע"כ. וכבר עמדנו בזה פעמים הרבה לתרץ מה שתמהו רבים, וכי הנבואה והחכמה לא ידעו ממעלת התשובה, הלא תשובה קדמה לעולם (פסחים דף ג' ע"א), ואף בתורה מצינו שהזהירה התורה על ענין התשובה, וכמו"ש (דברים ל, ג) ושב ה' אלוך את שבותך, ואומר (שם ד, ל) ושבת עד ה' אלוך, ובספרי הנביאים מוצאים אנו אזהרות רבות שהזהירו את בני ישראל לשוב למוטב, והיאך לא אמרו גם הם יעשה תשובה ויתכפר לו.

ובהכרח צריך לומר דבוודאי הענין שמועיל תשובה על כל חטא ועון לא נעלם מעיניהם כלל, אלא דהם סברו כי התשובה מועילה רק על מכאן

ולהבא, וע"ד מה שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ו ה"ו) התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה שנאווי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, ע"כ. אמנם על מנת שיבוא אל תכלית שלמות התשובה אין די רק על מכאן ולהבא להיטיב מעשיו, ובהכרח הוא שגם יתקן העבר, למחות כל זכר לעוונות ולחטאים.

ועל מנת שיוכל האדם לתקן כל מה שעשה, על זה האריכו בספרי הקדמונים כי על בעל התשובה לסגף עצמו, וכדהאריך בזה הרוקח (הל' תשובה) ובספה"ק ראשית חכמה (שער התשובה, פרק ז) ובשאר הספרים הקדמונים (עי' בספר הקנה, ד"ה ענין יראת המקום; כל בו, סימן סז; ספר חסידים, סי' קסז; אורחות צדיקים, שער כו, שער התשובה, ועוד), כמה תעניות צריך לצום ולהתענות על כל חטא וחטא, ולסגף עצמו כנגד ההנאה שהיתה לו בשעת החטא, עד שיזכה למרחק החטא ולמחות כל זכר מהזוהמא, עד שיזכה להיות מהור וזך כביום הוולדו.

ולזה השיבו החכמה 'חטאים תרדוף רעה', וכדבריהם רמזו על עניני עינוי וסיגוף הגוף, וע"ד מה שמצינו שדרשו חז"ל (שבועות דף י"ט ע"ב) בפסוק (ויקרא ה, ד) להרע או להיטיב, אוכל או לא אוכל, והיינו שמענה נפשו בצום ובתענית, וכאשר הנפש החוטאת חפצה לבוא אל תכלית השלימות בהכרח הוא כי 'חטאים תרדוף רעה' לסגף ולענות עצמו כנגד הנאת החטא. ואף הנבואה השיבו 'הנפש החוטאת היא תמות', ע"ד מה דאיתא בגמ' (ראה חולין דף ל"ה ע"ב) מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא, וצריך השב להרוג גופו על ידי כמה וכמה סיגופים. ותשובתם היא תורת אמת כי על פי האמת כן הוא הדרך שיזכה הבא לשוב ולתקן מעשיו לבוא אל תכלית התשובה, כי רק על ידי תעניות וסיגופים יזכה למרק העבירה לגמרי ולזכך עצמו לחלוטין.

- בחולשת הדורות התקינו שיועיל תשובה אף בלא יסורים -

ברם הצדיקים הקדושים תלמידי הבעש"ט הק' בראותם את אריכות וירידת הדורות, ואת גודל חולשת הדורות ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש, ראו והבינו כי אי אפשר להורות להשב בתשובה להתענות ולסגף גופו, כי לא יוכל לעמוד בזה, ואדרבה על ידי צער ועינוי הגוף עלולים ליפול יותר ויותר, עד שיאבדו השכל והדעת, וכנודע בזה כמה

וכמה עניינים. וכאשר הוה מרגלא בפומיה דמרן אאדמו"ר זי"ע לספר העובדא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע [המעשה באריכות: מהחבריא קדישא מחסידי קמאי לאחר פטירת רבם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע נסעו מצדיק אל צדיק עד שהגיעו אל הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וראו שנכנס אליו יהודי עם פיתקא והתודה על חטאתו שעבר על כל עבירות שבתורה ואף על עבירות חמורות ביותר ר"ל וסר לגמרי מן הדרך, וסיפר שהיה אצל צדיק אחד והורה לו דרך תשובה ורשם לו כמה סיגופים עליו לעשות על כל עבירה כידוע מספרי מוסר נפש תחת נפש, ועל כל עבירה עליו להתענות כו"כ תעניות, אך הוא לא היה בכוחו לשאת כל זאת, וכעבור תקופה כחש בשרו ונראה כעור ועצמות בלבד, וכבר הרגיש בנפשו שאין ביכולתו להחזיק מעמד ואינו מסוגל לכך, והגיע אל הרה"ק מראפשיץ שיוורה לו דרך תשובה, וכאשר ראה אותו קרא הרה"ק מראפשיץ לבנו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב והורה לו על האיש הנ"ל שהוא חלוש כח ושיפטמו וכשיתחזק מעט ישוב אליו, והוא עשה כמצות אביו הק' ונתן לו סעודה דשינה, וכך מידי יום ביומו עד שלאחר כמה שבועות כבר חזר לאיתנו, והביא אותו שוב אל הרה"ק מראפשיץ, וכשנכנס אליו פתח ואמר לו: הגד לי מה עשה לך הקב"ה כ"כ רע שהרבית לחטוא לפניו אמור נא לכה"פ תיבת אשמנו, והתחיל באמירת אשמנו ומיד התעלף במקום, ואמר הרה"ק מראפשיץ: אוי הרי הרגתי נפש יהודי מישראל, וציוה שוב לבנו להאכילו ולהשקותו, וכעבור כמה שבועות חזר לאיתנו, ונכנס אל הרה"ק מראפשיץ ושוב אמר לו כדברים האלה מה עשה לך ה' רע שחטאת לפניו אמור נא לכה"פ תיבת כגדנו ובאומרו תיבה זו נתעלף מיד, וכך חזר המחזה ע"ע עד שגמר את כל אמירת הוידוי, ובאחד הפעמים הללו הגיעו החסידים הללו וראו כל זה, ואמרו לעצמם כאן ראינו צדיק שיכול לכנס נשמת ישראל ולהשיבה למקומה, וקיבלו אותו לרבי עליהם].

ולזה כשראו הצדיקים שלא יוכלו בני ישראל לאחוז דרכם בדרך זו, ומתוך כך ישארו חלילה שקועים בטומאה והזוהמא, כי מאחר ולא יוכלו לתקן העבר על ידי תעניות וסיגופים, ורק מעט כח וחיל יש בהם להתענות את אשר מחוייבים על פי דין, על כן בכח 'בית דין עוקרין דבר מן התורה' (יבמות דף צ' ע"א), עמדו ועקרו ובטלו כל עניני התעניות והסיגופים. וכפי המבואר בספה"ק מאור ושמש (הפמרת שבת שובה) וז"ל, כי הנה ישנם אנשים אשר יחשבו כי תוכן התשובה הוא יום ענות אדם נפשו בתעניות וסיגופים, ואולם לא בזה בחר

ה', ובפרט בדורות האלו צוה לנו אדמו"ר הרב האלקי הקדוש מו"ה אלימלך זצוק"ל לכל יתענו יותר ממה שציוו חז"ל, כי כשל כח הסבל לסבול התעניות והסיגופים ואין באפשרי לקנות שלימות על ידי תעניות, זולת מי שבטוח על כוחו ואונו שיהיה יכולת בידו לקבלם, עכל"ק. ואף שעל רביה"ק הר"ר זי"ע עצמו העיד רביה"ק הדברי חיים זי"ע כי מאברהם אבינו עד הרבי ר' אלימלך לא היה מי שעשה לעצמו סיגופים כמוהו, עכד"ק (ראה שיעור חורש"י פר' תשא תשכ"ט), ואף העיד עוד על רבותיו במכתב קודש בזה הלשון 'לא כן רבותי שעשו לעצמם סיגופים שהיה בהם כדי להמית', עכל"ק (וראה שפ"ח דרשות חורש"י תשמ"ב, פר' נח; דרשות חורש"י תשמ"א, פר' מצורע, עמ' שפז-שפח). מכל מקום ראה רביה"ק הר"ר זי"ע כי לכל עמא דבר לא יוכלו לעמוד בכך, ולזה המשיך דרך חדשה שיוכלו לתקן העבירות גם שלא על ידי תעניות וסיגופים, ובתשובה שלימה יתקיים בהם בחי' הכתוב (מיכה ז, יט) ותשליך במצולות ים כל חטאותם.

- התורה כלי כפרה לישראל וממרת ומטהרת את האדם מכל עון וחלודה -

והעצה היעוצה לבעל התשובה הוא תשובה על ידי עסק התורה, וכנודע מש"כ בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ד, דרוש יד, אות לט-מ) בשם הגה"ק החיד"א זלה"ה בספרו כסא דוד (דרוש ט, דף ל"ח; ועי' מדבר קדמות, מערכת ת, סי' יח) דאע"פ דאמרו בגמ' (יומא דף פ"ו ע"א) שהיה רבי ישמעאל דורש ד' חילוקי כפרה, מכל מקום מי שעוסק בתורה אינו צריך לכל אלו הד' חילוקי כפרה שהם התעניות והסיגופים.

וברור הדבר כי גם האריה"ק וכל הקדמונים זי"ע ידעו ענין זה, אכן לפי דורם לא פרסמו הדבר, כי עצה זו היא רק לדור אחרון, עת אשר הדורות ירדו פלאים. לא כן בדורות הקדמונים שהיו אז נשמות גבוהות, הרי שהחשבון על עוונות ופשעים היה חשבון אחר, וממילא כאשר רח"ל נכשלו בדבר חטא ועון הוכרחו לתקן החטא על ידי תעניות וסיגופים. ברם כאשר גולה אחר גולה גלתה יהודה, ובאריכות הגלות המתארכת שנה אחר שנה, ואף הנשמות הורדות המה נשמות שפלות וירידות יותר, מעתה כמו כן גם ענין החטא והעון אין הפגם בהם מגיע ועולה כל כך, וממילא כיון שאין החטא עושה רושם כל כך, שוב אין הכרח לתקן הכל על ידי תעניות וסיגופים דייקא,

החוטאת היא תמות'. ברם הקב"ה אשר קוב"ה ואורייתא חד (זוה"ק פר' אמור, ח"ג דף ע"ג ע"ב) והוא הוא עצם התורה, השיב ואמר יעשה תשובה ויתכפר לו, והיינו שעל ידי שיקבל על עצמו עול תורה לעמול ולעסוק בדברי תורה, הרי שהתורה הק' יש בה סגולה למהר ולמרק החטא מכל וכל.

ויתבאר בזה עוד מ"ד במדרש (תנדיב"א זומא, פרק כג, הביאו זקה"ק בספה"ק ישמח משה, פרשת האזינו, ד"ה ונחזור לעניינו) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר רבינו היאך נעשה תשובה ונחיה, אמר להם כתיב (תהלים כ, ב) יענך ה' ביום צרה, וכתיב (שה"ש ה, ד) דודי שלח ידו מן החור, ע"כ. והיינו כי תלמידי רבי אליעזר שאלו את רבם הגדול, היאך יזכו לתשובה מעלייתא, והלא בהכרח הוא לבוא לידי יסורים וסיגופים קשים ומי יוכל לעמוד באלה, וזהו 'היאך נעשה תשובה' ועל אף עבודת התשובה ונחיה, ולא יכשל כוחנו בגודל הסיגופים והיסורים.

והשיב להם רבם הגדול כתיב יענך ה' דייקא ביום צרה, כי הקב"ה הכין תרופה למכה והוא כח התורה הק', ואף דלפי החכמה והנבואה בהכרח הוא לבוא לידי יסורים ממרקים, אכן הקב"ה הוא לא ענה כן על השאלה 'נפש החוטאת מה תהא עליה', אלא השיב 'יעשה תשובה ויתכפר' אף בלא יסורים הממרקים, ועוד הסמך להם הפסוק וכתיב דודי שלח ידו מן החור, כי התורה הק' היא כבחי' בחכמה פותח שערים, ואף בשעה שכל השערים נעולים הרי שעל ידי התורה הק' יכולים לחתור חתירה מתחת כסא הכבוד, ולפתוח שער ודרך מן הצד לבוא ולהכנס עד לפנים מהיכל המלך הבורא ב"ה, וממילא יכולים לזכות לתשובה שלימה.

- העוסק בתורה זוכה לבחי' אור פני מלך חיים וזוכה לחנינה וכפרת עוונות -

וביותר אפ"ל עפ"י הנודע מספה"ק (אלשיך הק' בספרו משאת משה, אסתר א, יט) דאחד מנימוסי המלכות היה שאם הנידון למות היה זוכה לראות פני המלך הרי שבכך נפטר מעונשו כי באור פני מלך חיים, ובזה פירש הפסוק (אסתר שם) ופני המן חפו, שאחשוורוש ביקש שלא יביאו לפניו את המן, כי על ידי כך יהיה נפטר מן הגזירה ולא יוכלו לתלות, וכמאה"כ (משלי טו, טו) באור פני מלך חיים יעו"ש (וראה אמרי פנחס לר"ה, אות תסו).

כי הכל לפי המבייש והמתבייש, ויש בידם לתקן ולכפר החטא על ידי עסק התורה לבד, והתורה הק' היא שתמרק ותזכך את האדם מכל עוונותיו.

ויתבאר המדרש (ויק"ר כט, ג) עה"פ (תהלים פט, טז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, אמר רבי יאשיה, כתיב אשרי העם יודעי תרועה, וכי אומות העולם אינם יודעים להריע וכו', אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה. דהנה מרן אארמו"ר זי"ע היה רגיל להזכיר מה שכתוב בסידור (כתר נהורא, פיסקא הללויה"ה הללו א"ל בקדשו) דתרוע"ה נוטריקון תורה ע' שניתנה בשבעים לשון. ולדרכנו הרמז בזה שעל ידי התורה הק' יכולים למרחק העבירה ולהיות זכים וטהורים לפניו ית"ש, אכן זהו דייקא לבני ישראל אשר קיבלו תורה מסיני, מה שלא עשה כן לכל גוי, כי רק אצל בני ישראל התורה היא כלי טהרתן וכפרתן. ולזה כששאל וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, בא כמשיב ומבאר 'אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרוע"ה' היינו על ידי התורה הק' כנ"ל.

ענין זה כבר רמז הבורא ב"ה תיכף במתן תורה, שכשעמדו בני ישראל למרגלות ההר כפה עליהם הקב"ה הר כניגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם (שבת דף פ"ח ע"א), ורמז רמז להם לדור אחרון כאשר החושך תכסה ארץ, שאו אז יעמדו לפניהם ב' דרכים היאך יוכלו לתקן כל עוונותיהם, ולזה אמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, כי על ידי התורה יוכלו לכפר ולתקן כל החטאים והעוונות, ואם ח"ו לאו, שלא יקבלו עליהם עול תורה, הרי שבהכרח הוא כי שם תהא קבורתכם, כי על מנת לתקן החטא יהיו מוכרחים לבוא לידי יסורים הממרקים, וביותר לפי דברי חז"ל (ראה כתובות דף ל"ג ע"ב) כי יסורים קשים הם ממיתה, וכיון שלא יקבלו עליהם עול תורה בהכרח הוא שתהא מירוק החטאים וזיכוכ האדם מן החטא על ידי יסורים ויום המיתה המכפרת, וממילא 'שם תהא קבורתכם'.

דבר זה לא נתגלה לחכמה ולנבואה, כי באותה העת שנשאלה שאלה זו לפניהם עדיין לא נפתח פתח זה, שיוכל האדם למרחק החטא לגמרי על ידי התורה, ולא יצטרך לבוא לידי יסורים הממרקים, ולזה כאמור אמרו 'חטאים תרדוף רעה' ו'הנפש

את העבר, והיא מטהרת ומזככת את האדם מכל מה שעשה טרם עסק בה, ומסייעת בידו להיות ולהשאר טהור וזך על להבא.

וזהו שהשיב רבי אליעזר הגדול לתלמידיו בתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב דייקא, כי יעקב הוא עמוד התורה כגודע (זוה"ק פר' לך, דף צ"ו ע"א), ועל ידי התורה הק' יזכו לתקן הכל אף בלא יסורים ממרקים, כי בכח התורה יזכו לבחי' דודי שלח ידו מן החור שיתנהג עמהם הקב"ה בבחי' למעלה מן הזמן לתקן על ידה כל העבר אף בלא יסורים תעניות וסיגופים, וכנ"ל.

- ביאור 'תרת' דתיובתא' ע"ד האמור -

זהו שרמזו בפסיקתא בהני תרת' דתיובתא, דכיון שאמר הנביא דרשו ה' בהמצאו קראוהו כהיותו קרוב יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, והיינו שיעזוב דרכיו הרעות וכל המחשבות וההרהורים שאינם טובים, ולדרוש את ה' מכאן ולהבא, וישתדל בתשובה ובמעשים טובים וקיום מצוותיו, בגדרים וסייגים לבל יבוא עוד לידי עבירות, אמנם כל זה הוא רק על מכאן ולהבא, ברם היאך יזכה לתקן כל מה שנכשל עד עתה.

ועל זה רמז הנביא באידך הפטורה ואמר שובה ישראל עד ה' אלוקיך והזהיר על התשובה שיעשה האדם לפני הקב"ה, וכי יתמה דאף שיהרהר תשובה בלבו ויקבל על עצמו מכאן ולהבא לבל ישוב עוד לכסלו ולא יחטא עוד, מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, ברם הלא כי כשלת בעוונך, והרבה הרבה לחטוא ולפשוע, ופעמים הרבה כל כך נפל ונכשל בעבירות ופגמים, עד שצבר הרים ע"ג הרים של עבירות, והיאך יוכל לתקנם כולם, הלא לא יוכל לאצור חיל וכח להתענות ולסגף עצמו כל כך, כי גם אם יהיה באריכות ימים ושנים כשנות משותלח לא יעלה בידו להתענות כל התעניות אשר צריך הוא לענות ולסגף עצמו, ומעתה היאך יוכל לזכות לכפרה עליהם.

על זה המשיך ואמר דאין הדבר כן, אלא קחו עמכם דברים ודרשו חז"ל (ספרי בפרשתן, ב) אין דברים אלא דברי תורה, ועל ידי זה ושוב אל ה', רצ"ל על ידי התורה הק' יזכו לבחי' 'באור פני מלך חיים', וממילא יזכו לכפרה מעלייתא הן על להבא, והן לתקן כל העבר. וע"ז אמר אמרו אליו כל תשא עון היינו שיאמרו להבורא ב"ה הגה אני בעצמי אני יכול לתקן

ולחבדיל בין הקודש ובין החול, כי אם במלכות בשר ודם כן הוא, כל שכן וקל וחומר אצל מלך מלכי המלכים, שגם כשהאדם מרד רח"ל במלכו של עולם, והרבה נתרחק ממנו ית' בעוונותיו, אזי יש לו אפשרות לעקוף את הדין, והעצה היא לראות פני המלך. ואכן היאך יתכן זאת אצל השי"ת אשר הוא נסתם ונעלם מעין כל רואה, אין זו כי אם על ידי שיעסוק אדם בתורת ה', ואז יזכה לחזות בנועם אור פני מלך חיים, כי כשעוסק בתורה הק', אשר קוב"ה ואורייתא חד, הריהו זוכה לראות פני המלך, ושוב יחוננו אותו מן השמים לבטל מעליו כל מיני עונשים קשים ורעים.

ומהאי טעמא אחר שנכשל האדם בדבר עבירה, מיד עטה עליו הטומאה לבלבל דעתו ולטמטם שכלו לבל יעסוק בתורה, כאשר יכול כל אחד לראות בחוש, ואף מונע אותו מלהרגיש ולחוש שמחה בלימודו. כי הטומאה יודעת שאם יעסוק האדם בתורה הרי שיזכה לבחי' 'באור פני מלך חיים', והמאור שבה מחזירו למוטב, ויזכה לכפרת ומחילת עוונותיו, על כן עומדת היא על האדם לבטל מעמו החשק והרצון לעסוק בתורה הק' ואין לימודו עולה יפה אצלו.

וכיון שכל תכלית הבריאה היא שיכירו הכל במי שאמר והיה העולם, וכאשר יהיה לעתיד לבוא שאז יראו עין בעין אלקותו ית"ש, שאז יקויים היעוד (זכרי' יד, ט) והיה ה' למלך על כל הארץ, ואומר (ישעי' יא, ט) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, בקיום הפסוק (יחזקאל לח, כג) והתגדלתי והתקדשתי לעני העמים. ובעוד שחוטא האדם הריהו נעשה כסומא באפילה, עד שאינו רואה ואינו מבין, ומתרחק מהבורא ב"ה. על כן נתן לנו הקב"ה העצה והתרופה והוא על ידי לימוד התורה דייקא. שכשיעמוד האדם לפני הקב"ה ויעשה תשובה בחרטה אמיתית, ובד בבד יעסוק בתורה הק' בטהרה מתוך עמל ויגיעת התורה, אזי יזכה מחדש לבחי' 'באור פני מלך חיים', ועל ידי ראיית פני המלך יזכה לחנינה ולכפרה על כל עוונותיו.

וסגולת התורה הק' לזכך ולטהר את האדם מכל חולאת עוונותיו, כי התורה הק' היא בבחי' למעלה מן הזמן כגודע, ומהאי טעמא אף לא נתפרשה בתורה הק' באיזה יום ניתנה תורה לישראל, ולזה יש בידה הכח לסייע לאדם על מכאן ולהבא ואף לתקן

בעצמי כל מעללי, כי ידעת מך כחי ומיעוטי שכלי ודעתי, וכי זקן ומוכה חולי אני, ואין בי הכח להתענות ולסגף עצמי, ואף אם אתחיל בכך הרי שלעולם לא אסיים, ולזה בהכרח הוא שאתה הבורא ב"ה תעמוד לימיני לסמכני ולעזרני, וקח טוב רצ"ל שהקב"ה הוא שיקח העבירות ותשליך במצולות ים כל חטאותם. וכאמור כל זה הוא דייקא על ידי לימוד התורה וקבלת עול תורה, שעל ידי כן זוכה האדם לבחי' 'אור פני מלך חיים', וזוכה לעמוד ולהיות סמוך על שולחן המלך מלך מלכי המלכים הבוכ"ע.

מיד בראשית הבריאה קבע הקב"ה ענין זה, וכדכתיב (בראשית א, א-ג) בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור. ובמדרש (ב"ר ב, ד) ורוח אלוקים מרחפת על פני המים זו תשובה, וע"ד מה שנא' (איכה ב, יט) שפכי כמים לבך נוכח פני ה'. כי תיכף בבריאת העולם יסד הקב"ה כח התשובה שגם כאשר יהיה הארץ תהו ובהו וחושך על פני תהום, יועיל תשובה לכל אחד ואחד, וכאשר ישפוך האדם שיח לבו בתפילה ובאמירת מזמורי תהלים ויקבל על עצמו לבל ישוב לכסלה עוד, תתקבל תשובתו. ואמנם זהו הקבלה אלעתידי, ועל מנת לתקן את העבר על זה המשיך הכתוב ואמר ויאמר אלוקים יהי אור רמז בזה על התורה הק', אשר נר מצוה ותורה אור (משלי ו, כג), שכשעוסק האדם בתורה הק' זוכה כאמור לבחי' אור פני מלך חיים, ואור התורה היא שמתקנת ומזככת את האדם מכל העבירות שעשה מקודם, כי כאמור התורה הק' היא למעלה מן הזמן, והיא מסלקת ומבטלת החושך כליל, למרק ולשרש החטא מכל וכל.

הוא אשר לימד משה רעיא מהימנא לבני ישראל ואמר האזינו השמים ואדברה רמז בזה על עסק התשובה, וכפי שכבר הארכנו אמש (בדרוש ליל שב"ק) דהוא אתוון ואדבר ה', רמז לאות ה"א שפתח בו הקב"ה פתח לשב בתשובה (ראה מנחות דף כ"ט ע"א), ותשמע הארץ אמרי פי, קאי על חלק התורה שבע"פ אשר לאקולי אתי כנודע (ראה רא"ש בבא קמא, פ"ב, סימן ב; ויעוי' במגיד תעלומה, פתיחה למסכת ברכות), והצדיקים עקרו דבר מן התורה וקבעו שמועיל תשובה גם שלא על ידי יסורים ממרקים, והיינו על ידי כח התורה הק'. וזהו שרמזו משה רבינו ע"ה שגם

האדם שנפל רח"ל לשאול תחתיה ושקוע הוא בעניני ארציות וחומריות בטומאה וזוהמא גדולה, עד אשר יערוף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה (תענית דף ז' ע"א), ומחוייב הוא בהריגה ומיתה בידי שמים בגדל סאת עוונותיו, וכאמור שגם היסורים הם בחי' מיתה, ומכל מקום בדור אחרון אשר לא יוכלו לעשות כל תיקוני התשובה כדבעי, אז העצה היעוצה היא תול כטל אמרתי לשון רכה, שעל ידי קבלת עול תורה והעסק בתורה הק' יזכה לכפרה שלימה אף בלא יסורים ממרקים, כי התורה הק' היא מנקה מטהרת ומזככת לגמרי. ואף כאשר עפ"י דין תורה 'יערוף כמטר לקחי', ומחוייב האדם מיתה או ביסורים הממרקים הקשים ממיתה, מכל מקום יוכל לתקן הכל על ידי בחי' תול כטל אמרתי על ידי התורה הק' באמירה רכה.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ולפני הבורא ית"ש גלוי וידוע שבני ישראל הפצים לעשות תשובה ולקבל על עצמם עול מלכות שמים, וכל אחד ואחד עושה לפי כוחותיו ויכולותיו, הקב"ה יודע האמת שלפי קטנות המוחין וירידת הדורות, שאין מי שירומם את בני ישראל להדריכם בדרך הישרה ולהוכיחם בתוכחת מוסר, וכפי שכבר מצינו בדורם של התנאים והאמורים הק' שאמרו (ערכין דף ט"ז ע"ב) תמה אני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח, והנה אף על פי כן עדיין זוכרים בני ישראל ונופל עליהם רעדה ופחד מאימת הדין מהיום הגדול והקדוש הממשמש ובא, על כן בקשתינו מהבוכ"ע דכיון שלפניו גלוי וידוע סתרי לבבינו שרצוננו הוא להיטיב מעשינו ודרכינו, על כן יעזרנו נא ויקשב ה' וישמע, ויקויים בנו אמרם ז"ל (שבת דף ק"ד ע"א) 'הבא לטהר' ואף אם בא רק בבחי' כל שהו ממש כי לא קבעו חז"ל שיעור ב'בא לטהר', מכל מקום 'מסייעין אותו', ונזכה לסיוע מלעילא.

ואף כאשר מלאכי מעלה יזרקו התשובה הזאת, וינעלו השערים בפנינו, מכל מקום הלא אתה ה' לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוזה (תהלים נא, יט), כי לא בזה ולא שקץ ענות עני (שם כב, כה), ואין עני אלא בדעת (גדרים דף מ"א ע"א), ואמרו חז"ל (שבת דף ל"א ע"א) דעת זו סדר טהרות, כי אף בדור עני ואביון זה שנפלנו ויירדנו כל כך, מכל מקום אתה אלוקים לא תבוזה, וכשרואה הקב"ה כי כל אחד לבו כואב ודואב עליו ומבטיח לעצמו להיטיב מעשיו ודרכיו, הרי

פעמים בהולכה ובהבאה. כן בדק מרן כי על הקרקע שתחת מקום השחיטה יהיה מכוסה כליל בעפר. השוחט בירך אקב"ו על השחיטה, ובכל עת מעמד השחיטה עמד מרן שליט"א בדביקות, כאשר דמעות ניגרו מעיניו.

לאחר שחיתת התרנגול, וכן התרנגול של הרבנית, ביקש מרן מהשוחט רשות לקיים מצות כיסוי הדם, ולקח מלא חפניו עפר תיחוח שהיה מוכן שם, ובירך בהתלהבות 'אקב"ו על כיסוי הדם בעפר', וכיסה הדם מהשחיטה וכן את כל הדם שניתז מסביב, ואמר מרן שליט"א ייש"כ לשוחט, ונכנס מרן לביתו.

בשעה 6.05 הניח מרן שליט"א טלית ותפילין. אח"כ הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה עקיבא יוסף נ"י בן הרה"ח ר' חיים צבי ויינברגר מביתר עילית (ב"ר בערל מפעיה"ק).

ונכנס מרן שליט"א לתפילת שחרית בהיכל המתיבתא, לפני העמוד ניגש הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. ולא אמרו העקידה ומזמור לתודה, והתחילו שמו"ע בזמן נץ החמה, ולא אמרו תחנון ו'אבינו מלכנו', ולא למנצח, ואמרו בית יעקב.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר שמואל לוינשטיין מב"ב (ב"ר בצלאל מפעיה"ק), ולבן הר"ר משה בנימין שטמר מקרית צאנז טבריה (ב"ר שלום מפעיה"ק).

בשעה 12.15 בצהריים נכנס מרן שליט"א לעריכת השולחן הטהור דערב יום הקדוש בהיכל המתיבתא, מלובש בבגדי שבת. מרן שליט"א שתה לחיים, ונטל ידיו לסעודה.

והביאו דגים, ואיחל מרן שליט"א לחיים לכל הקהל, מרק עם קרעפליך, ובשר בהמה, וכן את כל מאכלי השבת (חוץ מהכבד). ואכל מרן שליט"א מכל המאכלים יותר מהרגיל. אחר מאכל הבשר שתה מרן שליט"א יין (כשמברך מרן שליט"א בורא פה"ג בתוך הסעודה מקפיד מרן שליט"א שיהיה הכוס מלא עד גדותיו), ואיחל לחיים לכל הקהל.

במהלך השוה"ט זמרו כמה ניגוני התעוררות מניגוני ימים הנוראים, וביניהם, 'רבש"ע לאמיר מאכן א בייט' המקובל מהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, אבינו מלכנו, ניגון התעוררות רחמים מהרה"ק מזלאטשוב זי"ע, ועוד. כן הורה מרן שליט"א לזמר 'יום ליבשה' לרגל שמחות הבריתות. במהלך השוה"ט הוסיפו להביא 'קוגל' לרגל שמחות הברית.

לאחר שהביאו המאכלים זמרו כמה ניגוני התעוררות, זימר מרן שליט"א אין כאלוקינו וכו' אתה הוא אלוקינו בשמים ובארץ וכו' בניגון הידוע בהתלהבות ובבכיות. לאחריה אמר מרן שליט"א תורה. בברכהמ"ז על הכוס התכבד - הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' ומח"ס ישיב יצחק. וזימר מרן שליט"א ה'הרחמן' לברית מילה.

שמקבל הוא התשובה באהבה, באשר הוא מלך מוחל וסולח.

יעזור השי"ת ויראו ויקבלו לפניו כל אותם מחשבות ורצונות טובים, וישלח לנו משמי שמי מרום רוח טהרה ורוח תשובה, ובידו הוא לקבל תפילת בני ישראל בכל מקום שהם לרחמים ולרצון, וליתן להם כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים.

יעזור השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, ויעלו כל התפילות ויתקבלו לפניו, וכל הצעקות והזעקות של עם בני ישראל המתכנסים ובאים ביום זה בבכיה ובתחנונים יעלו ויבואו לפניו, ויהיה עת ישועה ועת רצון, ויקוים בנו בחי' 'ונשלמה פרים שפתינו' כאילו הקרבנו כל הקרבנות כולם כדין, יחד עם השעיר המשתלח, ונוכה לכפרה גמור, וכל חטאת עמך בית ישראל תשליך במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם. ובמדרש איתא (ילקו"ש ויקרא טז, רמז תקעו) עה"פ (ויקרא טז, כב) ונשא השעיר עליו אל ארץ גזירה, נוטל הקב"ה כל עונותיהם של ישראל ונותנין על עשו הרשע, שנאמר ונשא השעיר עליו, ואין שעיר אלא עשיו וכו'. ובמהרה נזכה לקיום היעוד (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' שמואל נטע זלמנוביץ ר"מ בישיבה"ק לצעירים פעיה"ק ונכד רבוה"ק.

יום ראשון ט' תשרי 'ערב יום הקדוש'

בשעה 5.00 לפנות בוקר יצא מרן שליט"א לאמירת הסליחות ברחבה שממול ביתו נאוה קודש, לפני העמוד ניגש - הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבה"ק. ואמרו הסליחות קצת במהירות.

מיד אחר הסליחות (בשעה 5.13) אמר מרן שליט"א הלשם יחוד קודם כפרות, אח"כ אמר ג"פ 'בני אדם' וכו'. מרן שליט"א לקח התרנגול בידו ואמר נפש תחת נפש, אח"כ סיבב סביב ראשו פעם אחת, ואמר זה חליפתי זה תמורתי זה כפרתי, זה התרנגול וכו', וכך סיבב שלשה פעמים, אח"כ הניחו על הארץ בזריקה מועטת והמתין לראות כי התרנגול מהלך ד' אמות.

מקום השחיטה היה מואר באור גדול, וכן דלקו כמה נרות. אחר עריכת הכפרות בדק מרן שליט"א הסכין של השו"ב הרב בנימין שר הי"ו מפעיה"ק מנהל ת"ת דרכי אבות בקרית צאנז טבריה כמה

בסיום השוה"ט בדרך הילוכו החוצה לביתו אמר מרן שליט"א לכ"א 'א גוט'ן טאג'.
לאחמ"כ נכנסו לקודש פנימה בני מרן שליט"א יחד עם בני משפחותיהם, להזכר ולהפקד בדבר ישועה ורחמים, ביום גדול זה.

בשעה 3.30 אחה"צ נכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה בהיכל המתיבתא, מלושב בסטראקעס. לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' אברהם חיים פרנקל שליט"א מנה"ר דישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד ונכד רבוה"ק.
לאחר התפילה הפיל מרן עצמו על הארץ כשפניו לצד צפון, וידיו תחת פניו, וסדין פרוסה על הארץ, וקיבל ל"ט מלקות מהמשב"ק הרה"ח ר' אייזיק מאיר זלמנוביץ הי"ו מחגורת עור, ואמר ג"פ והוא רחום וגו', כאשר כל העת נשמע קול הבכיה ממרן שליט"א. בסיומו אמר לו מרן שליט"א: 'יישר כח', ואיחלו שנזכה להיות לשנה הבאה בירושלים הבנויה בבית מקדשנו. ונכנס מרן לביתו בשעה 4.30.

"ליל יום הקדוש"

בשעה 6.03 אחה"צ (זמן הדה"נ: 6.13) נסע מרן שליט"א להיכל הגדול - 'היכל רוזנברג', ונכנס לחדרו, וטבל במקוה שם. והדליק המשב"ק ר' אברהם הנר של שעה שדולק כל היום בביהמ"ד, ובבית הדליק הנר של חיים הנשאר בבית מרן שליט"א (אשר הכינו זאת כמנהג ישראל תחוב בתוך עפר כבר ביום י"ג מידות).

מרן שליט"א לבש הקיטל, ונתעטף בטלית מירושת כ"ק מרן זי"ע.

בשעה 7.05 נכנסו בני מרן שליט"א עם כל הנכדים והנכדות לחדרו, ובירך מרן את כ"א בעמידה בתפילה חרישית בעינים עצומות בשימת ידים על הראש (והנכדות בהפסק מטפחת על ראשיהם).

אחר כך נכנסו לקודש פנימה בחורים וילדים היתומים מבני עדתינו הק' ובירך אותם מרן שליט"א בשימת ידיו הק' על ראשם, והמעמד היה נורא ומעורר. בשעה 7.30 נכנס מרן שליט"א להיכל הגדול. מרן שליט"א נשאר עומד כמה רגעים ליד המזוזה ופיו נושאות תפילה חרישית בבכיות, לאחריה עלה על מעלות הארון קודש, ונישק הפרוכת בתפילה חרישית, כשלאחמ"כ החל באמירת 'דרשת כל נדרי' בעינים עצומות ובקול בוכים, משך למעלה משעה.

במהלך הדרשה הפסיק מרן שליט"א כמה פעמים כנהוג, לראשונה לאמירת הוידוי מ'אנא תבוא לפניך' וכו', ואמר טפלנו שקר ומרמה (וכ"ה בכל הוידוים), והמשיך לומר 'סרנו' וכו', 'מה נאמר לפניך' וכו'. כן הפסיק אח"כ באמצע הדרשה לאמירת 'שמע ישראל', ואמר 'ברוך שם' בקול רם. בקטע האחרון הפסיק והוציא הספר תורה מההיכל ואחזו בידו, ונמשך הדרשה עד השעה 8.30.

בסיום הדרשה מסר מרן שליט"א הס"ת להרה"ג ר' שלמה זלמן היילפרין שליט"א לסובב עמו בביהכנ"ס.

כן הוציאו עוד שלושה ספרים מההיכל, וסובבו בביהמ"ד כדי שיוכלו כל הציבור לגשת ולנשק הס"ת. ואמר מרן שליט"א בעומדו על מקומו הפסוקים 'אור זרוע לצדיק' וגו' (ז' פעמים), 'פלגי מים' וגו' (ו' פעמים) בבכיות. כשחזרו ב' הספרים מסרו את הספר האחד לידי הדומ"צ הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א שעמד לימינו של מרן שליט"א, ואת הספר השני לידי הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה שעמד לשמאל מרן שליט"א. ואמר מרן שליט"א הזוהר קם רבי שמעון וכו' בבכיות עצומות.

בשעה 8.50 התחיל מרן שליט"א מעט בלחש ג"פ 'על דעת המקום' וכו', ואח"כ כל נדרי בניגון המקובל, כאשר כל הקהל אומר עמו יחדיו, ובכל פעם מגביה קולו יותר, ומי יתנה גודל ההתעוררות ברגעים קדושים הללו, בכניסת היום המקודש ביותר, במקום קדוש כזה, ולבב כל המתפללים נמסו מחדת היום ששרר בהיכל.

לאחריה אמר מרן שליט"א בקול רעש גדול 'ונסלח' ג"פ, ואחריו כל הקהל. סלח נא זימר מרן שליט"א, אח"כ אמרו כל הקהל יחדיו ויאמר ה' סלחתי כדבריך ג"פ. מרן שליט"א בירך 'שהחינו' בקול גדול ורם ובהתלהבות עצומה, והחזירו הס"ת להיכל וסגרו הארון קודש.

וניגש הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א לפני העמוד, והתחיל 'ברכו' בניגון ימים הנוראים.

את תפילת הלחש סיימו בשעה 9.50, ופתח הבעל תפילה את הארון קודש, והחל מרן שליט"א לזמר הפיוטים 'עלה תחנונו', 'סלח נא', 'סלחתי', 'כי הנה כחומר ביד היוצר' - בניגוני בית צאנז ראפשיץ וסיגעט העתיקים והמעוררים, כאשר מרן שליט"א כופל ומשלש התיבות בבכי ובתחנונים כשהוא מפרש התיבות כמ"פ בלשון המדוברת במליצה וזכות על כלל ישראל עם קדושים, ולבב כל השומעים נחרד מגודל ההתעוררות.

הפיוטים 'אמנם אשמינו', 'אותך תדרוש', 'אתה מבין', ו'ה' מנת חלקי וכוסי' וכו' דלגו. כמו כן בפעם הב' שאמרו י"ג מידות של רחמים לא אמרו אח"כ 'כרחם אב' וכו' סלח נא וכו'.

ואמר מרן שליט"א לדוד מזמור פסוק בפסוק (בפתיחת הארון), אחרי עלינו זימרו 'אדון עולם', ולאחריה אמרו ד' מזמורי התהילים הראשונים, ונסתיים התפילה בשעה 11.40 והכריזו על זמן תפילת שחרית בשעה 7.45. ואיחל מרן שליט"א לכל הקהל ברכת א גוט יו"ט.

לאחמ"כ אמרו שיר היחוד לפני העמוד ניגש הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. בסיום אמירת שיר היחוד בשעה 12.15 נכנס מרן שליט"א לחדרו.

"יום הקדוש"

לפני התפילה נתעטף מרן שליט"א בטלית

קודם חזרת הש"ץ פתח מרן שליט"א הארון קודש (התחילו בשעה 2.55), ב'ונתנה תוקף' אמר מרן שליט"א ומאליו יקרא - ומאליו יקרע, מי יעשר ומי יעני. בברכת מלך מוחל וסולח אמר מרן שליט"א ויום צום הכיפורים [וכן בשאר התפילות בברכה זו, כפי הנוסח בסידור תפילה ישרה].

בעלינו לשבח נפל מרן (וכן כל הקהל) על הארץ בכריעה והשתחויה כשפניו מוטים על ידיו על הארץ, ואומר לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא, וכן היה סדר הכריעה בכל הד' כריעות. [כשאומרים 'והכהנים והעם' בפעם הב' (על הגורלות) ומצויין במחזורים 'כאן א"צ לכרוע', מרן שליט"א כרע והשתחוה מעט].

לפני עלינו לשבח פתחו ארון הקודש, ונשאר פתוח עד אחר אמירת הפסוקים 'אתה הראת - מעתה ועד עולם'.

בסדר העבודה אמרו אתה כוננת וכו', ואמרו מרן שליט"א במתינות גדולה ובהתעוררות, כשאמר מרן (בפעם הראשונה) אחת למעלה ושבע למטה הראה באצבעו כפי הסדר שהיה עושה הכה"ג. ואמרו הפיוט 'אלה אזכרה'.

הפיוטים אחר סדר העבודה אמר מרן שליט"א בישיבה עד זכור רחמיק, ולא אמרו הפיוט אתה מבין. בקדיש אמר מרן שליט"א לעילא לעילא (ולא ולעילא). ונסתיימה תפילת מוסף בשעה 5.45.

(ע"י מרן עמדו חברי המקהלה וזימרו את הניגונים דלהלן: 'מכלכל חיים' - ניגון עתיק שהושר ע"י הרה"ח ר' שמשון פישער ז"ל והרה"ח ר' ישראל ארליך ז"ל; 'אמרו אלוקים' - ניגון שמחה עתיק מבית מדרשו של הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל זי"ע; 'מעשה אלוקינו' - ניגון המקובל מהרה"ק רבי ישעי' מטשחויב זי"ע; 'וכל מאמינים' - ניגון שמחה מיוחס להרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע ומקובל אצל צאצאיו שאמר שכל זמן שיזמרו ניגון זה יהיה להם טוב; 'זאתי' - ניגון שהולחן ע"י הרה"ח ר' ישראל אברהם שנק הי"ו מחיפה; 'היה עם פיפיות' - ניגון קדוש אשר מקורו טהור ומקובל או מהרה"ק המגיד מקוזניץ זי"ע או מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע).

מיד כשסיימו קדיש תתקבל דמוסף התחיל מרן שליט"א 'ויהי בנסוע' (ולא אמרו אין כאלקינו, ולא שיר המעלות שבפתיחת הארון). בפתיחת הארון התכבד - הרה"ח ר' נחום מרדכי בירנבוים מפלטבוש.

לתפלת מנחה ניגש לפני העמוד הרה"ג ר' יעקב יוסף שטייגר שליט"א רא"כ בירושלים, והתפללו במהירות. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' ישי לוינשטיין מב"ב, לוי - הרה"ג רבי דוד הלוי רובינשטיין רב בית המדרש מגדנות אליהו בירושלים, מפטיר יונה - הרה"ח ר' חיים שפירא מירושלים, הגבה - העסקן הרה"ח ר' חיים שמואל קרעש מנכ"ל מוסדוה"ק בבארא פארק, גלילה - הר"ר אברהם מענדל ווייכברויט ממאנסי.

ואמר הש"ץ או"א ברכנו וכו', אך הכהנים לא נשאו כפיים. ולא אמרו 'אבינו מלכנו'. תפילת מנחה הסתיימה בשעה 6.20.

מיד בסיום תפילת מנחה, התחילו 'תפילת נעילה', ופתח מרן שליט"א באשרי ובא לציון

מירושת כ"ק מרן זי"ע בחדרו שבהיכל רוזנברג, והתחיל לומר התפילות קודם התפילה.

בשעה 7.45 נכנס מרן שליט"א לתפילת שחרית, ופתחו הארון קודש ואמרו 'אנעים זמירות' בנעימה, כשלפני התיבה ניגש 'הבעל תפילה לפסוקי דזמרה' הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ולאחריה קדיש יתום. אח"כ אמר מרן שליט"א יחד עם 'הבעל תפילה לפסוקי דזמרה' אדון עולם, ואח"כ אמר מרן שליט"א ברכות וכן הבעל תפילה. ואמר מרן שליט"א העקידה, והרבונו של עולם שלאחריה. (עד 'הודו' התפלל מרן שליט"א בסידור תפילה ישרה, כשלאחמ"כ המשך במחזור).

והתחילו 'הודו' בשעה 8.30, בהודו אמר מרן שליט"א הפסוק והוא רחום וכן ביהי כבוד (שלא כמו בכל שבת ויו"ט). וזמרו 'רוממות' כנהוג כשיש ברית מילה.

בשעה 9.30 התחיל ה'בעל תפילה לשחרית' הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א 'המלך' בעמדו על מקומו. קודם ברכת פותח שערי רחמים וכו' פתחו הארון עד אור עולם וכו'. ולא אמרו הפיוטים שביוצר אור. הפיוטים האדיר בשמי עליות דלגו עד 'תשגב לבדך' (עיי' מט"א סי' תריט, סעי' מד) [ומנהג רבוה"ק להשלימם בסעודות היום של חוה"מ סוכות]. הפייט אדברה תחנונים אחר חטאנו צורינו דילגו, ורק אמרו מקול גדול וכו', וכן דלגו הפייט אתה מבין וכו', והתחילו 'שמך מעולם' וכו', וכן בתפילת מוסף ובתפילת מנחה.

בשעה 1.10 ניגש מרן שליט"א לפתיחת הארון, והתחילו 'אתה הראת' וכו' ואמר מרן שליט"א ה' ה' וכו' 'שיר למעלות', 'רבונו של עולם' וכו'. נשיאת ס"ת הב' - הר"ר הלל פרידמן מאלעד, הבעל קורא היה הרה"ג ר' יעקב יוסף שטייגר שליט"א רא"כ בירושלים.

ועלו לתורה, כהן - הר"ר מאיר ישראלי מקרית צאנז טבריה, לוי - הרה"ח ר' צבי הלוי מפעיה"ק, שלישי - הנגיד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך מקרית הבעש"ט, רביעי - הנגיד הרה"ח ר' יעקב יוסף מילר ראש הקהל דקהלתנו הק' באנטווערפן, חמישי - הרה"ח ר' מנחם מענדל רייכמן מבארא פארק, שישי - מרן שליט"א, ועשה מרן שליט"א 'מי שברך' לבני המשפחה ולקוני העליה והפתיחה. מפטיר - הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק.

הגבה בס"ת א' - הר"ר יצחק משה גענוד מבארא פארק, גלילה - הר"ר דוד ראזנבערג ממאנסי, הגבה בס"ת ב' - הרה"ח ר' שלמה רייכמן מבארא פארק, גלילה - הרה"ח ר' יצחק וייס מפעיה"ק.

לאחר מפטיר אמרו 'זכור', ואמרו אב הרחמים. אח"כ נערך שמחת הברית לבן הר"ר יששכר דוב טורנהיים מקרית צאנז טבריה (ב"ר דוד מירושלים). ולא אמרו עלינו אחר הברית.

בסיום פתח מרן שליט"א מיד ואמר 'אשרי וכו', ולקח מרן הס"ת בידו ואמר יהללו, והכניסו הס"ת להיכל. מרן שליט"א ניגש למקומו, ופתח בהנני העני ממעש וכו' (הנוסח כמו בר"ה, מתוך הסידור כתר נהורא), והשעה היתה 2.20.

בב"ב; הרה"ג רבי חיים מוטצען שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן זי"ע; הרה"ג בנש"ק רבי משה פולק שליט"א מאלעד; הרה"ג רבי יעקב מרדכי רייך שליט"א מנהל רוחני דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב; הדומו"צ הרה"ג רבי יצחק שימון שליט"א רא"כ או"ח במרכז התורה.

מוצאי יום הקדוש

בשעה 9.05 יצא מרן שליט"א לרחבה מול ביתו נאווה קודש לקידוש לבנה ברוב עם, במעמד הקהל הגדול שעלו ליום הקדוש בצילא דמהימנותא. לאחר קידוש לבנה רקד מרן במחול עם בני משפחת המלוכה שליט"א. לאחריה עברו כל קהל האלפים ששהו בחצר הקודש ביום גדול זה, להיפרד ולברך ולהתברך בברכת א גוט חודש, וא גוטן תמיד.

בשעה 10.20 נכנס מרן שליט"א לשולחן הטהור בקליינע זאל שבביתו נאווה קודש, עם מנין מצומצם מבני המשפחה, בני הבית, וכמה אורחים מחו"ל. מרן שליט"א שתה לחיים ונטל ידיו לסעודה, ובצע על לחם משנה. בסעודה הביאו דגים, ומרק, ובשר. בהמשך זימרו את זמר המבדיל למוצאי יוה"כ"פ, ואת זמר המבדיל למוצאי שבת. ואמר מרן שליט"א תורה, וזהו תוכנה:

בפייט המבדיל, המבדיל בין קדש לחול, חטאתינו הוא ימחול זרענו וכספנו ירבה כחול וככוכבים בלילה, יצו ה' חסדו למען יעקב עבדו יחידו חלקו ינחיל לזרענו ירבה כחול. ראוי לבאר השייכות של מחילת החטאים לבקשה להרבות זרעו וכספו. כמו כן ראוי לבאר המשך הדברים מה שנקט דייקא 'למען יעקב עבדו' ולא נקט אברהם או יצחק.

ואפ"ל, ובהקדם מה שהביא רביה"ק מהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי סיון, מאמר ב') בשם ספר לימודי ה', על מה שאמרו חז"ל (תנחומא האוינו, ד) כתיב (במדבר ו, כו) 'ישא ה' פניו אליך וכתיב (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים, לא עשה תשובה אשר לא ישא פנים, עשה תשובה ישא ה' פניו, יכול לכל ת"ל אליך אליך ולא לאומות העולם. והאריך שם בכמה טעמים מפני מה אין מועיל תשובה לאומות העולם. וכתב שם באופן ב', דהנה תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית אם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו, והנה קבלו ישראל את התורה וקיימו את העולם, אם כן הרי הם כביכול כשותפין במלכותו, על כן לא שייך לגבי בני ישראל הדין דמלך שמחל על כבודו כו', משא"כ אומות העולם שייך גבייהו דין מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ולא מהני להו תשובה, עכ"ד הלימודי ה'.

במתינות. לאחריה ניגנו קדיש בניגון המקובל והמעורר לבבות, והראה מרן שליט"א להרב מרדכי ברוך בלומנטל שיכריז לומר וחתמנו.

לפני חזרת הש"ץ פתח מרן שליט"א את הארון קודש ונשאר פתוח בכל תפילת נעילה. והתחיל מרן שליט"א ברוך אתה בניגון המקובל עד אחרי מחיה המתים.

כל סדר הפיוטים כמו 'זכור ברית אברהם', והפייט 'ישראל נושע' אמר מרן חו"ק. בברכת מלך מוחל וסולח אמר מרן ויום 'צום' הכיפורים.

ואמר מרן שליט"א או"א ברכנו והכהנים לא עלו לדוכן. בסיום חזרת הש"ץ אמרו אבינו מלכנו. אח"כ אמרו בקול רעש גדול 'שמע ישראל' פ"א, 'ברוך שם כבוד' ג"פ, 'ה' הוא האלוקים' ז"פ, 'ה' מלך' פעם אחת, ומיד לאחריה קדיש תתקבל בניגון שמחה וריקוד, כאשר כל הקהל יחדיו מזמרים בשמחה גדולה, ומרן שליט"א מעודד השירה בידי הק' בחזקה.

קודם תתקבל הקריא הבעל מקריא הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' ומח"ס ישיב יצחק תקיעה גדולה, והשעה היתה 7.47 (זמן צאה"כ). לאחר קדיש אמר מרן שליט"א ג"פ לשנה הבאה בירושלים הבנויה, וחזרו הקהל אחרי.

מיד לאחריה התחיל כ"ק מרן שליט"א בתפילת ערבית לפני העמוד. מרן שליט"א נשאר לבוש עם הטלית על ראשו (ולא חבש השטריימל עד אחרי הבדלה). לאחר תפילת מעריב ערך מרן שליט"א הבדלה על מקומו לכל הקהל. בהגבהת הכוס התכבד - הנגיד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך הי"ו מקרית הבעש"ט. ובירך מרן שליט"א בורא מאורי האש על נר השעווה שדלק ביום הקדוש בבית המדרש. אח"כ איחל מרן שליט"א לכל הקהל במאור פנים 'א גוט יו"ט'. והכריזו על זמן קידוש לבנה בשעה 9.00.

בפתיחות הארון ביום הקדוש, התכבדו: הרה"ג רבי יוסף דוד אייזנברגר שליט"א רא"כ במרכז התורה; הרה"ג רבי חיים שלום אינטראטר שליט"א ראה"כ בלונדון; הרה"ג רבי דניאל אליאס שליט"א רא"כ אדירי התורה בב"ב; הרה"ג רבי דוד אסקל שליט"א ראה"כ בצפת; הגאון רבי יחיאל בויס שליט"א רב ביהמ"ד שפע חיים בנוה הורים פעיה"ק; הדומו"צ הגאון רבי מרדכי ברנט שליט"א; הרה"ג רבי אברהם יעקב ברגר שליט"א מפעיה"ק נכד כ"ק מרן זי"ע; הרה"ג רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א רא"כ ש"ס באדירי התורה בב"ב; הרה"ג רבי שלמה צבי גוטמן שליט"א מח"ס שפתי שלמה ומרבני אנ"ש בירושלים; הרה"ג רבי אשר דוד גליק שליט"א מנה"ר דישיבה"ק לצעירים פעיה"ק; הדומו"צ הגאון רבי הלל דויטש שליט"א; הרה"ג רבי אברהם שלמה זלמן היילפרין שליט"א מפעיה; הדומו"צ הגאון רבי מרדכי לוינשטיין רא"כ הלכה במרכז התורה; הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקווא נתניה ור"מ בישיבה"ק; הרה"ג רבי ישראל מנחם למברגר שליט"א מראשי כולל אדירי התורה בב"ב; הרה"ג רבי אשר מוטצען שליט"א דומו"צ בב"ד זכרון מאיר

לקח ועתה לקח גם את ברכתי. וע"ז אמר יצחק (שם פסוק לג) גם ברוך יהיה, וכפרש"י עד עתה סבור הייתי שברכתי קמץ לפני גדול עתה שלגדול ברכתי גם ברוך יהיה.

ונודע מש"כ הריב"ש (שו"ת הריב"ש סי' שכ"ח, הובא באוה"ק פר' תולדות) לתרין דהיאך חל קנין במכירת הבכורה הרי הו"ל דבר שלא בא לעולם, וכתב דקודם מתן תורה שפיר היה מועיל קנין אף בדבר שלא בא לעולם, וכבר הלכו ביה נמושות לבאר טעם הדבר מפני מה נשתנה דין קנין בדבר שלא בא לעולם דנימא דלפני מתן תורה הועיל בו קנין (עיין שואל ומשיב מהדו"ג ח"ב סי' קס"ג, שהאריך בדברי הריב"ש).

ובישועות מלכו (פר' תולדות) אסברא מעמא דהאי מילתא, עפמ"ד בע"ז (דף ג' ע"א) אמר ר"ש בן לקיש מ"ד ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשי בראשית ואמר אם ישראל מקבלין תורתו מוטב ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, ומבואר שם דכל עוד לא קיבלו בני ישראל את התורה בסיני לא נתבסס כל הבריאה ועמודי שמים ירופפו ונתייראו שמא לא יתקיים העולם, וא"כ עד מתן תורה כל מהות הבריאה היה כדבר שאינו קבוע וכדבר שלא בא לעולם, שהרי עדיין היה תלוי ועומד בקבלת ישראל את התורה, ולכן באותה זמן אהני הקנין גם בדבר שלא בא לעולם, שהרי כל היקום לא היה קבוע וקיימו, עכ"ד, (והו"ד בבנין דוד פר' תולדות אות כ"ח ובכמ"ק).

נמצא לפי"ז שכל מה שזכה יעקב בברכות יצחק אביו, אשר ברכו בברכת מטל השמים ומשמו הארץ ורוב דגן ותירוש ושאר כל הברכות, הוא רק מאחר זוכה בבכורה, וטעם הדבר שזכה בבכורה אף שהיה מכירה בדבר שלא בא לעולם, הוא מחמת האי תנאי שהתנה הקב"ה במעשה בראשית אם ישראל מקבלין תורתו מוטב וכו'.

עוד זאת נקדים מה שהביא עוד רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי השבתות מאמר ז' אות טו"ב; מאמרי ניסן מאמר ג אות יב; מאמרי סיון מאמר ב אות יא) מה שכתב מהר"ש פרימו על הקושיא שהקשו, כיון שיעקב ועשו חלקו העוה"ז והעולם הבא, ויעקב נטל העולם הבא ועשו העוה"ז, אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העוה"ז וכו', ותירץ מהר"ש הנ"ל, להיות תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם

וביאר שם רביה"ק מהרצ"א זי"ע בהג"ה, דהנה בריאת העולם היה בכדי להקרא מלך כביכול, כי אין מלך בלא עם, והנה אם לא היו ישראל מקבלים התורה היה חוזר העולם לתוהו ובוהו, והנה עתה שקבלו התורה קיימו מלכותו, לכך המה כשותפין במלכותו ובדין דמועיל בהם מחילה, עי"ש.

עפ"י דבריו הק' אמרתי מכבר לפרש הפסוקים במעמד מתן תורה (שמות יט, ד-ו) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו'. דבוודאי הוא כי אדון עולם אשר מלך במרם כל יציר נברא, והוא ית"ש אינו צריך חלילה לשום נברא ויציר בעולם, אלא דכאמור לגבי השגת בנ"א ישנו הבחי' של 'אין מלך בלא עם', ומאחר וחפץ הקב"ה להשרות שכינתו בתחתונים, על כן ברא העולם הגשמי, וברא היצורים האנושיים, ובתוכם בני ישראל אשר על ידי שמקבלים על עצמם עול תורה ועול מלכות שמים כביכול הם ממליכים אותו ית"ש. וכאמור כיון שתנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית שאם לא יקבלו בני ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו, והיינו כי לא יתכן מציאות וקיום לעולם השפל הזה, בלא שימליכו בו את הבורא ית"ש, נמצא שדייקא על ידי מה שקיבלו עליהם בני ישראל את התורה על כן ישנו קיום לעולם, וממילא דהם כעין שותפים במלכותו ית"ש.

זהו שרמזו הכתוב ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו', וכבר ביאר בבני יששכר (שם אות א') דרומז על ענין התשובה, דאין ועתה אלא לשון תשובה (כ"ד כא, ו), יעו"ש לדרכו. ויש להמתיק דבריו, דאמה"כ דלכנ"י מועיל תשובה, וכי יתמהו היאך מועיל תשובה, והלא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, על זה אמר ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, רצ"ל דבשעת מתן תורה הודיעם הקב"ה שבלי קבלת התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו, על כן כיון דלא יתכן קיום העולם אלא על שבנ"י מקבלים התורה, א"כ עי"ז ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, דכביכול בני ישראל הם אשר ממליכים אותו ית"ש ועושים את הקב"ה למלך, וכיון שהם כשותפין במלכותו ית"ש, על כן בדין הוא שיועיל בהם מחילה ויהני להם תשובה.

והנה כשנטל יעקב הברכות מעשיו, צווח עשו ואמר (בראשית כז, לו) ויעקבני זה פעמים את בכורתי

ובמעלת ד' הימים שבין יו"כ לסוכות.
בברכת המזון על הכוס התכבד - הרה"ח ר' יעקב
אריה שווארץ ממאנשעסטער. לאחמ"כ עברו קהל
אורחי חו"ל לברכת פרידה.

יום שלישי י"א תשרי

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין
להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הרב שרגא
שמואל בלומנטל משגיח בישיבה"ק (ההג"ר אליעזר
אסטרייכר מב"ב), להבחור הבר מצוה יצחק ברוך נ"י בן
הר"ר אלימלך משה ויינברגר מחיפה (ב"ר חיים אליעזר
מאלעד, וח"ר שמואל איזק מפעיה"ק), להבחור הבר מצוה
יצחק שמחה בונם נ"י בן הרב אביגדור חיים מנדל
מפעיה"ק (חתן הג"ר יחיאל בוים שליט"א), ולהבחור הבר
מצוה יוסף מאיר נ"י בן הר"ר יצחק רובינשטיין
מפעיה"ק (ב"ר אברהם יעקב מפעיה"ק, וח"ר חיים אריה
לוינשטיין מפעיה"ק).

בימים אלו לא אמרו העקידה, ואמרו 'למנצח'
ו'בית יעקב'. וביום שיש בו קריאה"ת לא אמרו 'יהי
רצון' אחר קריאה"ת.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר דוד
לוי מפעיה"ק (ב"ר משולם פייש מפעיה"ק, וחהג"ר יצחק
אייזיק ייגר מפעיה"ק).

אחר תפילת מנחה נערך בבית כ"ק מרן שליט"א
מעמד התחלת כתיבת ספר תורה, שנכתב ע"י העסקן
הרה"ח ר' חיים שמואל קרעש מנכ"ל מוסדותינו הק'
בבארא פארק, לע"נ אביו הבלתי נשכח מוה"ר מענדל
ז"ל ואמו ע"ה.

מרן שליט"א כתב האות ב' מבראשית, ולאחמ"כ
שוחח מרן שליט"א עם ר' חיים שמואל אודות
התפתחות התלמוד תורה המתנוסס לשם ולתפארת
בבארא פארק.

אח"כ ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, והאציל
מברכותיו על ר' חיים שמואל ולכל בני המשפחה.

בערב הכניסו הרה"ח ר' משה חיים יוספוביץ
מפעיה"ק והרה"ח ר' פנחס גרוס חבר מועצת העיר
אלעד ויו"ר מוסדותינו הק' באלעד אתרוגים ולולבים
לקראת חג הסוכות.

יום רביעי י"ב תשרי

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין
להבחור הבר מצוה יהודה נ"י בן הרב צבי וייסמן מביתר.

לאו אחזיר אתכם לתהו ובהו, נמצא ישראל שקבלו
את התורה הצילו את כל העולם שהיה עומד אז
בסכנה גדולה, והוה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו
של נהר דהוא שלו (ב"מ דף כ"ד ע"א), ואם כן הגם
שהעוה"ז היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסכנה
גדולה וישראל הצילוה, הרי עולם הזה ג"כ שלהם
ואין לעשו ולכלל האומות שום טענה ומענה גם על
העולם הזה וכו' עיי"ש.

מעשה יבואר היטב מאמר הפייטן, המבריל בין
קודש לחול חמאותינו הוא ימחול, וכי יתמה האדם
היאך מועיל תשובה והלא קי"ל מלך שמחל על
כבודו אין כבודו מחול, אלא דמאחר ובני ישראל
המה שותפים במלכותו ית"ש כי כל קיום העולם
תלוי בהם ובהסכמתם בקבלת התורה, באשר תנאי
התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ומעשה כשקבלו
בני ישראל עליהם התורה קיימו מלכותו, לכך המה
כשותפין במלכותו ובדין דמועיל בהם מחילה. ומוכח
לך דהיה תנאי במעשה בראשית שהרי מכח זה זכה
יעקב בבכורה כי עד קבלת התורה היה העולם רופף
ולא נתבסס הבריאה לכך אז הועיל קנין אף בדבר
שלא בא לעולם, ומהאי טעמא אף הברכות באו אליו
כדין, וזאת ועוד דעל כן מותר לנו ליהנות מהאי
עלמא, כדין מציל מזוטו של ים כנ"ל, ומעשה זרענו
וכספנו ירבה כחול, ויושפע שפע רב על בני ישראל.
וזה שמפרש המשורר לבאר דבריו וליתן טעם
לבקשתו זרענו וכספנו ירבה כחול, ולזה אמר יצו
ה' חסדו למען יעקב עבדו, דייקא יעקב אשר בו
מצינו בחי' זו שהועיל אצלו קנין הבכורה, מהאי
טעמא דתנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית,
ומהאי טעמא שפיר נזכה למחילת עוונות בד בבד
עם השפעות טובות בבני ברוכי ומזוני רויחי, לנחול
שני עולמות העולם הזה והעולם הבא, והבן.

במהלך הסעודה שוחח מרן שליט"א עם המסובים,
בענין אמירת הווידוי, סדר עבודת הכהן גדול, ענייני
בניית הסוכה, גודל השמחה שיש במוצאי יו"כ,

**מעט מזעיר ליקוטי שיחות
בצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א**

אודות עבודת הקודש של כ"ק מרן זי"ע בימי חג הסוכות, ובענייני חג הסוכות מכ"ק מרן זי"ע

חשוב מאוד.

הגרש"א אונסדורפר: ביהי רצון קודם נטילת לולב אומרים ותרי"ג מצות התלויים בה, והרהרתי היכן מצינו זאת, ובדרך רמז אפ"ל דהרי אתרוג בגימ' תר"י ועוד ג' מינים עולה כמנין תרי"ג.

מרן שליט"א: מצינו כזאת גם בשאר מצות כמו קודם הנחת תפילין, והפי' בזה כי כל המצות הם שרשרת אחת ותלוי זה בזה.

הגרש"א אונסדורפר: הרהרתי דבאם בחג הסוכות שיושבים בסוכה ומגיע לו להאדם דבר מצוה כמו שבא אליו אדם זקן וחשוב שיש מצוה ללוותו גם החוצה באם מותר לצאת משום כך מהסוכה.

מרן שליט"א: בפשטות איתא (סוכה כ"ח ע"ב) ושבח אני את העצלנים בחג שאינם יוצאים מבתיהם.

יש כאלו בירושלים שהולכים לכותל המערבי, לפי ששם יש מצוה של דאורייתא של נטילת לולב בכל הימים, אך בכל אופן אין מצוה לילך לשם. יש בזה אריכות בפוסקים אי יש מצוה כהיום של עליה לרגל, הביכורי יעקב ס"ל דיש מצוה אך הוא כמעט יחידאי.

הגרש"א אונסדורפר: למה לא עשו זכר לעליה לרגל, מה שעשו זכר לשאר מצות?

מרן שליט"א: יש מקור בראשונים, בהרמב"ן, שאכן עלו לרגל, שעלו לכותל המערבי בשלשה רגלים,

הגרש"א אונסדורפר: בחתם סופר איתא דאתרוג שמנומר מרוב ידים המשמשים בה אינו נפסל בכך, ואדרבה הידור הוא.

מרן שליט"א: הרהרתי דהנה אצלי בנטילת לולב אורך שעה עד שכל הקהל עובר לברך על הד' מינים, ומה עשו לפנים בהקהילות שלא היה רק אתרוג אחד בכל העיר, אך מסתמא נטלו קודם התפילה, ולא קודם הלל. **הגרש"א אונסדורפר:** אני זוכר גם בנייטרא איך שהקהל באו קודם התפילה לברך על הד' מינים של הרב מנייטרא זצוק"ל.

מרן שליט"א: האם הקפיד לברך על הד' מינים בסוכה? **הגרש"א אונסדורפר:** כן.

הגרש"א אונסדורפר: האם מרן זי"ע היה נוסע לכותל המערבי בסוכות?

מרן שליט"א: לא.

הגרש"א אונסדורפר: משום שלא היה לו זמן ביום? **מרן שליט"א:** לא, כי אמר שהרי ישיבת סוכה הוא בודאי מצות עשה דאורייתא ואין מצוה לבטלה.

הגרש"א אונסדורפר: שמעתי מאחד שהיה אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע על שב"ק והרה"ק מבעלזא לא הרגיש בטוב וקראו לרופא, ועד שבא הרופא נתדבק הרה"ק במחשבותיו, וידעו שבזמן שישב כך אחוז בשרעפיו לא יכלו להפריעו ואמרו לרופא שישב קצת להמתין, וכשהתנער הרה"ק שאל הרופא למצבו והשיב כי כבר הוטב לו ב"ה, ושאל

הגרש"א אונסדורפר: דכרינא שראיתי את הגאון הגדול רבי עקיבא סופר גאב"ד פרעשבורג זצוק"ל שבחג הסוכות היה אוחז בידו במשך כל זמן התפילה את הד' מינים, ובשעת ק"ש איני זוכר אם אוחזו, ובאם נישק להציצית.

מרן שליט"א: הרי כך מבואר בגמ' (סוכה ל"ט ע"ב) שיקירי ירושלים היו עושים, ומוזכר בטור ובשו"ע, וכתבו אכן ליישב מדוע באמת אין אנו נוהגים כן.

מרן שליט"א: ר' אליעזר בגמ' קסבר דצריך לאכול י"ד סעודות בחג, וכ"ק מרן זי"ע אכן היה נוהג ליטול ידים ב' פעמים, פעם אחת אחר תפילת שחרית וגם בלילה.

הגרש"א אונסדורפר: בפרשבורג היה המנהג שבקידוש בשבת בבוקר לא ברכו ברכת לישב בסוכה בקידוש, אלא אחרי ברכת המוציא.

מרן שליט"א: יש לזה מקור בהלכה (עיין שו"ע תרמ"ג בט"ז סק"ד), דהרי אין הקידוש כ"כ חיוב כבלילה, ואין זה חלק מהסעודה, וכמו בהבדלה שאין אנו אומרים לישב בסוכה.

מרן אדמו"ר זי"ע היה נוהג הרבה פעמים גם בסעודת חול המועד לברך לישב בסוכה בשתי הי"ש קודם הסעודה, מתחילה גם אני הייתי נוהג כן, אך לאחמ"כ ראיתי שגם אדמו"ר זי"ע אינו נוהג כן בכל פעם, והטעם שלו היה דכיון דבכל פעם היה שותה ומברך שהכל קודם הסעודה, א"כ זהו תחילת הסעודה אצלו.

הגרש"א אונסדורפר: ככל עת שאני מתפלל מוסף ביו"ט אני נזכר מהא דאיתא באוהב ישראל שמביא מהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע דאיתא מהאריז"ל שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הם שש תיבות כנגד שש כנפים, ומצינו שמעת החורבן יש למלאכים רק ארבע כנפים לאחת ונמצא דחסר שנים, והרבי ר' אלימלך זי"ע אמר שחסר השני תיבות כבוד מלכותו, וע"ז מבקשים במוספים גלה כבוד מלכותך עלינו, ואני אומר שהשני תיבות החסרים הוא לעולם ועד, עיי"ש.

מרן שליט"א: ה"אוהב ישראל" הוא עה"פ הלא אחיך רועים בשכם (פר' וישב).

הגרש"א אונסדורפר: רואים מזה השגות של צדיקים. **מרן שליט"א:** הפירוש בזה שכ"א חזה הבחינה שלו מה שחסר במלכות שמים, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

הגרש"א אונסדורפר: שמעתי לפרש דהנה דרשו חז"ל ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה, ואם באמצע שמו"ע האדם מחשב מחשבות אחרות, הרי הוא בחי' של ע"ז, ובזה מפרשים מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, שבעבודתו כשמחשבים למחשבה אחרת יכולים להיות ע"ז.

הגרש"א אונסדורפר: אך כהיום לפי מצב הדור באם נותנים אנחה אמתית מעומק הלב כבר חשוב בשמים.

מרן שליט"א: זה גם נרמז שלוקחים הערבה ומצמידים אותו לאתרוג לרמז שבדור הזה גם הערבה

חלב, ובשעה שתיים וכו', ולאחר שיצא הרופא אמר הרה"ק למשמשיו היות ומצוה לשמוע לדברי הרופא, אך באם אין אפשרות לקיים בגופו מצוה אפשר להעשות ע"י שליח, לכן עושה אותם שליח, ולזה אמר שישתה בשעה עשר וכו'.

(שיח"ק עם חותן המלך הגרש"א אונסדורפר זצ"ל, חוה"מ סוכות תשס"ב)

האדמו"ר מגור: ביום הראשון הקפידו יותר ליטול מיד בנץ החמה, בחוה"מ לא הקפידו תמיד כ"כ שיהיה בנץ דווקא, אבל עכ"פ הקדימו.

מין שליט"א: בצאנז נהגו לברך על הד' מינים רק קודם הלל.

האדמו"ר מגור: נהרא נהרא ופשטיה...

מין שליט"א: רוב העולם אכן נהגו ליטול ולברך קודם התפילה.

מין שליט"א: יש מהחת"ס זי"ע שירים ופיוטים שחיבר בעצמו, וזאת חיבר בימים שבין יוהכ"פ לסוכות, שאחר יום הקדוש כשנתכפר הכל, וראה שאין בידו עוונות, היתה בדיחא דעתיה, ועלה ברעיונו השירים לכבוד השי"ת.

האדמו"ר מגור: הכה"ג היה אומר בוידוי ביוהכ"פ חטאתי עויתי פשעתי, והרי בוודאי לא היה אומר שקר בוידוי ביום הקדוש, א"כ נראה מזה שהיה צריך שיהיה בו איזה צד חטא, והוא פלא, הכה"ג הרי היה מורם מעם, וכי באיש כזה ביום הקדוש ביותר, יהיה צד חטא.

מין שליט"א: כל אחד והבחינה שלו, דהיינו לפי מעלתו שנתעלה כ"כ היה מחשיב בעצמו לחטאים גם דברים דקים שלגבי אחרים לא נחשב לעון כלל.

מסופר כי הרה"ק מבארדיטשויב זי"ע נאנח ואמר לאחר יום הקדוש: אמרתי היום שקר בתפילה, שאמרתי חטאו עוון ופשעו עמך בית ישראל, וזה שקר - כי בני ישראל לא חטאו...

ובאמת רואים בפייט בשני הימים לר"ה בשחרית, שמונה והולך כל אבות העולם מאדה"ר והאבות הק' ושאר גדולי עולם, שכולם היה בידם חטא, שהרי אם תמצה עומק הדין מי יעמוד לפניך, וגם במלאכיו ישים תהלה, והיינו שכלפי מעלה בדקדוק הדין הרי זה בלי שיעור, וא"א לצאת ידי חובה.

וכמו"כ הכה"ג שהגיע למדריגה נעלית כזאת היה נחשב בעיניו עון, גם מה שאצל אחרים לא הוה עון, וע"ז היה אומר חטאתי עויתי פשעתי.

במדרש איתא על הכה"ג שבשעה שנכנס לקודש הקדשים נעשה כלפיד אש.

האדמו"ר מגור: הרי רואים שהכה"ג היה אומר בתוך הוידוי את השם המפורש, ובוודאי לא היה אומר בשעה כזו דבר שיש בו צד שינוי מן האמת, ואם אמר חטאתי עויתי פשעתי, אני וביתי, הרי בהכרח שהיה מוצא בעצמו איזה צד חטא עון ופשע.

הרופא מה הרבי יושב ומהרהר, וענה ואמר אני מהרהר טוב על ישראל... וביום ראשון חזר הרופא והחל לשאול לסדר היום של הרה"ק, ובשומעו זאת אמר שמוכרח חמש פעמים ביום לטעום משהו כדי שיתחזק לבו קצת, ורשם לו שבשעה עשר ישתה כוס

האדמו"ר מגור: בטור (סי' תקפ"א) מביא מהמדרש (ויק"ר ל"ז, תנחומא אמור כ"ב) עה"פ ולקחתם ביום הראשון, ראשון לחשבון עוונות, ובט"ז מקשה האיק יכול להיות שההכנה לדבר יהיה יותר מהמצוה עצמה, דהיינו שבימים עד סוכות עדיין לא התחיל חשבון עוונות, ורק ביום ראשון של סוכות מתחיל החשבון עוונות. ובשפת אמת (סוכות תרנ"ז) פירש שאף אם ח"ו יארע בימים אלו דבר חטא, מ"מ אין החטא יכול לעכב האור וקדושת הסוכות, אחרי יו"כ שנעשים כל ישראל נקיים לגמרי, אף אם ישל ויחטא אין זה מפריע לזכות להארת החג, עיי"ש.

מין שליט"א: ביום טוב מתחיל החשבון מחדש.

בשל"ה הק' (מסכת סוכה נר מצוה) מביא מהגהות מהרי"ל שגם בד' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות ישנו גם המשך של מחילת עוונות, שאינו מתחיל למנות עוונותיהם של ישראל אלא מיו"ט ראשון של סוכות יעו"ש.

האדמו"ר מגור: אכן רואים שישנם כאלה שכמה ימים לאחר יוהכ"פ עדיין מרגישים חולשה מחמת צום יום כיפור, וכפי הנראה גם זה מצטרף קצת לעינוי של יוהכ"פ.

מין שליט"א: כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה בדרך כלל נוסע למקומות הקדושים בימים שאחר יוהכ"פ, ואמר שקודם לכן אינו מרהיב בעצמו לנסוע, אך אחר כפרת יום הקדוש יכולים לנסוע... כמה שנים שהיה נוסע בימים שבין יוהכ"פ לסוכות.

בימים הללו רואים בבני ישראל את חביבות המצוה.

האדמו"ר מגור: שהם טרודים במצוות... (כמובא שם במדרש תנחומא).

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת...

מין שליט"א: בחז"ל נקרא מצות סוכה 'מצוה קלה', כמו שאמרו מצוה קלה יש לי וסוכה שמה (ע"ז ג.)...

האדמו"ר מגור: מובא באמרי אמת שבמצות סוכה נאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת, וככל שעוברות השנים ומתרכיבים הדורות יש יותר "למען ידעו" דורותיכם, הדורות האחרונים יש להם יותר שייכות אל מצות סוכה...

מין שליט"א: מתי קיימו בגור מצות נטילת הד' מינים, האם מיד בבוקר קודם התפילה?

האדמו"ר מגור: אכן, נהגו ליטול מיד בבוקר, בשעת נץ החמה.

מין שליט"א: גם בחוה"מ?

שלא הוציאו שנתם. אך אין זה כך, שהרי לפי החשבון בגמ' יומא (ט' ע"א) שבמשך יותר ממאתיים שנה נתחלפו הכהנים גדולים בכל שנה, והיינו לא שהיה רק מקרים בודדים שהכה"ג לא הוציאו שנתם, אלא היה זה מדי שנה בשנה. א"כ היה הכה"ג יודע כשנכנס לפני ולפנים שהוא לא ישאר לחיות רק עוד סוף השנה, ואעפ"כ נכנסו במסירות נפש בפועל ממש. ואף הגדילו לעשות שמסרו כל ממונם למלכות כדי שיבחרו בהם לכה"ג, שיוכל לעשות העבודה פעם אחת, ואף שידע הכה"ג שימות במשך השנה, מ"מ היה מוכן למות עבור לעשות העבודה בביהמ"ק. אך סוכ"ס לפי שלא היו ראויים לגמרי אכן לא הוציאו שנתם רח"ל.

בימים הללו הרי טרודים במצוות, א"כ איני רוצה לעכב...
(מתוך שיח"ק בביקור אצל כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א י"ב תשרי תש"ע)

מרן שליט"א: מיתאמרי בשם הגר"א זי"ע שהיה אומר: הנה לתאר לכם האיך היה נראה אמורא או אפ"ל תנא אני יכול עוד לתאר לכם, אך לתאר האיך היה נראה יהודי פשוט בזמן הבית, זאת א"א לתאר ולצייר... והיינו שאין לנו השגה כהיום מהקדושה והיראה ששררה בזמן שביהמ"ק היה קיים, שהאורות שנשפעו ויצאו מהביהמ"ק השפיעו על כל העולם כולו. זאת ביהודי פשוט, וכ"ש וק"ו הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים שאין לנו שום השגה בקדושתו.

האדמו"ר מגור: בבית שני היו מהכהנים שלא היו כ"כ ראויים...

מרן שליט"א: גם על זה יש דבר פלא, מה שמביא בספר החיים לאחי המהר"ל מפראג זצ"ל שמבאר דכפי הנראה שבבית שני היו מהכהנים אינם ראויים,

האדמו"ר מבעלזא: בצאנז ידוע שהקפידו מאד על שינה בסוכה.

מרן שליט"א: ידוע כן על זקה"ק מרן הדברי חיים זי"ע שמסר נפשו ממש גם כשירדו גשמים, ואמר 'אהיה הדיוט עבור השי"ת' (עי' רמ"א, אורח חיים תרלט, ז). ואיני יודע אם גם כל צאצאיו הקפידו בזה כל כך.

מסופר על הגה"ק רבי אריה לייבוש זי"ע מטארניגראד, אביו של זקה"ק מצאנז, שפעם בחג הסוכות כשהתגורר בעיר בראד, נשבו שם רוחות עזות וכמעט מהנמנע היה לישון בסוכה, אך כיון שנפשו איוותה לקיים מצות סוכה כדת ולא רצה לישון יחידי, הזמין אצלו נער חייט אחד שיישן אתו בסוכה. באחד הלילות הסתערו הרוחות והגשמים ביותר עד שהסוכה הוצפה כולה במים, והנער לא רצה ללכת אתו, וניסה לשדלו בדברים ובממון, אך הלה לא הסכים, עד שלבסוף הבטיחו כי אם יבוא אתו יתן לו מחצית מחלקו לעוה"ב, ונענה לו.

לימים חלה אותו חייט ונפל למשכב והגיע למצב של גסיסה, לפתע ראה לפניו את רבי אריה ליבוש ששאלו אם זוכר אותו מעשה, אך החייט לא זכר מאומה, עד שנתן לו כמה סימנים ונזכר בכל המאורע. ויאמר לו: הנה זה עתה באתי לקחתך עימי להיכלי ותשב שם על ידי ותקבל מחצית שכרי, ואולם הברירה בידך אם תרצה ותוותר על הבטחתי יוסיפו לך שנות חיים. והלה שהיה אדם פשוט ומגושם בחר בחיים ומחל על ההבטחה, ומיד החל להזיע בכל גופו ובתוך כמה ימים

ירד ממשכבו וחזר לאיתנו. כעבור משך זמן התבונן בכל מה שקרה אתו ונקפוהו מצפוני לבבו בחרטה והתמרמרות על אשר עשה, וכשנודע לו כי יש בן לאותו צדיק בעיר צאנז, נסע אל זקה"ק והגיש לפניו פתקא ושפך את מר לבו. וכששמע זקה"ק את סיפורו עבר חיוך קל עבר על פני קדשו... וי"א שאמר: נער בלייבט נער און מקח בלייבט מקח... בבעלזא היו ישנים בסוכה?

האדמו"ר מבעלזא: אא"ז הרה"ק מהר"ש זי"ע היה ישן בסוכה, ולא רק הוא אלא גם הרבנית (הצי' מרת מלכה) ע"ה היתה ישנה בסוכה מיוחדת. וא"ז הרה"ק מהר"י זי"ע רצה פעם לישון בסוכה בלילה, אך נתקרה, ומאז לא ישן. וזקיני הרה"ק מהרי"ד זי"ע היה יושב כל היום בסוכה והיה מתנמנם קצת, ונהנה שיצא בזה ידי השינה בסוכה, כי בלילה לא היה ביכולת לישון בסוכה.

מרן שליט"א: והרה"ק מהר"א זי"ע כאן בארץ ישראל היה ישן בסוכה?

האדמו"ר מבעלזא: לא, אלא היה שולח שני שליחים שישנו בסוכה במקומו.

מרן שליט"א: כמה שכבר ישנו הצדיקים...
האדמו"ר מבעלזא: ואביכם זי"ע היה ישן בסוכה?
מרן שליט"א: אכן.

האדמו"ר מבעלזא: גם בחוץ לארץ?
מרן שליט"א: אכן. והיו מכסים הסוכה בסכך הרבה. וזכורני מאחד השנים באמריקה שכמעט כל ימי הסוכות לא חדל הגשם, ועכ"ז לא וויתר על אכילה

יכול להרע לו, יותר ממה שהיה במצרים (שמות יב, כג) ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. ואולי י"ל דלפי גודל מדריגתו, שצדיקים הקב"ה מדקדק עמהם כחוט השערה (יבמות קכא, ב), נחשב אצלו לפגם מה שחשש לישון יחידי ולא בטח על מצות סוכה דאגוני מגני ואצולי מצלי. ואותו חייט שהפסיד את שכרו, ברור הדבר שהוא לא היה ראוי לכך ולפיכך המתינו לו עד שהזקין שמא ישלים את עצמו במעשים טובים, ולבסוף שעדיין לא היה ראוי נסתבבו הדברים שימחול ויותר על כך.

^א וראה לכ"ק מרן זי"ע, בשפע חיים, ירח האיתנים ח"ב, עמ' קצג: ומעודי תמהתי בזה שהוצרך זקה"ק לטרוח ולבא מעולם העליון לבקשו שיוותר על ההבטחה, שכנראה זה עכבו מלקבל כל שכרו בעוה"ב, ומדוע לא השלימו לו כל שכרו כיון שמסר נפשו ונתן זאת רק כדי לקיים מצות סוכה. וכעת התבוננתי דיש להסתפק אם גם בסוכה אסור לישון יחידי, דאפשר לומר שקדושת הסוכה משמרתו לאיש מישראל היושב שם בקדושה ובטהרה, והאושפיזין קדישין באים אליו ומברכים אותו, ושום משחית לא

בצאנז היו מכינים כסא עבור האושפיזין?
מרן שליט"א: אכן.

האדמו"ר מבעלזא: כסא אחד?

מרן שליט"א: אכן. ומסופר שבכל לילה היה דוחק גדול והיו נדחפים מאד סביב זקה"ק וגם על הכסא, אבל באושפיזא דיצחק היה שורר שם פחד ואימה ושום אדם לא הרהיב להידחק סביבו, בבחינת פחד יצחק.

האדמו"ר מבעלזא: והדליקו נרות בסוכה?

מרן שליט"א: אכן, שבע נרות¹.

האדמו"ר מבעלזא: והיה מדליק זאת בעצמו?

מרן שליט"א: לא.

האדמו"ר מבעלזא: וזהו מלבד הצ"א נרות?

מרן שליט"א: אכן, שבנוסף לנרות נהוג לתלות צ"א לעמפלעך², וכן צ"א תפוחים או אתרוגים. מלפנים היו מדליקים צ"א נרות וכיום עושים עם לעמפלעך. ושתו לחיים ואחלו זה לזה בברכת השנים, וליווה האדמו"ר מבעלזא שליט"א את מרן שליט"א עד לפתח הבית, ונפרדו לשלום.

(מתוך שיח"ק בביקור אצל כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, כ"ב אלול ע"א)

ושינה בסוכה, והיו מכסים הקערות עם ניילון וכו'.
האדמו"ר מבעלזא: ומה עשו לגבי מי שרוצה לנוח בליל א' דסוכות לפני קידוש (כשעדיין לא בירך לישב בסוכה)?
מרן שליט"א: כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע לא היה נכנס לסוכה עד קידוש, אבל בשנות זקנותו כשהיה חלש והוצרך לנוח לאחר התפילה, היה מבקש מאחר להוציאו ידי חובתו בברכת לישב בסוכה לאחר קידוש, כדי שיוכל להיכנס לסוכה ולנוח קימעא. אבל עכ"פ בליל א' של סוכות לא היה מתמהמה והיה מקדים להיכנס לסוכה לעריכת השלחן בכדי למהר לקיים מצות סוכה, והיה אומר שצריכים למהר שמא יתחיל לירד גשם³.

האדמו"ר מבעלזא: הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע היה אצל הרה"ק מלובלין זי"ע בסוכות, ובליל א' נכנס לסוכה של הרה"ק מלובלין לפני שערך השולחן, ועשה שם קידוש ואכל. ואחר כך כשנכנס הרבי מלובלין לסוכה, שאל: מי לקח ממני את האורחים שלי...

כל ימי החג, שהיו מסיימים התפילה והנענועים בשעות אחה"צ, ואח"כ ערך מיטאג טיש, ומיד כבר היה מנחה ומעריב ושוב ערך שולחנו שנמשך עד אל תוך הלילה... מי שלא היה שם אינו יכול להעלות על דעתו את העבודה שראו אז, והיה אז ממש בבחינת לא ראינו שינה בעינינו (סוכה נג, א), וכמעט לא היה שייך להחזיק מעמד בכל התפילות והשולחנות משך כל ימי החג.

אב"ד ק"צ נתניה: לאחר חג הסוכות היה נוסע לכותל המערבי?

מרן שליט"א: לא. פעם היה שנסע מיד לאחר חג השבועות (בשנת תשכ"ז)¹.

אמנם היה כמה פעמים שנסע למירון בימים שבין יו"כ לסוכות, והיה פעם שאף שהה שם במירון בשבת שבין יו"כ לסוכות (בשנת תשכ"ד או תשכ"ה)¹.

הגר"נ בידרמן: הוא אמר הענין בזה?

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע במשך כל ימי חול המועד לא יצא מהסוכה כלל (עי' יסוד ושורש העבודה, שער האיתון, פרק יב), מלבד לתפילות ולדברים הכרחיים ביותר, ולפעמים גם התפלל בסוכה. היאך נהג זקינכם (כ"ק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זצ"ל) בזה?

הגר"נ בידרמן: גם הוא מיעט מאד לצאת, ובמיוחד שלא לנסוע למקום אחר וכדו'.

מרן שליט"א: היו שנים שמרן אדמו"ר זי"ע נסע לכותל המערבי בחול המועד פסח, אבל בחול המועד סוכות לא נסע, כי כאמור לא יצא מן הסוכה.

הגר"נ בידרמן: המחותן (אב"ד ק"צ נתניה) שליט"א סיפר לי מקודם על העבודה של כ"ק מרן זי"ע בחג הסוכות שהיה למעלה מן הכוחות ולמעלה מן הזמן...
מרן שליט"א: אכן, העבודה אז היתה כמעט בלי הפסק

¹ היה אז הפעם הראשונה שהיו יכולים לילך לכותל המערבי, ומרן זי"ע ששהה באותו חג שבועות בארה"ב, הגיע מיד לאחר החג בכדי להספיק ולהיות בכותל המערבי עוד בתוך שבעת ימי התשלומין.

² אודות שבת זו הובא בבטאון צאנז (אייר תשס"ד): ביום וערב שבת שבין יום הכיפורים לסוכות בשנת תשכ"ה, לפני תפלת שחרית שלח מרן זי"ע להודיע כי בדעתו לנסוע לשבת קודש למירון... מובן מאליו גודל התדהמה שהותירה הודעה מפתיעה זו, שכן עדיין לא הכינו שום מקום אכסניה ושאר הצרכים. ברם, הדבר יצא אל הפועל, כשהמשב"ק המסור הרה"ח ר' יהושע וייצנבלום ז"ל אירגן את כל הנצרך על הצד היותר טוב, ומרן זי"ע נסע בלווית מנין מצומצם, והתאכסן אצל אחד הדיירים שם בכפר מירון. כל התפילות ועריכת השולחן היו בכפר, ורק השוה"ט של עידן רעוא דרעוין נערכה באהל הרשב"י, בהיכל ציונו של התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון. את הספרים להכנת הפלפול שלח מרן זי"ע את משמשו הרה"ח ר' שמשון שמעיה להביא מבית הרה"ג רבי מאיר שטרן שליט"א, רבה של מירון.

² וז"ל המטה אפרים (סימן תרכ"ה סעי מ"ד) אחר שיכנס לסוכה והשלחן ערוך והכל מתוקן לסעודה אין לעשות שהות אפילו בענין לימוד, רק יעשה קידוש מיד, ומכ"ש אם אין הרקיע בטירתו ויש לחוש שמא ירדו גשמים שלא ישהה כלל.

³ כ"כ החיד"א בספר עבודת הקודש (מורה באצבע, אות קפט): ילך לסוכה ויצוה להביא כסא ומעיל מפואר על גבה לזכר ז' אושפיזין עילאין קדישין, מעין דוגמא שעושים ביום המילה כסא לאליהו הנביא זכור לטוב, וכתוב בזוהר הקדוש דאי לא מתקנין ליה כסא לא אתי, זאת היתה להחרדים לדבר ה' להזמין כסא לז' אושפיזין עילאין קדישין.

¹ ראה פרע"ח, שער החג הסוכות פרק ג: וטוב להדליק ז' נרות, נגד ז' צדיקים הבאים בסוכה וכו', והובא בשע"ת, סימן תרכ"ה ס"ק א.

¹ ראה דרכי חיים (אות קה): בסוכה היו מדליקין נרות, ומלבד הנרות היו מדליקין צ"א נרות עם שמן בכל לילה.

מרן שליט"א: הוא אמר שלפני יו"כ הוא מפחד לבוא למקום קדוש זה כיון שאינו ראוי לכך, אבל לאחר יו"כ זוכה כל יהודי לאיזה זיכוך וטהרה ואז הוא יכול כבר לנסוע.¹

הגר"נ בידרמן: היו שנסעו למירון לפני ראש השנה, והמליצו על כך את מאמרם ז"ל (ר"ה טז, א) בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון... הם אמרו שלוקחים את רשב"י כעורך דין...

אב"ד ק"צ נתניה: מסופר מהחתם סופר זי"ע שאת השירים שלו חיבר בימים שבין יום כיפור לסוכות.²

מרן שליט"א: הוא אמר שבימים אלו לא היה יכול ללמוד מגודל הדביקות ולכן חיבר שירים.³

יש מביאים שבשו"ת חתם סופר ישנם תשובות מכל הזמנים והימים, כמו קודם פסח ועשי"ת וכו', מלבד מהימים בין יו"כ לסוכות, ונראה שאז אכן היה שרוי בדביקות.

הגר"נ בידרמן: מסופר מהחת"ס זי"ע שבעשרת ימי תשובה לא היה יכול לילך בעצמו מרוב פחד ואימה, והוכרחו להוליך אותו.

מרן שליט"א: פעם בערב יום כיפור התעסק החת"ס בשידוך של יתומה, ואמר אח"כ שראה שאין לו שום זכות ולכן עסק בזה כדי שיהיה לו עכ"פ איזה זכות...

מרן אאדמו"ר זי"ע היה מספר על מכתב מזקה"ק בעל בני יששכר זי"ע הכתוב בכתב ידו, וכתב אותו בחודש אלול והיה נראה שהאותיות אינם כתובות כסדר, אלא מעלה ומטה, ובו כותב בין היתר: ולא אוכל להאריך מחמת שידי מרתתין כשאני כותב מפחד ה' וממורא

אגב יסופר, כי בין הבאים לאותה שבת, היה גם הרה"ח ר' שמואל פולק ז"ל, אשר מפאת שלא החסיר מעולם שום שולחן אצל מרן זי"ע, החליט שיסע אף הוא למירון, על אף שבקשו מהקהל שלא יצטרפו למסע. בהגיע עת עריכת השולחן נמסר לו שלא יתנו לשום אדם להיכנס, זולת המשמשים בקודש בלבד. ברם, הוא לא התייאש ונשאר לעמוד סמוך לחדר עריכת השולחן. ויהי בהיכנס מרן זי"ע, וטרם התחיל לומר את זמירות השבת, הבחין שלא הכינו עבורו את הי"ב חלות. הוברר הדבר, שמרוב הבהילות בערב שבת שכחו להביא את הי"ב חלות. לפתע נזכרו כי ר' שמואל עומד פה בחוץ, וידוע ידעו כי דרכו לבצוע בכל שבת על י"ב חלות... חיש מהר מצאוהו, והוא אישר שאכן מצויים תחת ידו י"ב חלות, אבל הוא התעקש שרק הוא בעצמו ימסור את הי"ב חלות למרן זי"ע... ברירה אחרת לא היתה, וכך מצא ר' שמואל את עצמו נוכח בעת עריכת השולחן...

¹ בספר הליכות חיים (תשרי, עמ' קפח) הביא בשם המשב"ק הגרב"צ רייך שליט"א, שכאשר נסע מרן זי"ע לאחר יו"כ למקומות הק', היה מניח אז התפילין שהיו לו מהרה"ק מפשעווארסק זי"ע, באמר: בשאר ימות השנה אני מפחד לגעת בהם ולהניחם, אבל ממחרת יום הקדוש, ובמקום קדוש, אני מתיר לעצמי להניחם.

² על כך כתב נכדו הגאון רבי שלמה אלכנסדרי סופר זצ"ל, בנו של הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא, בהקדמה לספר "שירת משה" שהו"ל בווינה בשנת תרס"ב: ונאמן עלי אבא מארי (הגרש"ס) זצללה"ה שהעיד בגדלו אשר אזנו שמעה ממר אביו (החתם סופר) כד נפקין זקוקין דנורא מפומ"י בתשובה על שאלתו מדוע לא יוסיף לשיר שירים בפרעסבורג כאשר שר לפנים בהיות איתן מושבו בק"ק דרעזניץ אשר בימי עלומו

יום הדין.

אותם הצדיקים שלא היה להם סיבה לפחד מימי הדין, הם היו מפחדים... בלעלוב אכלו מזונות בסוכות?

הגר"נ בידרמן: אכן.

מרן שליט"א: וברכו לישיב בסוכה...

הגר"נ בידרמן: אכן, והיו אוכלים לכה"פ כביצה.

מרן שליט"א: אכן מי שאוכל צריך כמובן לברך, אבל

אצלנו לא אכלו מזונות מחמת ספק בברכת לישיב בסוכה.

לאחד ששאל אם צריך להישאר רעב ולא לאכול

מזונות, אמרתי שכמובן אין צריך לרעוב, ואם אינו

יכול ליטול ידיו יכול לצאת ולהיכנס שוב לסוכה,

שי"א (עי' ט"ז או"ח סי' תרל"ט ובמשנ"ב שם ס"ק מו) שעל

עצם הכניסה מברכים לישיב בסוכה ואז יאכל.

אב"ד ק"צ נתניה: היה פעם אצל מרן זי"ע שיצא יד"ח

מאחר בברכת לישיב בסוכה...

מרן שליט"א: זה היה בליל ראשון של סוכות, שאז היה

דרכו שלא להתעכב הרבה בין התפילה לעריכת

השולחן, אך עכ"ז נמשך כשעתיים, ובאותו זמן לא

נכנס לסוכה כלל אלא ישב בחדר ספרים וכדו'. אבל

אירע כמה פעמים בזקנותו שהיה חלש ורצה לנוח

מעט, ואז ביקש מאחד שיקדש ויוציא אותו יד"ח

ברכת לישיב בסוכה, ופעם היה זה אני שהוצאתי אותו

יד"ח, ואז נכנס לסוכה הקטנה לנוח מעט עד זמן

עריכת השוה"ט, שאז יצא ונכנס לסוכה הגדולה ובירך

לישיב בשעת קידוש כרגיל.

אב"ד ק"צ נתניה: ראיתי מביאים שיש נוהגים שלפני

במשחר טל ילדותו עת החלה רוח צפונית לנשב בו ולפחת

בחובו זיקי אש האהבה לה' ולתורתו, בארבעת הימים שבין

יוה"כ לסוכות דרכה נפשו הטהורה עוז רוב שרעפיו בקרבו

התפתחו ממסגרותיהם, אז שר משה זמרת יה בחיל ורעדה,

וחרדת קודש פנימה מבלי דעת נפשו [זו"ל הטהור: "וויא איך

יינגער וואר, האבע אין דען פיער טאגען צווישען יו"כ אונד

סוכות פאר דבקות ניכט געוואוסט וואס איך טהון זאלל, זא

האבע איך שירים געזונגען], וכל בעל נפש המתבונן הדק היטיב

בכל הגה ומלה של חרוזי השירים האלה תפקחנה עיניו למצוא

דעת קדושים ולראות רב טוב הצפון בהם אשר בהררי קודש

דברי רו"ל יסודתם, מה גדלו מחשבותיהם ומה רמו

עשתונותיהם הנעלות והנשגבות אוצרות בחפנם ענינים

גבוהים ונעלמים שהם כשוננו של עולם.

וראה עוד בספר ליקוטי חבר בן חיים, ריש חלק ג'; תולדות

הגה"ק מגאלאנטא בריש ספר אור פני יהושע.

כן כתב הגאון הרב משאמלוי זצ"ל במכתבו לספר הזכרון "זכרון

משה" שי"ל בשנת המאה להסתלקותו של החת"ס זי"ע,

שהגרש"ס שאל את אביו "מתי היה לך פנאי לייסד שירים, הלא

לא בטלת מלימודך רגע, והשיב שבמוצאי יוה"כ עד סוכות

מגודל הדביקות לא היה יכול ללמוד, על כן עשה אז שירים".

והוסיף ע"כ הגאון משאמלוי: התבונן בזה כמה גדולה מדרגה

הזאת שכל כך היה דבוק בה' עד שלא יוכל להפסיק הדביקות

להוריד את עצמו אפילו ללמוד התוה"ק שאהב, ויותר הוא

לפלא שבהקדמת שו"ת גורן דוד העיד בשם אביו הגה"ק ז"ל

שאמר שהחת"ס ז"ל היה על דרך שכתב הפרי תואר שקודם

שהיה מחדש איזה דין היה מדבק נשמתו באור האמת ע"ש, אם

כן כמה גדול היה הדביקות אחר יוה"כ"פ.

עוד נהוג אצלנו, וראיתי זאת בעוד סוכות בירושלים, לתלות בסוכה פרוכות ישנים של ארון קודש, המונחים כל השנה בגניזה של בית המדרש.
מרן שליט"א: אולי זהו בכלל 'סדינין המצורירין' שמנו חז"ל (סוכה שם).

על הדפנות גם לא תלו נוי סוכה אצלכם?
הגר"נ בידרמן: לא.

מרן שליט"א: אצל מרן אאדמו"ר זי"ע תלו הרבה נוי סוכה, וכן היה בצאנז שהיו תולים הרבה נוי סוכה.⁹ כן היה נהוג בצאנז לתלות שפיגלעך בסוכה, באופן שהסוכה היתה נראית בתוך השפיגל, וכן היה נראה מתוך שפיגל אחד לשני, באופן שבסך הכל היה נראה כמו שבעה סוכות, ומרן הדברי חיים היה אומר שיש כאן ז' סוכות.¹⁰

מעשה היה שישב מרן הדברי חיים בסוכה בליל הושענא רבא ודיבר מעניני העולם, על הא ועל דא, והיה נראה שעוסק בדברים של מה בכך. בתוך הדברים אמר שישנם ז' תיבות שמתחילים באות ק', ואלו הן: ק'אלאמייער ק'רייז ק'ייזערליכער ק'עניגליכער ק'ונטצליכער ק'וימען ק'ערער...

ואז עמד שם חסיד אחד שהיה נוסע לרבי אחר צדיק וקדוש, והרהר בלבו על כך שיהודי צדיק כמו הרב מצאנז מדבר דברים כאלו בתוך הסוכה בזמן נעלה כזה. לפתע פנה אליו מרן הדברי חיים ושאלו אם הרבי שלו גם מתנהג באופן כזה, וענה החסיד, חלילה, מורי ורבי הקדוש דבוק תמיד בעולמות העליונים, ומעודו לא ראיתיו שח שיחה בטילה. נענה מרן הדברי חיים ואמר: א וודאי, ידעתי שלא כל אחד יכול לעשות זאת, זה היה יכול רק הרב הזקני [הרה"ק מראפשיץ], דאס

שמברכים ברכת לישב בסוכה בליל ראשון אין הם מתיישבים כלל, וגם לא בתוך הבית.

בחת"ס (שו"ת חת"ס או"ח סי' קפד) דן בענין אם מותר להשתמש באתרוג שתלה לנוי סוכה עבור הנענועים.
מרן שליט"א: וכותב שם שמותר, דכיון שהנענועים הם מצוה מותר להוריד מהנוי סוכה לצורך זה ואינו נחשב שנהנה מזה כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו.

אב"ד ק"צ נתניה: וכותב עפ"ז, דגם מי שאין לו מה לאכול ביו"ט, מותר לו לאכול האתרוג של הנוי סוכה ואין בזה ביזוי מצוה.

מרן שליט"א: מצינו בר' חנינא (סוכה לו, ב) שבכל יום היה אוכל חתיכה מהאתרוג ואח"כ היה יוצא בה יד"ח (ועי' ריטב"א שם שהתנה ע"כ מתחילה).

מזה יש סמך גדול ל'תימענער אתרוגים' שאפשר לאוכלם חי, משא"כ האתרוגים שלנו שהם מרים מאד וא"א לאכלם רק אחר בישול הרבה בצוקער וכו'. ואכן אני מקפיד לקחת גם אתרוג כזה, ויודעני גם ממרן אאדמו"ר זי"ע שלקח פעם תימענער אתרוג, אבל לא תמיד.

מרן שליט"א: זקינכם זצ"ל הקפיד איזה אתרוג ליקח?
הגר"נ בידרמן: לא היתה לו קפידי מסוימת.

החת"ס בתשו' (או"ח סי' רז) כותב על יאנעווער אתרוגים שהם אתרוגים עם מסורת.

מרן שליט"א: אתרוגי ארץ ישראל בוודאי יש להם מסורת, כי תמיד גדלו כאן אתרוגים.¹¹

הגר"נ בידרמן: הרי על ארץ ישראל נאמר (דברים ה, ט) לא תחסר כל בה...

מרן שליט"א: בלעלוב תלו נוי סוכה?

הגר"נ בידרמן: רק משבעת המינים, וכן מה שמוזכר בחז"ל (סוכה י, א) אגוזין שקדים אפרסקין ורמונים פרכילי ענבים ועטרות של שבולין יינות שמנים וסלתות.

נייר צבועים) והוריק את תוכנם של כמה ביצים ומגליונות הנייר וקליפי הביצים היה עושה כעין ציפורי קיר שמילאו את רוב הקיר בסוכה, וממותר המעות היה החסיד הלז מתפרנס בכל השנה ואף השיא מכסף זה את צאצאיו.

עוד אמר כ"ק מרן זי"ע בשוה"ט ח"י טבת תשל"א, ביומ"ד של זקינו הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע: וראיתי דרכו של כ"ק אאמו"ר זי"ע שהיה דר בבית מיושן מאד שחשכה היתה שורה בה וכמעט לא חדר לתוכה אור השמש, אולם כשהגיע לדבר מצוה היה מהדר שיחיה בהוד והדר, ובמצות סוכה היה מהדר ליפותה בטעם ובחן, ופיזר עליה ממון רב מאד ומדי שנה בשנה היה מוסיף קישוטין ונוי סוכה למכביר.

⁹ וראה ביאור נחמד בזה להגה"צ מלינז זצ"ל בספר צבא אהרן, ירח האיתנים, מנהגי צדיקים, אות ד.

¹⁰ אודות דרכו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע להיות משתעי לישנא דחכמתא ובמילתא דבדיחותא, כתב הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע (דברי תורה, מהדורא קמא, אות צז) וז"ל: "כפי שידענו מרבנותינו הקדושים ז"ל מדרכי תלמידי הבעש"ט זי"ע, אשר גם במילי דבדיחותא שלהם כווננו תמיד סודות נוראות, כמו זקני הגה"ק זי"ע מראפשיץ שהיה דרכו במילי דבדיחותא והסכימו כל הצדיקים, גם רבותיו זי"ע, כי עומק כוונתו עד אין חקר. ותלמידו מרן הגה"ק מצאנז זי"ע בעל דברי חיים אמר עליו, בעת שהיה אומר מורי הרב מראפשיץ מילתא דבדיחותא בעומק כונתו ויחודיו, רעשו השמים".

¹¹ ועי' בשו"ת מחנה חיים, ח"ג סי' מ"ט שהשיג על דברי רבו החת"ס באריכות בד' השגות, ובשו"ת מהר"ם שיק, או"ח סי' שכג, במכתב לבעל מחנה חיים, תירץ כל מה שהשיג עיי"ש.

² עי' שו"ת אבני נזר, חו"מ סי' קטו, וז"ל: ובוודאי על אתרוגי א"י מצד הסברא אין חשש, שתמיד היו שם גידולי ישראל ויש לנו מסורת דור אחר דור, ותחילה כשהיה ארץ ישראל שמש כמה שנים, פשיטא שלא הי' אז מי שירכיב בשגם מאחר שלא עשו מהם עסק לא היה נחוץ להם להרכיב, ומה שתחילה ברכו הכל על קורפי, כי לא היה להם עצה אחרת כי היה דבר קשה מאד להביא אתרוגים מא"י לכאן, וגם כי גדל מעט, אבל אם נוכל לעשות תיקון להביא אתרוגים מא"י ויהיה משגיחים גדולי ישראל שלא יהיה חשש הרכבה, פשיטא שאין דבר מחויב ומצוה רבה כזה.

וראה בשפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"א פרשת תבא: וכן באתרוגים לחג הסוכות, אף שבצאנז לא לקחו אתרוג ארץ ישראל מחמת שלא היו מהודרים כ"כ כשאר אתרוגים והעדיפו את ההידור, אבל הצדיקים לבית בעלזא הקפידו לקנות אתרוג מארץ ישראל, ובשביל ההידור לקחו גם אתרוג נוסף. וידוע שהגה"ק בעל נפש חיה זי"ע קנה קרקע בארץ ישראל כדי לשתול שם אתרוגים, והריץ מכתבים לכל גדולי הדור ושבוהו כולהו רבנן (ראה שו"ת נפש חיה, אורח חיים, סימן א וסימן ד).

³ כן סיפר כ"ק מרן זי"ע בשוה"ט מוצאי יו"כ תשל"ח: היה לו לזקה"ק מצאנז חסיד אחד שלו היה נותן ח' מאות ראניש לצורך נוי סוכה, והלה היה קונה בזה ששה בויגע"ן פאפיר (גליונות

איז בעל שם'סקיט'...

אב"ד ק"צ נתניה: ואחר כך הוסיף מרן הדברי חיים ואמר: גלוי וידוע שלא אמרתי דבר שאין בו מסוד בריאת שמים וארץ וסוד סוכה ושבעה אושפיזין וסוד ארבעת המינים".

מרן שליט"א: אכן ידוע שהרה"ק מראפשיץ זי"ע היה משתעי בלשון חכמתא, ומחמת כן לא היה מרן הדברי חיים קורא לו 'רבי' אלא הרב הזקן, באמרו שלא השיג אותו.

פעם כששאלו את מרן הדברי חיים למה אינו קורא את הרה"ק מראפשיץ בתואר רבי, סיפר כי פעם בחג הסוכות היה יחד עם ידידו הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע אצל רבם הרה"ק מראפשיץ, ובשעה שניגנו בכלי זמר בשמחת בית השואבה, קרא להם הרה"ק מראפשיץ ואמר: ראו כיצד הכנר פורט במקלו על הכינור, דעו כי מתגאה הוא וסובר שאין כמותו עוד בעולם... אחרי כמה דקות שוב קרא להם ואמר: היודעים אתם, שואב המים, כשהוא נושא את דליי המים על המוט, הוא מתגאה וסובר שאין כמותו עוד בעולם... כן אמר כע"ז דברי חכמה. למחרת שאל הרה"ק מראפשיץ את מרן הדברי חיים, אם הבין למה

התכוון בדבריו אמש, והשיב מרן הדברי חיים שהוא פירש את דבריו בחמשה אופנים, והחל לאמרם, והגיב על כך הרה"ק מראפשיץ שלא לזה נתכוון, ומיד החל למנות מאה פירושים על אותם המלים, וסיים מרן הדברי חיים ואמר: עד עשרים פירושים עוד הבנתי, אבל לא את היתר שהיו עמוקים מאד וגבוהים מהשגתי, וכי איך אני יכול לקרוא לו רבי...

רואים זאת ביותר בהסכמה של מרן הדברי חיים לשו"ת תולדות אברהם מהרה"ק מאוליינוב זי"ע, שמתחילה יש את הסכמותיהם של הרה"ק מראפשיץ ושל העטרת צבי ועוד צדיקים, ומרן הדברי חיים כותב שכבר הסכימו הצדיקים הנ"ל, ועל העטרת צבי כותב 'רבינו' משא"כ על הרה"ק מראפשיץ. הרה"ק מאוליינוב היה גאון ואדם גדול מאד, וכן בעל מקובליי.

הוא נסתלק ביום ב' של ראש השנה (תקפ"ד), ובאותה שנה כשחזרו החסידים אצל הרה"ק מראפשיץ זי"ע מאמירת תשליך בשירה וזמרה ובריקודין כמנהג חסידים, הביט בהם הרה"ק מראפשיץ מבעד חלון ביתו, ולפתע הבחינו החסידים שרבם מחוויר ומחווה בידו להפסיק את השמחה. החסידים עצרו מריקודם

ששה קופי"ן, היה מהרהר: היתכן, רב וצדיק כהרב מצאנו שיח שיחת חולין כזאת בשולחנו? ומי יודע אם החסידים לא ילמדו מכאן היתר לקרוא דברים בטלים בעתונים וכדומה. לפתע נענה מרן הדברי חיים ואמר: "הנה יושב אתנו כאן רבי הלל שאינו סובל עוולות, ובוודאי רע בעיניו המעשה שמדברים דברים של מה בכך, אבל אני אומר לכם, כי הרב הקדוש מקאמינקא כיוון באותה שיחה לכוונה גבוהה ונשגבה, ממש ככוונותיו של הכהן הגדול בעבודתו הקדושה ביום הכיפורים לפני ולפנים..."

ובספר אוהב שלום לתולדות הרה"ק מקאמינקא זי"ע (עמ' קכב, בהערה) מובא, כי כ"ק הרה"ק בעל קדושת ציון מבאבוב זצ"ל הי"ד היה פעם אצל זקינו הרה"ק רבי יהושע מקאמינקא זי"ע (חותן אביו הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע), וראה את ה"קוימען קערער" (מנקה ארובות) עובר על ידם. ושאל אז הרה"ק מהר"י מקאמינקא לנכדו אם יודע הסוד של חמשה קופי"ן, ק"ייער ק'עניגליכער ק'אמינקער ק'ומען ק'ערער...

¹⁰ ראה בשפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"ב, פרשת תרומה: כמו שבספה"ק נועם אלימלך יש צורות כוכבים שרמזים בהם רזין דרזין, ראיתי גם בכתב יד קדשו של זקה"ק בעל תולדות אברהם מאוליינוב זי"ע, בתוך קונטרס שלם מחידושי תורתו בכתב ידו שמונח ברשותי וכבר נדפסו בספרו תולדות אברהם, שבכמה מקומות שרצה לציין נקודה, להראות ששורות אלו שייכים למקום פלוני, צייר במקום נקודה דמות צורת ציצים ופרחים, מעשה אומן, שאורך זמן רב לציירו. הוא בוודאי לא היה מבטל זמנו לצייר צורת אומן כזו, והמה דברים גבוהים למעלה מהשגתנו, רזין דרזין, והוא עשה זאת בשעה ששוטט בעולמות העליונים.

וראה עוד שם: פעם הגיע זקה"ק מאוליינוב לבקר בהיכלו של הרה"ק מראפשיץ, וכשהקדימו בברכת שלום עליכם אמר זקה"ק שאינו יכול עדיין לתת שלום. ובעיני הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע שנכח שמה והיה גברא קפדנא, לא מצאו הדברים חן, ונראו כפחיתות הכבוד, שהאורח לא רצה להשיב שלום לאביו שהיה קשיש ממנו. כשהבחין בכך הרה"ק מראפשיץ, אמר לבנו: וכי אינך רואה שהוא עכשו מופשט מגופו [כלווי נשמה]. המתין הרה"ק מראפשיץ זמן מה כשידו פשוטה, עד שהשיב לו זקה"ק מאוליינוב עליכם שלום.

עוד על דרכו זו כתב הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זי"ע בספרו "זהר חי" (פרשת ויחי), וז"ל: "כך ראיתי למורי רבה"ק רבי נפתלי, שבכל דבריו היו יחודים שכליות נפלאות, עד שהייתי מרעיד עליהם. פעם אחת עמדתי מאחוריו ולא ראה אותי, והיה יושב בערב שבת קודש בעת שרצה לילך למקוה והיה מדבר עם הרבנית סיפורים, והבנתי שמדבר בכוונת רחיצת מים חמין במקוה, והייתי מרעיד איך יהיה זה בכח האנושי להלביש ענינים כאלו בסיפורי מעשיות ודיבורים", עכ"ל"ק.

¹¹ כן סיפר כ"ק מרן זי"ע בשפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"ב (פרשת בהעלותך) וראה שם: כך היה דרכו של זקה"ק מגארליץ זי"ע, שכל ימיו דיבר דברי חידודין, ולפני פטירתו אמר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שמימי לא אמרתי א גלייך ווערטיל. גם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שחי בדור דעה ועל מצבתו נחרט, 'יחיד בדורו בחכמת אלקות וביתר שבחים אין לנו רשות כי כן נצטוינו מפיו', הכה באצבע צרדה לפני פטירתו ואמר, כעת נודע לבעל דבר שאינני שייך אליו. זו היתה דרך עבודתם של הצדיקים הקדושים, להסתיר בחכמה את פעולותיהם אפילו ממלאכי עליון, באופן שרק השי"ת לבדו ידע מעבודתם. גם אצל חכמי התלמוד מצאנו (ראה עירובין נג, ב), דהוו משתעי בלשון חכמה, והרבה מאמרים באגדות הש"ס וירושלמי אינם מובנים על פי פשטות, כמו המאמר (שבת ל, ב) רבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מלתא דבדיחותא ובדחי רבנן, ועוד הרבה מאמרים שאין להם הסבר, שעל זה אמר הגה"ק חתם סופר זי"ע, שמי שכופר בנסתר בנגלה, כופר בנסתר בנגלה. והלומד גמרא צריך להאמין שחכמי הש"ס דברו על פי נסתר, והלשונוה הסתומים בתלמוד הם מסתרי תורה, ומי שאינו מאמין בזה עלול להגיע לאפיקורסות רח"ל. יתכן שמטעם זה נכתב הזוהר הקדוש בלשון תרגום, וכן הגמרא כתובה בלשון ארמי, כדי שאפילו מלאכי השרת (עי' שבת יב, ב) לא יבינו את דבריהם.

¹² סיפור דומה לזה מובא בספר כל הכתוב לחיים (עמ' קנ"ט) על אחד מביקוריו של הגה"ק רבי הלל מקאלאמייא בצאנו, שכאשר ישב בשולחנו של מרן הדברי חיים ושמע בתוך דברי התורה איך שמרן אומר בשם הרה"ק רבי שלום מקאמינקא, שראשי התיבות של "קייזר קעניגליכער קאמינקער קרייז קוימען קערער" הם

מפיו".

בדברי חיים בפרשת נח (שם) הוא מביא בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש, ראש השנה, ד"ה הסובל ומעלים) בשם ספרי מוסר (ראשית חכמה, שער היראה, פרק יג; קב הישר, פרק א), שכאשר מכריזין חטא בעולמות העליונים, צריכים לטבול אותו עולם כמה וכמה טבילות, ולכן בהכרח שמכריזין רק את תיקון התשובה שצריך אותו חוטא לעשות, ויוצא מזה התחזקות גדולה שבהכרח שיש תיקון תשובה לכל חוטא.

אב"ד ק"צ נתניה: ישנם דברים שמביא מרן הדברי חיים בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שלא נדפסו בזרע קודש? **מרן שליט"א:** אכן (עי' דברי חיים, פרשת חקת, ד"ה במדרש; פרשת ראה, ד"ה בפסוק ראה, ועוד).

מתחילה לא רצו הבנים הק' להדפיס כלל את הספה"ק זרע קודש מהרה"ק מראפשיץ, וגם מרן הדברי חיים פקפק בזה, אבל בסופו של דבר הסכים לזה"א.

הגר"נ בידרמן: השי"ת יעזור שנזכה ל"זרע קודש"... ונפרדו לשלום.

(שיחת קודש עם המחותן הגר"נ בידרמן שליט"א מלעלוב, סוכות תשע"ג)

השלאק, אבל מרן זי"ע הרגיש בזה מיד וצעק, נו נו... והיו חייבים לפתוח בחזרה את השלאק.

הר"י נוסנצווייג: באחד מלילות החג הגיע כ"ק הגה"צ רבי חיים לייב כץ שליט"א גאב"ד סערדעהלי להשתתף בטיש, וירדו אז מטרות עוז וכולם ישבו עטופים במעילים ובכיסוי על השטריימל, ובוודאי לא היה שיין לאכול אז בסוכה, ואמר הגר"ח"ל שברור אצלו שמרן זי"ע לא יברך לישב בסוכה (עי' פרמ"ג במ"ז או"ח תרלט, ס"ק יז; משנ"ב תרלט, ס"ק לה), אבל מרן זי"ע כן בירך, והיה לפלא (עי' חיי אדם הלכות סוכה כלל קמז).

שהרב אמר לו דברי מוהרש"א, וענה אותו הבחור וא"ל, אפשר שכוונת מוהרש"א כך הוא. ונתבהל הרב שראה שכיוון מוהרש"א לאמת, ונשבע שלא לחבר ספר מאחר שאפי' הוא לא כיוון בדברי מוהרש"א וזלזל בו, וכך יעשו לחיבורו.

^כ כן כתב מרן הדברי חיים בהסכמתו לספר: והנה אם בימי קדם לא צויתי להדפיס חידושי תורתו של אדומ"ר הקדוש הנ"ל, כי ידעתי שגם המחבר הקדוש בחיים חיותו לא הסכים שידפסו חי' תורתו, אולם לאח"ז עלה בלבי שיפה עשו המדפיסים הנ"ל שהוציאו לאור כתבי קודש האלו, כי ידוע שגם הרב מהרח"ו זלה"ה מנע מלהוציא לאור חידושי ומה שקיבל מרבו האר"י זלה"ה, ולא הניח לתלמידיו לכותבם, ואעפ"כ עשו צדיקי הדור כמה תחבולות והתפעלות להעתיקם ולכותבם ולהוציאם לאורה, והארץ האירה מכבודו ומלאו פני תבל, וכן עשו החסידים יקרים הנ"ל שהוציאו לאור מחברת הקודש ולהקרא בשם 'זרע קודש', ומצוה גדולה להחזיק בידם ולקנות מהם הספרים הקדושים הללו וכו'.

ואגב, במהדורא הראשונה של הספה"ק זרע קודש כתב המבלה"ד: אנכי קראתי את שם הספר אור הנר, אמנם רבינו הגאון הקדוש מצאנו קרא את שמו זרע קודש, ומפני שמו ניחת הנני בטלתי רצוני נגד רצונו הקדוש.

בהשתוממות רבה בראותם את צורת רבם משתנה לגמרי, אבל לאחר שהות קלה אמר: למרות שהגנרל נפל באמצע המלחמה, המערכה חייבת להימשך... ומיד רמז בידו הק' שימשיכו בריקודי השמחה. ואחר כך נודע שבאותה שעה נסתלק לבית עולמו הרה"ק מאוליינוב.

אב"ד ק"צ נתניה: מנכדי צאנז היו מי שהמשיכו בדרך זו של דיבורים בנוסח ראפשיץ?

מרן שליט"א: אצל זקה"ק מגארליץ ראו כעין עבודה זו, שכידוע היה אומר הרבה מילתא דבדיחותא אשר טובא גניז בגווייהו, ואכן לפני מותו אמר שמעולם לא אמר ווערטל... אבל שאר הבנים של מרן הדברי חיים לא המשיכו כ"כ בדרך זו.

מרן הדברי חיים כתב עליו "אדמו"ר החכם" (דברי חיים, פרשת נח, ד"ה ולזה אמר הכתוב [בנדמ"ח] ועוד).

אב"ד ק"צ נתניה: גם על מצבתו נכתב "יחיד בדורו בחכמת אלקות".

מרן שליט"א: ומרן הדברי חיים הורה להוסיף על המציבה: "וביתר שבחים אין לנו רשות כי כן נצטוינו

מרן שליט"א: חג הסוכות תשל"ו זכור לרבים, שירדו אז גשמים עזים כל ימי החג ברציפות, מכניסת החג עד אחרי סוכות, בלי הפסק, וכמעט לא היה שיין להיות בסוכה. ואז ראו את מסירות נפשו של מרן אדמו"ר זי"ע למצוה זו, שאכל כל הסעודות בסוכה, ואף ישן שם.

המשב"ק הרב אברהם: כשישן אז בסוכה בגשמים העזים, כיסו את גופו הק' עם פלסטיק.

זכורני באחד הלילות באותו סוכות, כשהיה נראה שמרן זי"ע נרדם, נגשו בחשאי לכסות הסוכה עם

^ט כ"ק מרן זי"ע ביאר זאת (שפע חיים, רעד"ר ח"א, פרשת נח, מאמר י'): גדלה מעלת הצדיקים שאפילו מלאכי השרת לא הכירו בהם ולא ידעו מגדלותם ודרכיהם, כפי שיוסף הצדיק הסתיר מדרגותיו וכוונותיו מאחיו השבטים הקדושים, ורק מלפני השי"ת היודע תעלומות ובוחר כליות ולב לא היו יכולים להסתיר מדרגתם, ומעלה זו היתה אצל הרה"ק מראפשיץ זי"ע אשר שעה קלה לפני הסתלקותו הכה באצבע צרדה ואמר, עתה נודע ל'בעל דבר' שאינני שלו, עכ"ד"ק. וזהו בחינה גבוהה וחכמה גדולה עד מאד, שיוכל לרמות גם את הס"מ, שעד שעה לפני הסתלקותו לא ידע שמרמים אותו. ולכן כינה זקה"ק מצאנו את הרה"ק מראפשיץ בתואר החכם דייקא, בבחינת יוסף שהיה בר חכים והסתיר מדרגותיו מהשבטים.

^פ בסיבת הדבר כתב המבלה"ד במהדורא השניה של הספה"ק, שזה היה מב' טעמים, האחד כי מרגלא היה בפומי' דהמחבר הקדוש ז"ל לומר 'סימן לעבירה הדרוקן' [מלשון הדרוקן - להדפיס], והטעם הב' מחמת היותו נכד הגאון הרבי ר' העשיל זי"ע שהיה לו איזה קפידא מהמהרש"א זי"ע בענין זה.

מעשה זה הביא החיד"א זי"ע בספרו מעגל טוב, וז"ל: הרב העשיל היה לומד בהלכה, וראה דברי מוהרש"א וכעס וזרק הספר לארץ, והיה מצטער איך אומרים על מוהרש"א גדולות ואיך טעה. ונזדמן שם שבא בחור א' ונכנס עמו בדברים, עד

מרן אאדמו"ר זי"ע אכל אז את כל הסעודות בסוכה.¹¹ הרי ידוע שבצאנז היה קפידא גדולה שלא לטעום כלום חוץ לסוכה, ואפילו לגימת מים. ופעם התבטא מרן אאדמו"ר זי"ע שמשוהו חוץ לסוכה הוא כמשהו חמץ בפסח¹²... זכורני בהיותי ילד קטן כבר שית, באחד מימי חג הסוכות לאחר הסעודה יצאתי מהסוכה והתלוויתי אל מרן אאדמו"ר זי"ע, והיה בידי חתיכת פרי, וגער בי מרן אאדמו"ר זי"ע באמרו: היתכן, חוץ לסוכה... והיה נראה מצעקתו כאילו עברתי עבירה חמורה ביותר... וזה חדר לעצמותי עד היום הזה...

הר"י נוסנצווייג: העבודה של מרן זי"ע בחג הסוכות היתה מן המופלאות, כמעט בלי הפסק של תפילות ועריכת שלחנות ואמירת דברי תורה... למרות כל זאת הבחינו בחוש שמעולם לא ראו על מרן סימני עייפות של פיהוק וכדומה, וכן היה בכל ימות השנה, למרות עבודת הקודש בתורה ובתפילה למעלה מהשגת אנושי¹³. עוד פלא גדול הוא שמעולם לא ראו עליו שהוא מזיע... **מרן שליט"א:** לאחר תפילה היו יכולים לסחוט את בגדיו מרוב זיעה כתוצאה מהתאמצותו הגדולה בתפילתו, אבל על פניו לא ראו שום טיפת זיעה¹⁴.

סעודות החג אל ביתו של הרה"ג רבי ישראל ארי' זלמנוביץ זצ"ל, וכך גם לסעודת היום דהושענא רבה שהיתה כבר ממש לעת ערב, והיות והסוכה היתה צרה מלהכיל, נדחסנו אנכי ועוד שלושה מאנ"ש לחלון שהיה פתוח אל הסוכה, כשרק ראשנו בסוכה וגופנו מחוץ לסוכה, וכך התבוננו בעבודת הקודש. רבינו בריך על משקה כלדהו, ולאחר שטעם עבר הגביע מיד אל יד, וכך גם הגיע אל ידיו כשבתחיתו אך מעט מזעיר ובקושי הרטבנו שפתותינו. רבינו שם לב לכך והפנה את שאלתו אלינו, חוץ לסוכה... ואנכי העזתי ועניתי, לא היה כאן אף לא משהו. ורבינו אף שלא הרגיש בטוב, ואף לא נכנס להקפות בביהמדר"ר באותו לילה, עכ"ז קם מכסאו כשאורייתא מרתחא ביה ודפק ד' פעמים על השלחן הטהור עד שכמה דברים נפלו הימנה ארצה, ואמר, אצלנו בצאנז משהו חוץ לסוכה הוא כמשהו חמץ בפסח. רבינו התיישב על מקומו ושוב פנה אלי ואמר, כעת זה כבר לאחר מעשה אך זכור זאת לעתיד.

¹¹ ראה בספר רבינו הקדוש משינאוואו (ח"ב עמ' תשלט) בשם הרה"ח ר' יוסף שמואל פרנקל ז"ל שהיה בשעת מעשה: עת ישב הגה"ק מקאלאשיץ עם חסידיו לשולחנו הטהור, היה מייסר ומוכיח את עצמו. פעם במהלך אחת השיחות התאונן על שפיהק באמצע תפלת שמונה עשרה והתמרמר על כך מאד בהפטירו, הנה אצל ה' זלמן לייב - כשכוונתו למרן זי"ע - לא היה קורה כדבר הזה.

¹² ראה בגליון בצילא דמהימנותא (צו תשע"ו) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר מבאבוב 45 שליט"א למרן שליט"א: עוד סיפר [הגה"צ רבי מרדכי דוד אונגר זצ"ל, חתן הגה"ק רבי משה אונגר זצ"ל חתנו של מרן הד"ח] ששמע ממרן הדברי חיים שסיפר: כשהייתי אברך הלכתי לצדיקי הדור ונדחפתי אצלם לשמוע את היוצא מפיהם, והזעתי מאד, והזיעה בלבל אותי והפריע לי בעבודת ה', וקבלתי על עצמי שלא להזיע יותר, ואכן מאז לא הזעתי...

וראה שו"ת דברי יציב (אורח חיים סימן רלז): ונראה עוד עפ"מ דאיתא (ליקוטים שבסוף מהרי"ל דף פ"ו ע"ב) על מהרי"ל, שלא היה רגיל לכבס סדינין ששוכב עליהן בכל לילה, רק מפסח לפסח, מ"מ נקיים הם משאר סדיני בני אדם ששכבו בהן שבועיים עיין שם, כי בצדיקים כאלו לא שלטה בהם זיעה

מרן שליט"א: בוודאי אי אפשר לכל אחד ללמוד הלכה ממעשה הצדיקים, ויש בחינה אצל צדיקים שאינם מרגישים כלל בגשמים היורדים¹⁵.

הרמ"מ אורנשטיין: שמעתי מאחד שהיה נוכח באותה שנה בטיש אצל מרן זי"ע בסוכה כשירדו גשמים עזים, ואמר בשם מדרש או בשם צדיקים, שכאשר יבוא משיח צדקנו ויהיה סוכת עורו של לויתן, יכנסו כולם לתוכו, גם צדיקים וגם רשעים, ואז ימטיר הקב"ה גשמים מרובים והרשעים יברחו משם ורק הצדיקים ישארו. ואמר מרן זי"ע שאוחזים כעת בתחילת שנת תשל"ו שהוא מסוגל לגאולה כידוע מהרה"ק מקאמארנא זי"ע (ראה זוהר חי, ריש פר' מקץ, וראה ליקוטי תורה להאריז"ל, פר' מקץ), ולכן צריכים להכין עצמנו ולהישאר במסירות נפש בסוכה למרות ירידת הגשמים.

מרן שליט"א: מסתמא הכוונה על פי הגמרא (עבודה זרה ג, א) שלעתיד לבוא יאמרו אומות העולם להקב"ה תנה לנו מראש ונעשנה, והקב"ה יאמר להם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו' מיד כל אחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא.

¹³ ראה להרה"ק מקאמארנא זי"ע בפירושו עצי עדן על משניות סוכה (ב, ט): שמאי מחמיר היה על עצמו ובניו מרוב קדושתו, ושפך לו רבו לעבד ולא עבד לרבו חלילה, ונ"מ דמותר לישב אף גשמים יורדין, ואין זה הדיוט, אלא אדרבה **אם הוא מרוב שמחת מצוה אינו מרגיש בגשמים, מחויב לישב בה**, דגם בבית אם היה לו שמחה בביתו לא היה הולך למקום אחר וכו'. ובשוה"ט נעילת החג שמחת תורה תשל"ח אמר מרן זי"ע בתוך הדברים: ומנהג כל הצדיקים תלמידי הבעש"ט לאכול בסוכה ולברך אף כשירדו גשמים.

¹⁴ וראה בקובץ בחצרות החיים (גליון לב) בשם הרה"ג רבי חיים שמרלר שליט"א רב ביהמ"ד היכל צבי: כידוע היה כ"ק מרן זי"ע מזדרז בליל יו"ט הראשון בכדי להספיק לאכול סעודת יו"ט תיכף קודם שירדו גשמים בחג. זכורנו שבשנת תשמ"א הספיק אכן מרן זי"ע לסעוד את כל הסעודה, והיה שרוי בקורת רוח מרובה וראו על פניו הקדושים את השמחה של מצוה שזכה לסעוד בסוכה. אחר ברכת המזון, פתח וסיפר:

עובדא הוה אצל הגה"ק רבי איציקל המבורגער זי"ע שלא היה יכול לאכול בסוכה מחמת גשמי זלפעות שירדו ללא הרף, ואשר מנעו בעדו מלקיים מצוות סוכה. כעבור זמן מה שמע שהרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע אוכל בסוכה ואצלו אין הגשם חודר לתוך הסוכה. הלך הגה"ק רבי איציקל לסוכתו של הרה"ק מדרוהוביטש וראה שאכן הסוכה יבשה ממים והרה"ק יושב בתוכו ואוכל בניחותא, שאל רבי איציקל את הרה"ק, האין עושה זאת, ענהו הרה"ק מדרוהוביטש שעשה זאת ע"י "שם", כששמע זאת רבי איציקל נענה ואמר, ע"י "שם"? חשבתי שע"י אמונה פשוטה, אזוי קען איך דעך אויך.. (באופן כזה גם אני יכול). ותיכף קם ויצא מן הסוכה.

כשסיים מרן זי"ע לספר זאת, התחיל לצאת מן הסוכה, ומיד אח"כ החל לירד גשם עז וארובות השמים נפתחו, וכל הסוכה הוצפה במים, ויהי לפלא.

¹⁵ ראה בספר הליכות חיים (מועדים, עמ' ריד) בשם הרה"ח ר' נפתלי חיים גוטמן ז"ל מבני ברק: היה זה בשנת תשי"ח, השנה הראשונה לשהייתו של רבינו זי"ע בקרית צאנז בירח האיתנים, כשבניית ביתו נאוה קודש טרם נסתיימה, וע"כ בא רבינו לכל

המשב"ק הרב אברהם: הגם שבגדיו הזיעו לאחר התפילה, אבל תמיד היו רעננים כחדשים וכמעט לא

היו צריכים לכבסם.¹⁰

(מתוך שיחות בסעודות השב"ק פר' וארא תש"פ)

אב"ד קהלתנו הק' בב"ב: לענין זמן נטילת לולב נהגו רוב העולם שמברכים בבוקר קודם התפילה, וכאן ובעוד מקומות נהגו שרק קודם הלל מברכים על הלולב, ומה הטעם חילוקי מנהגים בזה?

מרן שליט"א: במחבר (סי' תרמ"ד סעי' א') מפורש וז"ל: 'שחרית אחר חזרת התפילה נוטלין הלולב ומברכים על נטילת לולב ושהחיינו וגומרים ההלל, וכן כל שמונת ימי החג, עכ"ל. הרי להדיא מפורש שמברכים על הלולב רק קודם הלל ולא קודם תפילת שחרית, וחשבתי בטעמם של אלו שמברכים קודם התפילה, דאיתא מהאריז"ל (ספר הכוונות שער ו' דרוש חג הסוכות) שיברך על הד' מינים בסוכה, וישנם הרבה טעמים ורמזים בכך לבאר מה ענין נטילת הד' מינים בסוכה, וכנראה שמלפנים לא היו עושים סוכה ליד הביהכנ"ס, וכדי לצאת גם שי' האריז"ל ברכו בביתם בתוך הסוכה קודם התפילה, אך בזמנינו שיש בכל ביהכנ"ס סוכה שפיר יכולים לברך קודם הלל, ועכ"פ למנהגינו יש סמך גדול מדברי המחבר הנ"ל.

אב"ד קהלתנו הק' בב"ב: אולם המחבר גופא בסי' תרנ"ב סעיף א' כתב וז"ל: מצות לולב ביום ולא בלילה, וכל היום כשר לנטילת לולב שאם לא נטל שחרית יטלנו אח"כ, ומ"מ זריזים מקדימים למצוות ונוטלים אותו בבוקר, וזמנו הוא משתנף החמה, ועיקר מצותו בשעת ההלל, ושם במ"ב סק"ד כתב: כדי לנעוץ בהודו והושיעה נא, והנה המקור לזה שעיקר מצותה בהלל מביא הבאה"ג שהוא משנה במסכת סוכה (ל"ז ע"ב) ששם איתא והיכן מנענעים בהודו וכו', ובב"י והב"ח ציינו על דברי הטור לזה המשנה, ושם לא משמע שנוטלים קודם הלל אלא עיקר המצוה הוא בהלל, והיה אפשר לדייק מכך, דמדן זריזין מקדימין יש לעשות הברכה מיד בבוקר משתנף החמה, אך שלא תימה דבזה יצא ידי חובתו של נענועים לזה אמר שעיקר הנענועים הוא בהלל, והברכה קאי בעיקר על הנענועים בהלל.

מרן שליט"א: אך לפי"ז הרי מפסיקים בין המשך המצוה להברכה, ובכל מצוה שיש לה המשך כתבו

הפוסקים שלא להפסיק, כמו שכתבו (שו"ע סי' תקצ"ב סעיף ג') שלא לשוח בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, וא"כ צ"ע על אלו שנוהגים לברך בבוקר, אם עיקר המצוה הוא הנענועים בהלל הרי שמפסיקים בדברים של חול בין הברכה לעיקר המצוה. וכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע הקפיד מאוד שלא להפסיק בדיבור כלל מן הברכה שבירך על נטילת לולב עד אחר הלל.

אב"ד קהלתנו הק' בב"ב: בשערי תשובה (סי' תרנ"ב סק"א) מביא שנהגו קצת ממהדרים לברך על הלולב בהנף החמה בתוך הסוכה ולנענע ואח"כ בשעת הלל מנענעים ד' נענועים, ועפי"ז נהגו אלו שנוטלים בבוקר עפ"י דברי המחבר, ולברך בסוכה זה עפ"י האריז"ל, ועכ"פ יש מקור לאלו שזריזים ומקדימים לברך בבוקר קודם התפילה.

מרן שליט"א: כפי שאמרנו שמלפנים לא היה סוכה בביהמ"ד, והיה ענין של זריזים וגם לברך בתוך הסוכה, אך כעת שיש סוכה בביהמ"ד וגם שאין מפסיקים בין הברכה לעיקר המצוה נראה דעדיף טפי שלא להפסיק מהענין של זריזים מקדימים וגם מקיימים בהידור שמברכים בתוך הסוכה, וכידוע מהפוסקים שדנו אי הידור עדיף טפי מזריזין מקדימין.

רואים דבר פלא שהמשנ"ב בסי' תרנ"א סקל"ד מביא בשם האר"י, שיברך תחילה בסוכה על הלולב ואח"כ יעשה שאר הנענועים בביהכנ"ס, ולזה אין שום מקור בהלכה אלא עפ"י הסוד.

אב"ד קהלתנו הק' בב"ב: שם במשנה ברורה בשעה"צ סקמ"ג כתב טעם על הא דכתב האריז"ל שיברך תחילה בסוכה על הלולב, וז"ל: אפשר שטעמו כדי שלא להשהות המצוה שמיד שקם משנתו בסוכה תיכף יקיים מצות נטילת לולב, אך המ"ב מסיים שם: ואפשר שהוא עפ"י סוד, הרי שרצה לתת טעם להא דמברכין על הלולב בסוכה גם עפ"י נגלה, דהוא כדי שלא להשהות המצוה, ולפי טעם זה נמצא דאם הד' מינים אינו בסוכה שוב לא שייך טעם זה. וגם נראה דאלו דמברכים מיד בבוקר הוא משום זריזין וגם הטעם לברך בסוכה מיד בקומו משנתו הוא גם משום

את הכתונת השניה, ולמחרתו הלביש שוב את הראשונה, ויום אח"כ את השניה, וחוזר חלילה, ובכל הימים הללו לא כבסו את הכתונות [רק לכבוד שבת כבסו אותם], והגם שהיו רטובים מרוב זיעה מעבודתו הנוראה מ"מ היו הבגדים נראים כחדשים לגמרי, בלי שום שחור או רבב מהזיעה, עד שלא ניכר כלל שכן תמותה הלך עם בגדים אלה כלל, הדבר היה גם לאחר התפילות הלוהטות בימי הקיץ שעדיין לא היו מזוגנים. הענין היה פלא פלאים ממש לא יאומן כי יסופר. עוד ענין פלא ראיתי, שגם כשהיו בגדיו רטובים וסחוטים מרוב זיעה מעבודת הקודש, מ"מ על פניו הק' לא נראו מעולם פלגי זיעה!.

ובבחי' שמלתך לא בלתה וגו' (דברים ח, ד), וכן אצל זקה"ק מצאנו לא נראתה עליו זיעה כלל. ולזה ר"י בר אילעאי היה רוחץ פניו ידיו ורגליו ולא כל גופו כי היה דומה למלאך ה' צבאות ולא היה זקוק לרחיצה, ורק פיו"ר משום מצוה ודו"ק.

¹⁰ ראה בבטאון 'צאנו' (תמוז תש"ע) מה שסיפר המשב"ק הרב אברהם דייטש שליט"א: אפילו בתפילה רגילה של יום חול היו בגדי כ"ק מרן זי"ע ספוגים בזיעה עד שיכלו לסוחטם כפשוטו... פלא בתוך פלא הוא, שהיו לו למרן זי"ע ב' כתונות שהחליפם יום אחר יום, דהיינו בכל יום לאחר התפילה היה צריך להחליף כתונתו מרוב הזיעה, והיו תולים הכתונת לייבשה, והלביש אז

והרמ"א מוסיף ובלבד שיהיו כולם לפניו, ומוכח דאם כל הד' מינים לפניו אפי' אין נוטלן כלל יחדיו יצא המצוה, ולפי"ז מה שכתב שם המחבר בסעיף י"א: צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענועו ולנענע בשניהם יחד, אין זה לעיכובא אלא למצוה מן המובחר, כי כאמור יוצאים גם כשאנים מחוברים כלל, ואין אוחזם יחד, ושם בבאה"ט (סקכ"א) כתב להדיא לחבר - למצוה מן המובחר, ומביא שם מהריקאנטי סוד שנתגלה אליו בחלום שהיה מרחיק האתרוג וכו', ועכ"פ לענינינו מה שאנו מרחיקים האתרוג מן הלולב בשעת הברכה ולאחר הברכה מקרבין זה לזה, אינו מועיל לגבי עובר לעשייתו, והעצה לזה שאנו עושים כן הוא רק מה שמכוונים שלא לצאת, ובזה אנו רוצים להוכיח זה, אך פשיטא שהעיקר הוא הכוונה שלא לצאת עד אחר הברכה.

אב"ד קהלתנו הק' בב"ב: איני יודע אם הציבור יודע זאת הענין.

מרן שליט"א: אכן, וצריך שידעו הציבור מהו ענין הפרדה, שצריך לכוון שלא לצאת, ולא שבזה גופא אין יוצאים המצוה.

(עם חדב"נ אב"ד קהלתנו הק' בב"ב שליט"א, סוכות תשס"ה)

ג' המינים כלל, דאף דיש לחברם אחר הברכה, אכן לא חיברם ממש, כי אם בהפסק משהו (ראה הליכות חיים, מועדים, שחרית יו"ט סוכות, סעי' ד).

◆ **מרן אאדמו"ר זי"ע** לא היה אוכל מזונות בסוכה, דלא רצה להכנס לספק ברכת 'לישב בסוכה' (ראה מג"א, סי' תרלט, סק"ו, ועי"ש בהגהות הגרע"א, לבושי שרד ופרי מגדים, ועוד). והקפיד על כך ביותר. ואף כי מי שאוכל שיעור כביצה וקובע סעודות על המזונות שצריך לברך לישב בסוכה, מכל מקום הקפיד מאוד לבל לאכול מזונות כלל בסוכה.

והיה פעם א' שמחמת שלא חש מרן זי"ע בטוב לפני הנענועים, ביקש מא' ליטול ידיים ולברך 'לישב בסוכה', ולכוון להוציאו ידי חובתו בברכת לישב בסוכה, ואז אכל מזונות אשר הובאו לפניו (ראה הליכות חיים, מועדים, סעודת היום יו"ט סוכות).

◆ **מרן אאדמו"ר זי"ע** בליל יום טוב ראשון של סוכות הקדים להיכנס לסוכה לעריכת השוה"ט, בכדי למהר בקיום מצוות סוכה, ובכדי שלא יצטרך לשהות זמן מרובה מחוץ לסוכה. והיה פעם א' שלגודל חולשתו ביקש ממני להכנס לסוכתו להוציאו ידי חובת בברכת לישב בסוכה שלאחר קידוש, בכדי שיוכל מיד להכנס לסוכה לנוח קימעא מעבודת הקודש, וכדי שיהיה קידוש במקום סעודה, שתיתי שם ב' כוסות יין. ואח"כ כשעברתי לסוכה השניה להמשך הסעודה, שם עשה אחר קידוש ויצאתי יד"ח לישב בסוכה.

(חוה"מ סוכות תשפ"א)

זריזין וכו' כדי שלא להשהות המצוה. **אב"ד קהלתנו הק' בב"ב:** מהו טעמו של מרן שליט"א שבעת הברכה מפרידים האתרוג מהלולב ולאחר סיום הברכות מקרבים זה לזה, ולכאורה עצה זו אינה מובאת בפוסקים.

מרן שליט"א: דהמחבר בסי' תרנ"א סעיף ה' כתב שני דברים (לענין שהברכה תהא עובר לעשייתו) הא' שלא יטול האתרוג עד אחר הברכה, או יהפוך האתרוג עד שיברך, עכ"ל. וכן נהוג עלמא שמהפכין האתרוג בשעת הברכה, ושם במ"ב (סקכ"ה) מביא דבב"י מביא עוד עצה שיכוון שלא לצאת בהמצוה עד אחר הברכה, ובביאור הגר"א דכתב דזהו העצה היותר מובחרת מכולן, ויש אכן אי ידיעה בזה, שהרי העצה שאחזו הד' מינים בנפרד אינו מועיל כמו שאר העצות, דהרי שפיר מקיימים המצוה גם אם אינו מחובר ממש, וא"כ מיד שאחזו הד' מינים אם מתכוון לצאת נמצא דאינו מברך עובר לעשייתו, והטעם שאין מחברים יחד הוא כפי שמביא הב"י מהריקאנטי, וביותר דהרי שם בסעיף י"א כתב המחבר, ואם היו ארבעתם מצויים אצלו ונטלם אחד אחד יצא,

◆ מי שלא זכה להיות בימי חג הסוכות בצלו של מרן אאדמו"ר זי"ע, אינו יכול לתאר את גודל העבודה במהלך כל הימים, שהיו כולם מקשה אחת של קדושה ועבודה עצומה. מידי ליל ערך את שולחנו הטהור עד אחר השעה אחד בלילה. כשבתחילת השוה"ט נשא מדברות קדשו באריכות כב' שעות, פעמים דברי מוסר, ופעמים דברי אגדה, כשכל השוה"ט נמשך במשך כמה שעות. למחרת בבקר של יום התפללו שחרית והלל, כשהתפילה ארכה לכה"פ חמש שעות ולמעלה. ומיד אח"כ הסב שוב לעריכת השוה"ט, בו נשא מדברות קדשו בדרך דרוש ופלפול. ואחר הפסקה קצרה התפללו מנחה ומעריב. ואי אפשר להשיג מנין שאב ילוד אשה כוחות כאלו, כשזה היה אף לעת זקנותו, שהיה עובד את קונו - עבודת הקודש במסירות נפש ממש.

◆ בספה"ק בענין חג הסוכות, האריכו לבאר מקראי קודש הנאמרים גבי האושפיזין הק', ולא דווקא על סוכות. אכן מרן אאדמו"ר זי"ע נהג תמיד לשלב ב' העניינים יחד, לבאר הן את ענין חג הסוכות, ולקשר בזה ענין האושפיזא קדישא וכן ענין שמחת בית השואבה.

◆ בנטילת לולב נהג מרן אאדמו"ר זי"ע להוציא תחילה האתרוג, ורק לאחמ"כ הגביה הלולב. ובסיום עבודת הנענועים, הניח תחילה הלולב, ורק לאחמ"כ הניח האתרוג.

כן הקפיד מרן אאדמו"ר זי"ע שלא יגע האתרוג בשאר

בחצרות קדשינו

תכונה לקראת מעמד חנוכת בית מדרשינו השלישי - בית ראזנבערג בשכונת התמר בביתר עילית

נדבת הנגיד הנכבד מוה"ר יחיאל מיכל רוזנברג הי"ו

המעמד יתקיים ביום שלישי שנכפל בו כי טוב כ"ה תשרי תשפ"ד בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בגיל ורנן מתכוננים בני קהילתנו הק' בביתר עילית לחוג את שמחת חנוכת הבית לבניין המפואר של בית המדרש השלישי דחסידי צאנז - 'בית ראזנבערג' בשכונת התמר אשר הושלם לשם ולתפארת בנדבת לבו של הנגיד הנכבד מוה"ר יחיאל מיכל ראזנבערג הי"ו ממונטריאול. לכבוד חנוכת הבית ייערך מעמד חנוכת הבית מפואר רב רושם בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ובהשתתפות רבים מקהל אנ"ש והמוני תושבי העיר ביתר עילית רבניה ופרנסיה.

בקרוב יושבי עיר התורה והחסידות בהרי יהודה רכשה לעצמה קהילתנו הק' מקום של כבוד כאחת הקהילות המפוארות והחשובות. בקהילה ההולכת וגדלה ב"ה ברוחניות ובגשמיות המתינו זה מכבר בציפייה מרובה לקראת השלמת בניין בית המדרש השלישי החדש רחב הידיים אשר ייתן מענה לצורכי באי בית ה' ולהאיר באור גדול של תורה ועבודת ה'.

בקומה העליונה אף נבנה ברוב פאר והדר 'היכל תורה' מפואר שיכיל אלפי ספרים ריהוט מפואר וחדרי ספח ונבנה מנדבת לבו הרחב של הרה"ח ר' יעקב סג"ל הי"ו מיקירי אנ"ש לע"נ אביו הבלתי נשכח הרה"ג ר' שמעון סג"ל ז"ל ר"מ בישיבתנו הק' בירושלים.

על מלאכת בית ה' התייצב שנית בעוז מנכ"ל מוסדות צאנז ביתר ומשנה לראש העיר ביתר עלית העסקן הנכבד הרב מנחם מנדל שווארץ הי"ו אשר פעל ללא לאות בתכנון ובניית בניין בית מקדש מעט מפואר, ולא נח ולא שקט עד אשר עמד הבניין על תילו לשם ולתהילה. בניין בית המדרש בנוי בתכנון אדריכלי מפואר והוא כולל היכל התורה ועזרת נשים, חדרי ספח שמחופים בשיש יוקרתי ומוארים בתאורה מרהיבה לכבוד ולתפארת, כשלצדו נרתם מזכ"ל המוסדות הרה"ח ר' משה שלזינגר הי"ו שפעל ללא לאות להשלמת הבניין ברוב פאר והדר.

בהתרגשות רבה נתקבלה הידיעה המרנינה כי לרגל חנוכת הבית יופיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לפאר את המעמד בראש קהל אנ"ש ורבני העיר ופרנסיה ובימים אלו נשלמת התוכנית המיוחדת של סדרי המעמד.

את המעמד יענימו בשירה ובזמרה מקהלת 'אזמרה' בלווי כלי שיר, עם אמן הרגש המיוחד הר"ר יעקב דסקל הי"ו. כשעה וחצי קודם כניסת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א יתחיל המעמד בו ישאו רבני אנ"ש וגדולי המשפיעים מדברותיהם לכבוד המעמד.

והיה כנגן המנגן ונחה עליו רוח ה'. כשעה שעה לפני כניסת מרן שליט"א יתקיים התוועדות מיוחדת ומעמד "שומע תפילה" בשירה וזמרה, בו ישוררו כל הקהל יחדיו ניגוני רגש וכיסופין לקראת המעמד הגדול בניצוחו של אומן הרגש הר"ר יעקב דסקל הי"ו וישולב בפרפראות והגיגים בדבר קדושת בית המדרש על ידי המשפיע הרה"ג ר' חיים יצחק קאפ שליט"א.

נשות אנ"ש וילדי אנ"ש מתרכזים בשני מתחמים מיוחדים במתנ"ס פריימן, שם יזכו לראות במראה ובאומר את כל סדרי המעמד. כניסת הילדים מצד מזרח - כניסת נשים מצד מערב - נא לעקוב אחר שלטי ההכוונה.

על מנת לתת תשומת לב מיוחדת למאות ילדי אנ"ש תושבי ביתר, גיעו הילדים בשעה היעודה למתחם המיוחד בחזית בית המדרש, שם ייערך מעמד נרגש 'מפי עוללים' בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שיאציל מהודו עליהם ולאחמ"כ יזכו לחזות בקביעת המזוזה, כשבסיומו יחזרו בסדר מופתי למתנ"ס פריימן שם יחולקו להם מיני מגדים. עקב חוסר המקום והצפיפות, ציבור אנ"ש מתבקש להישאר במתחמי הישיבה בבית המדרש בשעת קביעת המזוזה שם יוכלו לראות במראה ובאומר את מעמד קביעת המזוזה ומעמד הילדים.

סדרי הישיבה במעמד חנוכת הבית: פארנצע'ס צד דרום - תלמידי הישיבות מביתר, פארנצע'ס צד צפון - אברכי וצעירי קהילתנו, השולחנות המרכזיים - בני משפחות התורמים ומכובדים, מתחמי הישיבה מימין ומשמאל - למבוגרים וזקני אנ"ש למען כבוד המעמד הקהל מתבקש לשמור על הסדר הטוב ולהישמע להוראות הסדרנים.

במהלך המעמד יוענקו אותות כבוד ויקר לתורמים הנכבדים שהרימו תרומותיהם קודש להקמת בית המדרש. גם אברכי קהילתנו שתרמו מאונם והונם בכל מאודם יזכו לקבל תשורה מיוחדת.

שבחים רבים נקשרים לראש ידידנו הקבלן הר"ר ישראל זילברמן הי"ו מביתר עילית שהשקיע את מיטב יכולתו בבניה האיכותית במקצועיות רבה על מנת לפאר ולרומם בית ה'.

ההתכנסות עברה בהתרוממות הנפש עם שירי התעלות והתעוררות בליווי כלי שיר וזמר כשבמהלך ההתכנסות זכו בני הקהילה לשמוע מפי מורינו הגה"צ שליט"א דברים נלהבים מעוררים ומחזקים לקראת היום הגדול והנורא ראש השנה, כבתחילת דבריו הביע את קורת רוחו והתרגשותו לראות את בני הקהילה אברכי הכולל

התכנסות כללית בקהילתנו הק' בחיפה לקראת יום הדין

בראשות הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א

ביום רביעי יום ד' דסליחות התכנסו ובאו כל בני קהילתנו הק' להתכנסות כללית מרוממת לקראת הימים הנוראים בראשות הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

הקמתה לפני שנים ספורות עלתה כפורחת ושמח הטוב הולך לפניו בעולם התורה, וב"ה שהיא מוסיפה לילך מחיל אל חיל - - שכולן שוין לטובה בשקידת הבחורים על תלמודם בהתמדה רבה, תחת הדרכתם של רמ"ם ומשגיחים תלמידי חכמים שליט"א המשקיעים רבות להנחותם במעלות התורה והיראה במסילה העולה בית אל".

כזכור למען יוכלו להמשיך את קול התורה ולגדל את גידולי הפאר, יצאו גם השנה במגבית המיוחדת למען הישיבה, ומנהלי המוסדות מוסרים על היענות מרשימה שנרשמת בימים אלו בקרב קהל אנשי שלומינו, המגלים חיבת קודש כלפי הישיבה הק' באלעד, ומשתתפים במגבית הקודש המיוחדת שבמרכזה ניתן יהיה להגדיל את הטלית המיוחדת "דעם רעבינ'ס טלית" בו התעטף ברגעים הנעלים במשך כמעט כל השנה, בקריאת המגילה בליל פורים, בדרשת שבת הגדול, וכן במעמד הנורא והמטלטל יום הראשון של סליחות בו ניגש מרן שליט"א לפני התיבה כשעתיים שלימות בבכיות ותחנונים, באמירת זכור ברית בערב ראש השנה, כמו"כ בדרשת שבת שובה, ובעידן רעוא דרעוין במעמד ההוד "הקפות שניות".

כך אזכה לחלוקא דרבנן ולטלית נאה

מחיר כרטיס 18 ש"ח למשך שנה, 2 כרטיסים - 26 ₪ לחודש למשך שנה, 3 כרטיסים - 30 ₪ לחודש למשך שנה, פרנס יום + 8 כרטיסים - 12 * 72 ₪ לחודש למשך שנה. כדי לזכות בחלוקא דרבנן פנו עוד היום למוקד מכירת הכרטיסים בפלא' 054-843-19-98.

הצלחה אדירה למגבית השנתית

להחזקת ממלכת התורה והחסידות בחיפה

בסיפוק רב מסכמים בהנהלת מוסדות התורה והחינוך בחיפה את שלושים הימים של מגבית ימי הרחמים והרצון – "החותך חיים לכל חי", שהחלו מיום ראש חודש אלול ועד כניסת החג בערב ראש השנה, שבהם יצאו מנהלי המוסדות מדי ערב בעת קבלת קהל אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, להביא אל אנשי שלומינו את דבר המגבית ולזכותם במצווה רבה זו למען המשך קיום כוללי האברכים, תלמוד תורה "דרכי אבות" והישיבה גדולה "דברי יציב" עם השלמת ימי המגבית, מעלים מנהלי המוסדות על נס את ההשתתפות הכבירה, של מאות רבות מאנשי שלומינו נדיבי הלב אשר נענו לקריאתם בלב ונפש חפיצה, ופתחו ידם וליבם ביד רחבה ורוח נדיבה לתמוך בהחזקת ממלכת הזהב - מוסדות התורה והחינוך צאנז חיפה, וגם לרבות אלו שנחלצו והקדימו ופנו מאליהם אל מוקדי ההתרמה ליטול חלקם במגבית.

בשם עשרות אברכי הכולל, מאות תלמידי הישיבה הק' ומאות ילדי תשב"ר, מביעים מנהלי המוסדות הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק והר"ר צבי אלימלך לוינשטיין והר"ר חיים שלמה לוי את ברכותיהם לכל משתתפי המגבית בברכת השנים הטובות לברכה: "יה"ר שזכות החזקת התורה יגן

החשובים עמלים בתורה ביגיעה והתמדה נפלאה כשקול התורה נשמע למרחוק כמו"כ את קובעי עיתים לתורה שבאים מדי יום ביומו לבית מדרשינו לשעה קבוע של לימוד תורה ברבים, ושבסיום דברים עורר את הציבור להתחזק יחדיו להיות כאיש אחד בלב אחד ולהתחזק בקביעת עיתים לתורה מדי יום ביומו בבית מדרשינו כפי שדורש תמידים כסדרן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. לאחמ"כ קמו כל הקהל יחדיו לריקודים בניגון וימלא משאלותינו במידה טובה ישועה ורחמים ועוד ניגוני ימים הנוראים.

בסיום ההתכנסות הודו בני הקהילה להגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א על הדברים המעוררים ומשבי הנפש.

בני הקהילה מודים ומשבחים את האברך החשוב הרב דוב בער ישראלי שליט"א משגיח בישיבתנו הק' דברי יציב בחיפה ויו"ר מפעל הצדקה עזר לקהל בחיפה על אגרון ההתכנסות המיוחדת, וברכה מיוחדת על מנויו ע"י כ"ק מרן רבינו שליט"א ליו"ר ארגון קביעת עיתים לתורה בקהילתנו הק' בחודש אלול העעל"ט, כן הביעו ברכות תודה להנהלת המוסדות על השתתפותם בכל הוצאות ההתכנסות.

ההגדלה על "דעם רעבינ'ס טלית" בעיצומה

קול התורה המהדהד און "דעם רעבינ'ס ישיבה און אלעד" מעידים כאלף עדים על התנופה הרוחנית שהישיבה נמצאת בו בסייעתא דשמיא, כאשר בס"ד משנה לשנה נוספים ספסלי דבי מדרשא באיכות ובכמות, ובמיוחד עם תחילת זמן החורף, כאשר בס"ד כעת 6 שנים לפתיחת הישיבה (אלול תשע"ח) מונה הישיבה 100 בחורי חמד כ"י. 3 שיעורים ו-18 אנשי צוות.

מזהים להציץ לחרכי הישיבה ולראות כיצד יושבים להם עשרות היהלומים, אשר כתר הילומים על ראשם יצור בישיבה הקדושה, דרך העולם, היהלומן שבמשך הזמן עומד ומזיע, טורח ועמל ללטש את היהלומים היקרים, בבוא היום המיוחל כשהוא גומר עסקה טובה ומרוויחה, עם אותם היהלומים המנצנצים, יושב הוא במרכז המסיבה כשכולו מפיק אור ואושר, הנה, עבדנו עמלנו, טרחנו, עת זמיר הגיע, קוצרים פירות ומרוויחים, העסקה נגמרה וב"ה הצליחה ובגדול.

זוהי תחושת הסיפוק האמיתית בו חשים קהילתנו הק' באלעד כעבור 6 שנים בלבד מפתחת הישיבה כשכבר זוכים לקצור ברינה. רואים הם בחוש צדיק מה פעל בהקמת הישיבה באלעד, כיצד צפה מראש כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א שרוחו הגדולה החופפת על הכל, וגם כאן עומד ומלטש את אותם היהלומים הנדירים, היהלומים המאירים – תלמידי הישיבה הקדושה, ורווה נחת מההתפתחות הגדולה וכפי שמעיד בעצמו באגרת הקודש:

"אדרוש בכבוד אכסניא של תורה ה"ה הישיבה לצעירים 'שפע חיים' שע"י מוסדותינו הק' בעיר אלעד, אשר מאז

עניין הצדקה ומעשה הצדקה לאין שיעור שיוצא מבית מדרשו של 'אחים לשמחה'.

את דבר 'אחים לשמחה' הביא הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א שדיבר אודות הנעשה והנשמע ב'אחים לשמחה' והחלטה להגדיל התמיכות בשנה הקרובה, והרחיב אודות גדלות ויקרת הזמן. בסיום דבריו הודה נרגשות לעמוד התווך של 'אחים לשמחה', הנדיב הנכבד מוה"ר מנחם מענדל רייך הי"ו, מקים קרן 'גילה ושמחה', שתודות לנדבת לבו, מצליחים בס"ד לעמוד ביעדי החלוקה, במקביל למאמצי העל של ראשי 'אחים לשמחה' שעמלים קשה לכסות את סכומי העתק. מנהל 'אחים לשמחה', מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, קרא מתוך מכתב נרגש ואנונימי שהגיע באותו בוקר אל תיבת הדואר, ובו מפרטת משפחה את העזרה שקיבלו בשנים האחרונות בכל חתונות צאצאיהם שנערכו בזו אחר זו, עזרה שגדלה והתרחבה מחתונה לחתונה, ובכך באה רוחה והקלה. במכתב הובעה ברכת תודה נרגשת לנדיבים הקבועים.

בשלב זה נערכה ההתרמה המיוחדת. המוני אברכים הצטרפו בהוראות קבע למען 'אחים לשמחה', ובכך זכו ל'גמר חתימה טובה' של צדקה הגונה וישרה למענם של מאות מחותני אנ"ש שכאשר עומדים לפני נישואי צאצאיהם, עומדים הם לפני שוקת שבורה, ו'אחים לשמחה' מקל על העול העצום. גם מי שיש לו כבר הו"ק הוסיפו על נתינתם הקבועה, הן בהגדלת ההו"ק והן ברישום למעמדי ימי התפילה.

במרכז העצרת נשמעה שיחת החיזוק של הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, שהביא מהספה"ק אודות יקרת ימים אלו שהם חשובים וקובעים את מה שיתרחש בשנה הקרובה, ותיבל דבריו בסיפורים ועובדות שעוררו את הקהל לתשובה, לתפילה ולצדקה. ביני לביני שרו ניגוני ימים הנוראים. הדיבורים המעוררים והשירים המרגשים, פתחו את הלבבות ועוררו את הציבור בהתעוררות עילאית. בהגרלה בין המקדימים לבוא על אתרוג יקרתו ומהודר בשווי 600 ₪, זכה מוה"ר אהרן מרדכי גרין הי"ו.

מעמד התפילה הנשגב בעיה"ק ירושלים

בחצות ליל י"ג מידות, נערכה תפילה מרגשת "בוקע רקיעים" במקום הקרוב ביותר לקודש הקדשים, של מניין רבנים ותלמידי חכמים מופלגים מאנ"ש, שבו התפללו על כל אנ"ש מארה"ק ומחו"ל ששלחו פתקא טבא והשתתפו במגבית ירח האיתנים בפדיון נפש בסך 250 ₪.

בהגיעם למקום התרגשו לראות ציבור ענק של יהודים מכל רחבי הארץ, שנאמד בחמישים אלף, האומרים סליחות על יד שריד בית מקדשנו בשעות קדושות אלה, מחזה שריגש ביותר את המניין החשוב.

באישור מיוחד, תודות להשתדלותו של העסקן הנמרץ, שלוחא דרבנן, מוה"ר יוסף יצחק יעקובוביץ הי"ו מב"ב, התקבלה המשלחת החשובה במנהרות הכותל, והוקצבו להם כשעתיים שבהן יוכלו לשהות בהיכל המיוחד והקרוב

עליהם להתברך הם וב"ב בגמר חתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, ולהיזכר ולהיכתב בספר חיים ברכה ושלוש פרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות וכל מילי דמיטב מתוך ששון ושמחה ובטוב לבב מרוב כל".

חודש ירח האיתנים במפעל החסד הארצי "אחים לשמחה" – עצרת התעוררות, ימי תפילה, מגביות בריכוזי אנ"ש והמונים שהופכים להיות שותפים

דרשו ה' בהימצאו: המוני אנשי שלומנו בארץ ובעולם, נוטלים חלק באירועי 'אחים לשמחה', במגביות ובימי התפילה הנרגשים שנערכו בשבועות האחרונים, כדי להיות לעזר ולאחיסמך ולעמוד לימין ראשי 'אחים לשמחה' שקיבלו החלטה להעלות את המענקים הגדולים למחותנים ב-3,000 נוספים למחותנים, העומדים לפני נישואי בנותיהם.

כזכור, יצאו במפעל 'אחים לשמחה', בהחלטה נחושה לאסוף בס"ד מיליון ₪ השנה, בנוסף לסכומי העתק שצריכים לגייס בכל חודש מחדש, וזאת בכדי להוסיף עוד ועוד חבילות סיוע למחותנים, כאשר כבר בשנה הקרובה מלבד הגדלת המענקים הצפוייה, מתוכננות עוד חבילות סיוע ועזרה למשפחות ברוכות ילדים שמחתנות ילדים ועוד היד נטויה בעז"ה, הכל תחת פיקוחו של יו"ר 'אחים לשמחה', הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בנו יקירו של מרן שליט"א.

מגביות קודש בקהילותנו הק'

בשבועות האחרונים, בימי הרחמים והרצון, יצא העסקן הנמרץ מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו וצוותו אל קהילות אנ"ש בערי מושבותיהם בארץ ישראל לזכותם בעמידה לימין המחותרנים, הן בהו"ק חודשיות, והן בהשתתפות במגבית המיוחדת לקראת מעמדי התפילה "בוקע רקיעים" מול מקום קודש הקדשים, ו"צאצאנו כן פקוד לטוב היום – קדוש" על ציון השלה"ק בעיה"ק טבריה.

אנ"ש ובתוכם אברכים צעירים רבים, חתמו על הוראת קבע חודשית, והמונים שכבר נותנים הו"ק הוסיפו והגדילו את הו"ק וכן השתתפו במגבית המיוחדת של הימים הנוראים, לקנות מליץ יושר לפתקא טבא, ולהתברך בשנה טובה ומבורכת.

עצרת 'צדקה חסד ורחמים'

במוצאי צום גדליה השבוע, נערכה העצרת השנתית הגדול של 'אחים לשמחה' – 'צדקה חסד ורחמים', בהיכל הישיבה לצעירים, כאשר במרכז שיחת התעוררות לרגל עשי"ת ולקראת היום הקדוש, על ידי הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א.

אמונים אשר נכספו נאספו בהיכל הישיבה לצעירים, מאות תושבי קרית צאנז ועוד מאות תלמידי הישיבות, להשתתף בעצרת. את העצרת הנעים בעל המנגן ר' אברהם לונגר בניגוני התעוררות יחד עם כלי הזמר של ר' עמרם גרין. דברי פתיחה נשא הרה"ג ר' חיים יהודה אייזנבך שליט"א, ר"מ בישיבה לצעירים 'דברי חיים' שהרחיב אודות

למען צדקת הכנסת כלה ויזכו לשנה טובה ומבורכת הם וביתם וכל אשר להם אכיה"ר.

**מעמד רב רושם לכבודה של תורה ולומדיה בישיבה גדולה
"דברי יציב" בחיפה לעשרות מתלמידי ישיבה"ק שהתעטרו
בתעודות הוקרה במסגרת מפעל "ברינה יקצורו"**

בהרגשה עילאית ובתחושה של "ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" נחגג בישיבה"ק "דברי יציב" מעמד אדיר ורב רושם לכבודה של תורה ולומדיה לעשרות מחשובי תלמידי ישיבה"ק שנבחנו ברוב הצלחה במסגרת התכנית המיוחדת "ברינה יקצורו" הפועל בישיבה"ק במסירות, ובמהלכן התעטרו בתעודות הוקרה והערכה על עמלם הרב במשך זמן הקיץ האחרון.

מזה זמן רב התכוננו בהנהלת הישיבה לקראת המעמד הגדול לכבודה של תורה ולומדיה, כדי להוקיר באמת כראוי וכיאות לאותם עמלי התורה שהתמידו במשך השנה ההעל"ט ומצאו כדי מידתם ונחנו ברוב הצלחה על מאות דפי גפ"ת כל חד בדרגה דיליה, כשבמשך זמן רב עמלו חברי הוועדה המכינה בהשקעה יתירה על מנת שייצא דבר נאה ומתוקן ברוב פאר והדר, ותלמידי הישיבה ג"כ התכוננו בהכנה דרבא לקראת האי עידנא דחדוותא – יום שמחתם – שמחת התורה של תלמידי הישיבה, שנקבע בעז"ה בין כסה לעשור, ליום שלישי פרשת האזינו, ד' לחודש תשרי. ואכן, בהגיע היום הגדול התקבצו כלל תלמידי ישיבה"ק, יחד עם תלמידי שיעור ד' בוגרי ישיבה"ק בשנה החולפת, וכמו כן הגיעו להשתתף מרחוק עשרות מהורי וזקני התלמידים מקבלי התעודות שמתוך רוב שמחה באו להשתתף ולשמוח בשמחת צאצאיהם המתעטרים בתעודות הוקרה והערכה, ובראשות הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד ארה"ב שליט"א וכל חברי צוות ההנהלה הרוחנית דישיבה"ק, כמו"כ זכו להופעתו כבוד של כ"ק אדמו"ר מנאדבורנא שליט"א מחיפה, כולם נקבצו ובאו לך בשעות אחה"צ לעבר היכל ישיבתינו הק' "דברי יציב" בחיפה ששינה את פניו בהוד והדר כראוי וכיאה לכבודה התורה ולומדיה.

בתחילה נעמדו כל המשתתפים לתפילת מנחה, לאחמ"כ נטלו כל הקהל את ידיהם לסעודת המצווה בהיכל הישיבה שהייתה ערוכה בטוב טעם ודעת וברוב פאר והדר, כשכל משך הסעודה הוגשה בשפע ובהרחבה גדולה כשכל אחד יושב במתחם המיוחד לו, כשמקום של כבוד הוקצה לחתני התורה מקבלי התעודות, ומקום מיוחד להורי וזקני התלמידים וביניהם רבנים ומרביצי תורה בעדתינו הק'. כל משך הסעודה הנעימו בפרקי שירה וזמרה בניגוני הודאה וניגוני שמחת התורה מעל גבי בימה מיוחדת, בעלי המנגנים הר"ר מרדכי גודלמן הי"ו בכלי שיר וזמר ע"י הר"ר אשר לנדסמן הי"ו בקול מצהלות ורננים.

פתח והנחה את המעמד הרה"ג ר' יעקב יהודה מילר שליט"א מג"ש בישיבתנו הק' שהנחה את כל משך המעמד בטוב טעם ודעת, כשבדבריו קיבל את כל פני המשתתפים

ביותר אל קודש הקדשים. דברי פתיחה והסברים על המקום השמיע הרה"ג ר' אפרים פישל גרין שליט"א, מנהל רוחני של ישיבת 'היכל התורה' בקרית צאנז נתניה, שהסביר את קדושתו של מקום זה – 'מה נורא המקום הזה', כבר דורות רבים, ועד כמה המה זוכים להיות במקום הקרוב ביותר שעיני כל העם היהודי נשואות אליו כבר אלפי שנים.

בשלב זה החלו לומר את הסליחות ליום רביעי של עשי"ת, כאשר כל הפזמון שם עוסק בעיר הקודש והמקדש, מה שהעלה את ההתעוררות וההתרגשות באופן נעלה מאוד. כל הסליחות נאמרו במתינות, במשך כשעה. בקול בוכים רווי התרגשות עילאית שהעלו דמעות בעיני קול הנוכחים, הביע הש"ץ הגאון רבי שמואל אריה שפירא שליט"א מרבני קרית צאנז נתניה ומחשובי וגדולי תלמידי מרן זי"ע, את רגשות הנדיבים והתורמים מכל העולם כולו שעיניהם נשואות לתפילה נוראה זו. "בואו חשבון עם מה יהודים מתמודדים בכל העולם כולו, כל אחד וחבילתו, כל אחד והמעיק עליו, ועתה הרגעים קדושים אלו, כאשר הם זוכים לתמוך במצות הכנסת כלה, אנו זוכים להיות שליחים של אנשי שלומנו מכל העולם כולו, להתפלל עליהם במקום קדוש זה. המה מצפים ומייחלים לישועתם הקרובה, ועלינו מוטלת שליחות זאת לעשותה בכובד ראש, ולהתפלל עליהם מעומק לב נרגש כדי שתבוא עליהם שנה טובה ומתוקה" כך אמר ברגש אדיר שצמרר את כל משתתפי המניין ועוד כמה מאנ"ש שנקבצו להיות מחוברים לטהור ולהעתיר יחדיו.

לאחר מכן חולקו הקוויתלעך בין כל מתפללי המניין, והיה זה מחזה נשגב, לראותם, דיינים, מרביצי תורה, עובדי ה', נעמדים בשורה אחת אל מול הכותל, קרוב מאוד למקום קודש הקדשים, עוברים על כל שם ושם במתינות, מילה במילה, במשך שעה ארוכה מאוד.

לאחר מכן נאמרו פרקי תהילים לישועתם של התורמים, כאשר לפני העמוד ניגש הרה"ג מורנו רבי מאיר משולם שליט"א, בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בקול מעורר.

מעמד התפילה למען הצאצאים בעיה"ק טבריה

צאצאנו כן פקוד לטוב היום – קדוש! למחרת ביום י"ג מידות, הגיעו לפקוד את ציון השל"ה הקדוש בטבריה, הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א דומ"ץ קרית צאנז טבריה ומניין של אברכים מופלגים מהכולל בעיה"ק טבריה, שם אמרו את תהלים לפי סדר שקבע השל"ה הק' בעצמו ולאחריהם נאמרהתפילת השל"ה בהתעוררות רחמים, למען קדושת וחינוך צאצאי כל התורמים. הדומ"ץ והאברכים שליט"א נקבו בפה כל שם ושם, והעתירו בעדם ובעד הוריהם שיזכו לגדול בתורה וביראת שמים, תלמידי חכמים, חסידים ואנשי מעשה, ולשאת חן בעיני אלקים ואדם.

ימלא ה' על משאלות ישראל לטובה ולברכה ויתקבלו התפילות לרחמים ולרצון בזכות מסירות נפשם של ישראל

כל בחור ובחור, ואמת מה נהדר היה המראה עת עברו הבחורים כל אחד בתורו לקבל התעודה מידי הגה"צ מוריננו ראש הישיבה שליט"א, כשהוא מאציל ומברך לכל אחד ברוב התרגשות, כשלאחמ"כ קמו כל הקהל לריקוד של שמחה משך זמן רב מתוך שבח והודאה להשי"ת על הזכייה לעמוד ברגעים אלו, כשאי אפשר לתאר במילים את ההתרגשות העצומה ששרר בהיכל בשעה זו כשכל ההורים ניצבים עם התעודות שקיבלו צאצאיהם לאחר ההשקעה העצומה במשך השנה, והשמחה הרקיעה שחקים וגאתה לאין שיעור.

כאן הודה המנה"ר שליט"א נרגשות לכל צוות הרוחני ובפרטיות להרב דוב בער ישראלי הרב שמואל אליהו שימון על השקעתם הרבה בעידוד והמרצת הבחורים עד להצלחתם הגדולה.

ברכת המזון על הכוס כובד הרב שמואל אליהו שימון שליט"א משגיח בישבתינו הק', כשלאחמ"כ יצאו כל הקהל בריקודין קדישין לכבודה של תורה ולומדיה כשהרגליים נישאות מאליהם טפח וטפחיים מעל הקרקע בשמחה עצומה ונשגבה.

לאחר תפילת ערבית נפרדו כל הקהל הקודש מאלו השעות המרוממות שהיו בעבורם שעות מלאות וגדושות של תענוג וקורת רוח מיוחדת שיישאר חקוק בליבם עוד זמן רב, ולא ישתכח מהם שנים רבות. הורי וזקני התלמידים יחד עם צאצאיהם מקבלי התעודות מתקשים לעצור בעד התרגשותם ומעומק הלה משגרים המה את ברכותיהם הנאמנות ואת הערכתם והוקרתם העצומה להנהלת הישיבה, הן להנהלת הרוחנית בראשות המנה"ר הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א אשר מלבד ההשקעה העצומה בכל בחור ובחור השקיע ביותר בייסוד מסגרת מיוחדת זו שגרמה לחשק גדול ונתנה כח ותקווה לכל הבחורים להשקיע ולהצלחה, והברכה אחת היא לכל שאר חברי הצוות הרוחני העומדים על המשמר כל השנה כולה בנאמנות מיוחדת, ואף כאן במסגרת זו נרתמו לבחון את כל הבחורים בכתב ובעל פה בלב ונפש חפיצה. ברכה עמוקה ומיוחדת מברכים המה מתוך רגשי הודאה עמוקים - וכן חזר על עצמו בכל הדרשות שנישאו במהלך המעמד כשכל אחד בתורו הביע את ההערכה עצומה קדם חברי הנהלת המוסדות המסורים בכל נפשם ומאודם, ה"ה הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א, הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין הי"ו והר"ר חיים שלמה לוי הי"ו אשר בשליחות הקודש מנהלים את כל המוסדות הנאדרים בקודש בעיר חיפה במסירות, והם העומדים על הפקודים במשך כל השנה כולה ונושאים בעול החזקת הישיבה לשם ולתפארת, ודואגים תדיר לרווחת הבחורים שיוכלו ללמוד מתוך רוגע ונחת ללא מחסור ברוחניות ובגשמיות, ובפרט כעת שהעמידו את כל המעמד מהחל ועד גמירא ברוב פאר והדר לכבודם של עמלי התורה, יוכלו להמשיך בעבודת הקודש עוד רבות בשנים ולהגדיל תורה ולהאדירה ביתר שאת ועוז, מתוך רוב הצלחה וסייעתא דשמיא. ברכה מיוחדת משגרים

בברכת ברוכים הבאים בשם השם, ובדברים קצרים תיאר את ההתרגשות הגדולה שיש להנהלת הישיבה, הרוחנית והגשמית יחדיו לעמוד ברגעים אלו ולקצור בריונה את הפירות יחד עם תלמידי הישיבה כשחברי צוות הישיבה המה מעידים על ההשקעה הגדולה והכבירה שמקבלי התעודות השקיעו, ויותר הפליאו את ידיעותיהם המובהקות.

בתחילת המעמד נערך שני סיומי מסכתות ע"י הבה"ח מיכאל שנק והבה"ח שמואל חיים איימר ובקדיש דרבנן נתכבד מנהל המוסדות הוותיק הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א

דברי פתיחה כובד המרא דאתרא הגאון רבי נחום זיין שליט"א רב קרית אליהו ובו הביע את התרגשותו בראותו את ה"ברינה יקצורו" וסיפר להורי התלמידים איך במו עיניו חזה את ה"זורעים בדמעה" בין מצד הבחורים בהשקעה מרובה בהתמדת התורה ובין מצד הצוות הרוחני שהשקיע ומשקיע בכל יחיד ויחיד לראותו במסילה העולה בית קל, והכל בזכותם של רבוה"ק זי"ע שעל שמו נקראת הישיבה "דברי יציב" ויבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א המלאך העומד בראש.

דברים נרגשים בשם זקני התלמידים נשא הרה"ג ר' אלימלך משה שטמר שליט"א מרבני אנ"ש בבני ברק.

כמו"כ נשא דברים בשם הורי התלמידים הרב מאיר שווארץ שליט"א מאשדוד שהרחיב בדברים נרגשים על זכותם הגדולה של בחורי החמד ההוגים בתורת ה' וזכותם הרבה של הנהלת הישיבה והצוות הרוחני להיות לעזר כל בחור ובחור בתוכנית מיוחדת ובמעקב תמידי.

ביותר הכבוד הקשיבו כל הנאספים למשא המרכזי שנשא הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א בו הרחיב על הרבותא שיש במסגרת זו המתאימה לכל אחד ואחד מהבחורים נתקיים הפסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד ואז ניתן לקבל עול התורה מתוך שמחה, וסיים בברכות לרוב למנהל הרוחני הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א ולכל צוות הרוחני שמוסרים נפשם וכל מאודם לתלמידי הישיבה ולהנהלה הגשמית הנושאים בעול הכבד של הישיבה.

לאחמ"כ נשא דברים המנהל רוחני הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א בהתרגשות גדולה וסיפר סיפורי פלאות רבות שרואים בהתעלותם של התלמידים ע"י תפילת שלהם ושל הוריהם וברגעים מרגשים אלו ביקש מכל הקהל הקודש להתפלל יחד את תפילת השל"ה הק' להצלחת הבנים אלו התלמידים, והתחילו בניגוני התעוררות "ויהי זרעי זרע זרעי" וניגון "הערב נא" וניגון "הרה"ק מזלאטשוב זי"ע" לאחמ"כ אמרו כל הקהל יחדיו תפילת השל"ה ברוב רגש והתעוררות.

בהרגשות נעלים ובהתרגשות מיוחדת הגיעו אל שיאה של המעמד ובתחושות הוד של ברוך שהחינו והגיענו לזמן הזה החלה מעמד חלוקת התעודות לחתני התורה, כשהמנחה מכריז את שמות הבחורים בחרוזים מיוחדים על

שליט"א נכד כ"ק מרן זי"ע בחשיבות החיזוק התמידי, ויותר מכפי הסדר הרגיל, הן בתורה והן בתפילה כדי לזכות לכתרה של תורה, והוסיף עוד פרפראות לחכמה בחיזוק לתורה ותפילה.

לקראת ראש השנה זכו תלמידי הישיבה לשיחת הכנה מיוחדת מאת המשפיע הדגול והנודע הגה"צ רבי חיים יוסף בידרמן שליט"א אב"ד לעלוב, שהגיע במיוחד לעורר לבבם לדעת את המעשה אשר יעשון, ובגודל ומעלת היום. בדבריו האריך על ההכנה הדרושה בלימוד התורה בדביקות והתפילה עליה בכל עת בפרט בימים הללו.

שיחת חיזוק התקיימה בהיכל הישיבה קודם בא יום השם - יום הקדוש מפי הגה"ח רבי חיים שטערן שליט"א אב"ד מירון - אלעד ור"מ בישיבת ויזניץ, שהוסיף להביא מרבוה"ק על קדושת הזמנים ואופן האמיתי להשיג אוצרות לכל ימות השנה.

שבעים שנות דברות הקודש

בראשית ימי חג הסוכות הבעל"ט מציינים במכון דברות קודש בסיפוק רב ובהתרגשות רבה, את מלאות שבעים שנה! של אצירת ואגירת דברות הקודש מרבוה"ק, אשר ישנם בנמצא מוקלטים ומוכנים לכל דורש ומבקש ה'.

ההקלטה הראשונה הקיימת אצל המכון הוא מכ"ק מרן זי"ע, בשוה"ט אושפיזא דיעקב תשי"ד, עד להקלטות של שנה זו, בחג הסוכות הבעל"ט מפי ממלל רברבן להבחל"ח כ"ק מרן שליט"א.

לאור ציון שבעים השנה, הוציאו במכון דברות הקודש כרטיס זכרון חדש בשם '70 שנות דברות הקודש', המכיל בקרבו את כל דברות הקודש עם למעלה מרבעה שעות מכל רבבות דבה"ק שהושמעו ע"י רבוה"ק בכל השנים, מכל המעמדים וההזדמנויות, על סדר הפרשיות והמועדים, תפילות, שיעורים, ודרשות ביומי דפגרא.

ניתן יהיה להשיג את הכרטיס במחיר מבצע מיוחד בדוכן המכון, בלילי האושפיזין בסמוך לסוכה הגדולה של כ"ק מרן שליט"א, וכן במוצאי שמח"ת אחר הקפות שניות על יד ההיכל הגדול, כמו"כ ניתן להשיג אצל הרה"ח ר' שמעון נתן גליק הי"ו בטל' 052-7636809.

בהנהלת המוסדות והישיבה להורי התלמידים החשובים שנטלו חלק והשתתפו בהוצאות הרבות של המעמד לכבודה של תורה, וברכה מיוחדת להאבר"ך החשוב הר"ר בן ציון הולצר הי"ו מעיה"ק ירושלים שבמסירות נפלאה עמל ויגע ע"מ שיצא דבר נאה ומפואר ולבחורים החשובים שעזרו ועמלו להצלחת המעמד ברוב פאר והדר.

שערי שמועות טובות משיבתנו הק' "שפע חיים" באלעד

בהתרוממות הרוח והנפש החלה שנת הלימודים עוד לפני חודש אלול. בימי בין הזמנים שקדו בהנהלת הישיבה להכין את המתחם כראוי בהתחדשות ולפאר את בית ה' בחיפוי קירות בית המדרש לתפארת, וסדרו כל הענינים הטכניים על הצד הטוב ביותר.

ברוב יקר התקבלו תלמידי שיעור א' עת עלו ללמוד בישיבה והינם קבוצה מובחרת של בחורים בעלי שאיפות גדולות לקנות קניני תורה ועבודה, וחפץ ה' בידם יצליח.

עם תחילת הזמן נתמנה בברכת כ"ק מרן שליט"א הרה"ג ר' צבי (ב"ר יואל) שנק שליט"א - אשר ידיו רב לו בהרבצת תורה ויראה בעיר אלעד - לכהן כר"מ בשיעור א', את משא פתיחת הזמן נשא הגה"צ ראו"ש הישיבה שליט"א, כשבדבריו הרחיב את החשיבות של חודש אלול כהכנה לירח האיתנים, ועיקר העבודה הוא לדעת שהקב"ה חפץ שהאדם יתקרב אליו בלב שלם, ורוצה בתורתו ובתשובתו, ולכן נקראים הימים הללו ימי רצון, וזהו גופא ההתחדשות של תחילת זמן ושנת לימודים שכל בחור יראה שיש ביכולתו להתעלות עד אין קץ.

בשנת הלימודים החלו בלימוד מסכת קידושין ביגיעה עצומה, כאשר רמ"י הישיבה הרבנים הגאונים שליט"א עושים את מלאכתם באמונה בהקניית לימודי הגפ"ת משולב בחינוך לעבודת השי"ת ויראת שמים. כמו"כ נערכים מידי שבוע חבורות וסדרים ביום השבת עם סעודת שלישית בצוותא חדא להחדיר ולהעצים את הקנינים בתורה ועבודה וגם כי יזקין לא יסור ממנה.

לקראת ימי הרחמים והרצון נערכו בהיכל הישיבה כמה כינוסים, בליל שישי שקודם שבת סליחות נערכה חבורה כללית ונשא דברים מרוממים הרה"ג רבי שלום אוברלנדער

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

ברכות נאמנות למזל טוב ורוב שמחה שגורות בזה קדם ידידינו היקר מזהב ומפז, פאר המעלות ומוכתר בכל מדה נכונה שמו מפארים בהילולים, אהוב הניב ונחמד ונעים, מטובי סופרי המלך - במכון עץ החיים, העומד בתמידות לסייע למערכת

הרב דאובן גומבו הי"ו

לדגל השמחה השדויה במעונו במז"ט שמחת הולדת הבת תחי' תחי'

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, שמשמחה זו יושפע שפע ברכות דלעילא ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, ולשבת באהלה של תורה כל הימים מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש שיובע שמחות עד ביאת ינון בב"א.

המאהלים ברוב הערכה

מערכת "בצילא דמהימנותא"

מכון 'עץ החיים'

גליון זה נדבת

**ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' חיים צבי ויינברגר הי"ו**
אב"י בביתר עילית

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת הכנס בנו המו"מ בתוי"ש
כמר עקיבא יוסף נ"י
לנועם עול תורה ומצוות

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' בערל הי"ו - פעיה"ק
ולחותנו הרה"ח ר' משה יעקב אייזנבך הי"ו - י-ם

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

גליון זה נדבת

**ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' לייבוש כץ הי"ו**
גבאי בית פדרשנו ע"ש רביה"ק מקאלשיץ בב"ב

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת אירוסי הבן
הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר שרגא נ"י
עב"ג הכלה תחי

בת הרה"ח ר' יצחק זילברמן הי"ו
ובברכת מזל טוב לסב
הרה"ח ר' חיים זילברמן הי"ו - אב"י בצפת

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

גליון זה נדבת

**ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הר"ר חיים יצחק שמשון רובינשטיין הי"ו**
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת הכנס בנו המו"מ בתוי"ש
כמר יוסף מאיר נ"י
לנועם עול תורה ומצוות

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' אברהם יעקב הי"ו - פעיה"ק
ולחותנו הרה"ח ר' חיים אריה לוינשטיין הי"ו - פעיה"ק

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

גליון זה נדבת

**ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרב צבי וייסמן הי"ו**
אב"י בביתר עילית

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הכנס בנו המו"מ בתוי"ש
כמר יהודה נ"י
לנועם עול תורה ומצוות
במז"ט ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו
הג"ר ישראל אריה שליט"א - ירושלים

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

ברכת התורה

**בלב מלא שפחת התורה אשגר ברכות לנכדי היקר,
המפית עצמו באהלה של תורה**

הרב מאיר מאשקאוויטש שליט"א
אב"י במאנסי

**לרגל עמדו בכור המבחן אצל גדולי ישראל
שליט"א על כל הל' שבת**

יה"ר שתזכה להתעלות במעלות התורה כשאיפת לבך
ויתקיים בך אורך ימים בימינה ובשפאלה עושר וכבוד
המברך זקיץ
הרה"ח ר' טוביה מאשקאוויטש - בארא פארק

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר משה בנימין שטמר הי"ו

גבאי בית פדרשעו בקרית צאנז טבריה

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת הולדת הבן

כמר יהודה יונה נ"י

והכנסתו בבריתו של אאע"ה

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' שלום הי"ו

אב"י פעיה"ק

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר שמאי אליאס הי"ו

אב"י בירושלים

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן נ"י

במז"ט ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הג"ר דניאל שליט"א

רא"כ אדירי התורה בב"ב

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' שלמה רייכמן הי"ו

אב"י בבארא פארק

לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו

שמחת התעטרותו של בנו חביבו הבה"ח

החתן המו"מ בתו"ש כמר יצחק מאיר נ"י

בתואר 'החבר' ע"ו כ"ק מרן שליט"א

אחר עמדו בכור המבתן על למעלה מ-600

דפי גפ"ת בידיעה עמוקה והבנה ישרה

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר שלמה זלמן בריל הי"ו

אב"י בב"ב

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבנות התאומות תחי

במז"ט ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרב חיים מאיר הי"ו - אב"י פעיה"ק

לחותנו הרב יום טוב שטרן הי"ו - אב"י בב"ב

ולזקניו, הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א

רב מערב ב"ב

והרה"ח ר' אליעזר בריל הי"ו - אב"י פעיה"ק

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה